

Sociální andragogika a vzdělávání dospělých v oblasti prevence domácího násilí

Daniela Juřenčáková

Bakalářská práce
2014

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Daniela Juřenčáková**
Osobní číslo: **H11089**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Andragogika v profilaci na řízení lidských zdrojů
v neziskové sféře**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Sociální andragogika a vzdělávání dospělých jako
prevence domácího násilí**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti domácího násilí, prevence, sociální andragogiky a vzdělávání dospělých.

Příprava metodiky výzkumné části.

Realizace kvantitativního výzkumu v oblasti prevence domácího násilí formou dotazníku.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Tvorba metodické příručky semináře.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BEDNAŘÍKOVÁ, Iveta. Kapitoly z andragogiky. Olomouc: Univerzita Palackého: 2006. ISBN 80-244-1355-8.

BENEŠ, Milan. Andragogika. Praha: Grada Publishing. a.s., 2008. ISBN 978-80-247-2.

PALÁN, Zdeněk. Základy andragogiky.[online]. Praha, 2002 [cit. 2013-28-10]. Dostupné z: http://media0.wgz.cz/files/media0:5100491c3f8cb.pdf.upl/Zaklady_andragogiky.pdf.

Skripta k předmětu Úvod do studia personalistiky. Vysoká škola J. A. Komenského.

ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-807-3676-902.

BUSKOTE, Andrea. Z pekla ven. Computer Press, a.s., 2008. ISBN 978-80-251-1786-6.

CONWAYOVÁ, Helen L. Domácí násilí. Albatros, 2007. ISBN 978-80-00-01550-7.

WYLD, N., CARLTON, N. Family emergency procedures: a guide to child protection and domestic violence. London: Legal action group, 1998. ISBN 0-905099-68-0.

Vedoucí bakalářské práce: **doc. PhDr. Mgr. Jaroslav Balvín, CSc.**

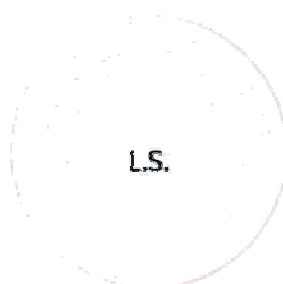
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **22. ledna 2014**

Termín odevzdání bakalářské práce: **2. května 2014**

Ve Zlíně dne 22. ledna 2014

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 14.2.2014

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací.

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlášení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem příného nebo nepříného hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě díla vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Copírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo učit či poskytnout jiněmu licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jin dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlíží k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se věnuje tématu sociální andragogiky a vzdělávání dospělých v oblasti prevence domácího násilí. V teoretické části objasníme vztah našeho tématu vzhledem k andragogice a vysvětlíme základní pojmy, které se k této práci vztahují. Dále se zaměříme na charakteristiku vzdělávání dospělých jedinců, na formy a metody vzdělávání této věkové skupiny. Problematice domácího násilí se věnujeme v závěru teoretické části.

Praktická část obsahuje přehled vzdělávacích kurzů o domácím násilí, kvantitativní výzkum formou dotazníku, na jehož základě v závěru práce charakterizujeme skupinu úředníků, jež by se ráda dále vzdělávala o problematice domácího násilí. Součástí práce je i metodická příručka kurzu s názvem „*Stop domácímu násilí aneb Jak úředník rozpozná domácí násilí*“, která se zároveň stane výstupem celé bakalářské práce.

Klíčová slova: domácí násilí, prevence, andragogika, sociální andragogika, vzdělávání dospělých

ABSTRACT

This bachelor's project deals with the theme of social andragogy and adult education in the prevention of domestic violence. In the theoretical part we clarify a relation between our topic and andragogy. We also define the basic terms, which apply to this bachelor's project. Next, we focus on the characteristics of adult education, the forms and methods of teaching this age group. The end of the theoretical part is about the topic of domestic violence.

The practical part includes overview of the educational courses about domestic violence, and a quantitative research, which was performed by questionnaires. Its results helped us with characteristic a group of officials, who would like to educate about domestic violence. The bachelor's project also includes a methodological guide of course with entitled "Stop domestic violence or How the officials recognize a domestic violence". It becomes a benefit of the bachelor's project.

Keywords: domestic violence, prevention, andragogy, social andragogy, adult education

Poděkování

Děkuji doc. PhDr. Mgr. Jaroslavu Balvínovi, CSc. za jeho odborné vedení, cenné rady a připomínky, které mi byly velkým přínosem při zpracování této bakalářské práce.

Motto:

„Nejhorším hříchem vůči našemu bližnímu není nenávisť, ale lhostejnost.“

George Bernard Shaw

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 K TEORETICKÝM VÝCHODISKŮM	12
1.1 O LITERATUŘE, DOKUMENTECH A ELEKTRONICKÝCH ZDROJÍCH	12
1.2 VZTAH TÉMATU K ANDRAGOGICE	15
1.3 K TEORETICKÝM VÝCHODISKŮM A ZÁKLADNÍM POJMŮM	18
2 VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH JAKO PREVENCE DOMÁCÍHO NÁSILÍ V RODINĚ	26
2.1 CHARAKTERISTIKA VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH	26
2.2 FORMY VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH	27
2.3 METODY VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH.....	29
3 DOMÁCÍ NÁSILÍ V RODINĚ A ROLE SOCIÁLNÍ ANDRAGOGIKY PŘI JEHO PREVENCI	34
3.1 DOMÁCÍ NÁSILÍ	34
3.2 DOMÁCÍ NÁSILÍ V RODINĚ.....	38
3.3 PREVENCE DOMÁCÍHO NÁSILÍ	44
II PRAKTICKÁ ČÁST	46
4 PŘEHLED VZDĚLÁVACÍCH KURZŮ O DOMÁCÍM NÁSILÍ	47
4.1 VZDĚLÁVACÍ KURZY O DOMÁCÍM NÁSILÍ URČENÉ PRO VEŘEJNOST	49
4.2 VZDĚLÁVACÍ KURZY O DOMÁCÍM NÁSILÍ URČENÉ PRO PROFESE OBECNĚ	49
4.3 VZDĚLÁVACÍ KURZY O DOMÁCÍM NÁSILÍ UČENÉ PRO PRACOVNÍKY ÚŘADŮ	50
5 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ	51
5.1 CÍL VÝZKUMU	51
5.2 METODIKA VÝZKUMU.....	51
5.3 ANALÝZA DAT A INTERPRETACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU.....	54
5.4 SHRnutí VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	79
6 METODICKÁ PŘÍRUČKA KURZU - STOP DOMÁCÍMU NÁSILÍ ANEB JAK ÚŘEDNÍK ROZPOZNÁ DOMÁCÍ NÁSILÍ	82
6.1 CHARAKTERISTIKA VZDĚLÁVACÍHO KURZU.....	82
6.2 CÍLE VZDĚLÁVACÍHO KURZU	82
6.3 METODICKÁ PŘÍRUČKA KURZU	83
ZÁVĚR	85
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	88
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	92
SEZNAM OBRÁZKŮ	93
SEZNAM TABULEK	94
SEZNAM GRAFŮ	96
SEZNAM PŘÍLOH	97

ÚVOD

Domácí násilí je závažným problémem, který se může vyskytnout v každé rodině. Nepatří sem pouze fyzické týrání, ale také psychické, sexuální nebo ekonomické vydírání. Domácí násilí je pro obyčejného laika těžko rozpoznatelné, většinou se totiž odehrává v domácím prostředí za dveřmi bytů, či domů. Mnoho lidí se domnívá, že oběťmi domácího násilí jsou ženy a děti, ale není tomu tak. Dokonce i muži, staří lidé a handicapované osoby mohou v prostředí, jež by jim mělo zaručovat pocit bezpečí, zažívat trýznění, ponižování a jiné formy týrání.

Domácí násilí je závažným společenským problémem. Ze statistiky Bílého kruhu Bezpečí¹ vyplývá, že za rok 2013 došlo k 1361 policejnímu vykazání násilných osob v ČR. Započítáno bylo všech 14 krajů s tím, že nejvíce policejních vykazání násilných osob za dané období má kraj Ústecký – s celkovým počtem 155 vykazání, kraj Zlínský se umístil na pomyslném 7. místě s počtem 101 vykazání, přičemž od roku 2011 došlo ve Zlínském kraji jen k mírnému poklesu. Nicméně otázkou je, kolik případů zůstává nenahlášených. Domácí násilí se často odehrává za „zavřenými dveřmi“ a mezi osobami, které k sobě mají blízký vztah. Domácí násilí je typické právě tím, že velkou roli v něm hraje citová blízkost obou aktérů tohoto sociálně - patologického jevu, tj. oběti a pachatele domácího násilí. A možná toto velmi silné citové pouto znemožňuje snížení výskytu domácího násilí ve společnosti.

K výběru tohoto tématu mne přivedla kniha Olgy Sommerové *O čem sní ženy*, jejíž součástí bylo i několik příběhů žen, které se staly oběťmi domácího násilí. Velmi mne překvapilo, jak rychle může spokojené manželství přerůst v tyranii, jak se ze zamilovaných lidí stanou „vězni a bachaři“. Začala jsem o problematice domácího násilí přemýšlet a zjistila jsem, že bych zřejmě nepoznala ve společnosti osobu, která je týraná a že bych dokonce ani neuměla této osobě pomoci. Tato bezmoc se mi pak stala pohnutkou při výběru a zpracování předkládané bakalářské práce.

Hlavními cíli bakalářské práce jsou vypracovat teoretickou základnu poznatků orientovanou na problematiku domácího násilí, na oblast sociální andragogiky a vzdělávání dospělých z hlediska prevence vzniku domácího násilí a vytvořit meto-

¹ Dostupné z www: <http://www.domacinasili.cz/statistiky/>

dickou příručku preventivního kurzu o domácím násilí. Dalším cílem bakalářské práce je zmapovat současnou nabídku kurzů o domácím násilí a vytvořit její přehled. Součástí bakalářské práce je i výzkumné šetření, jehož hlavním cílem je vymezit cílovou skupinu mezi úředníky MěÚ Uherské Hradiště a Okresního soudu, která by se ráda vzdělávala v kurzech o domácím násilí. Snahou tohoto výzkumu je zjistit, zdali existuje statisticky významná souvislost mezi pohlavím, věkem respondentů, délkou praxe, pracovištěm a jejich ochotou se vzdělávat o domácím násilí v „preventivních“ kurzech. Dalším cílem výzkumu bude i zhodnotit mínění a povědomí úředníků o problematice domácího násilí.

Bakalářská práce je členěna na část teoretickou a praktickou. V teoretické části se nejprve ohlédneme za teoretickými východisky práce, tzn., zhodnotíme prameny literatury a elektronických zdrojů, které nám výrazně pomohly při objasňování teoretické základny práce, objasníme vztah našeho tématu vzhledem k andragogice a vysvětlíme základní pojmy, které se k této práci vztahují. Ve druhé kapitole se zaměříme na vzdělávání dospělých jedinců, uvedeme zde charakteristiku, formy a metody vzdělávání této věkové skupiny. Třetí kapitola je věnována problematice domácího násilí. Popíšeme jednotlivé znaky domácího násilí, uvedeme jeho příčiny, druhy a formy, charakterizujeme profily pachatelů a obětí domácího násilí a objasníme možné způsoby pomoci obětem. Poslední část této kapitoly bude věnována prevenci.

V praktické části nejprve vytvoříme přehled vzdělávacích kurzů, které v současné době poskytují nejrůznější agentury či občanská sdružení. Další kapitola praktické části bude zaměřena na výzkumné šetření, které provedeme mezi pracovníky Městského úřadu a Okresního soudu v Uherském Hradišti, na jehož základě v závěru práce charakterizujeme skupinu úředníků, jež by se ráda dále vzdělávala o problematice domácího násilí. V poslední kapitole vypracujeme metodickou příručku kurzu s názvem „*Stop domácímu násilí aneb Jak úředník rozpozná domácí násilí*“, která se zároveň stane výstupem celé bakalářské práce. Lidé by si měli stále připomínat, že domácí násilí je společenským problémem, před kterým nesmí zavírat oči.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 K TEORETICKÝM VÝCHODISKŮM

1.1 O literatuře, dokumentech a elektronických zdrojích

V této kapitole se budeme zabývat hodnocením pramenů literatury a elektronických zdrojů, které nám výrazně pomohly při objasňování teoretických východisek této bakalářské práce.

Domácí literatura

Za velmi přínosnou publikaci, zabývající se domácím násilím, považujeme *Domácí násilí* od Drahomíra Ševčíka, Naděždy Špatenkové a kolektivu. Tato publikace obsahuje celistvé informace o všech známých typech, podobách a formách násilí. Seznámí nás s projevy chování násilníka i s osobami ohroženými. Je zde popisována odborná práce specializovaných pracovišť či možnosti pomoci od státu. V publikaci mají své místo i krátké životní příběhy lidí, kteří se setkali s nějakou formou násilí. (Ševčík, Špatenková a kolektiv, 2011)

Psychologický rozbor domácího násilí nalezneme v publikaci Ludmily Čírtkové *Moderní psychologie pro právníky*. Autorka zde zmiňuje pojmy jako domácí násilí, stalking, predikce násilí. Mimo to do knihy přináší četné poznatky z psychologie a výzkumů výpovědí kriminálních pachatelů. (Čírtková, 2008)

Z andragogických publikací velmi kladně hodnotíme *Andragogiku* od Milan Beneše, která často slouží jako podklad pro studium andragogiky a personálního řízení. Je obohacena o poznatky z příbuzných oborů, vyčet základních termínů a teorií. Vzdělávání dospělých se v současné době velmi rozvíjí a tato publikace nás nabádá k zamyšlení se nad smyslem vzdělávání či cílových skupin ve vzdělávání dospělých. (Beneš, 2008)

Kapitoly z andragogiky od Ivety Bednařikové mimo jiné popisují charakteristiku procesu učení a vzdělávání dospělých, jejich základní formy a metody. V publikaci je obsažena i andragogická terminologie, specifikace lektorských dovedností, podstata distančního vzdělávání a také možnosti vzdělávání seniorů nebo současného trendu celoživotního vzdělávání. Kapitoly z andragogiky považujeme za základ odborné lite-

ratury ke studiu andragogiky. Je zpracována velmi přehledně a nalezneme zde jak historii vzdělávání dospělých, tak popis současného stavu. (Bednaříková, 2006)

Studijní text Zdeňka Palána *Základy andragogiky* poskytuje studentům andragogiky nezbytné informace k tomu, aby dostatečně pronikli do této disciplíny. Nalezneme zde zařazení andragogiky v soustavě humanitních věd, její historický vývoj, odbornou terminologii a také hlavní odlišnosti ve vzdělávání dospělých a dětí. Autor se také zmiňuje o podstatě distančního vzdělávání, vzdělávání seniorů a celoživotního učení. Podrobně se také věnuje formám vzdělávání dospělých, metodám výuky a lektorským dovednostem. (Palán, 2003)

Zahraniční literatura

Helen L. Conwayová svou knihu *Domácí násilí* směřuje všem lidem, kteří mají pocit nebo potřebu se dozvědět více o domácím násilí. Autorka vytyčuje možnosti, které mají oběti, neboť je vhodně doplněna seznamem organizací a právních poraden, které mohou těmto obětem zaručit bezpečnost a pomoc v této nelehké životní situaci. Tuto publikaci sledujeme jako přínosnou zejména v oblasti orientace v českém právním prostředí zabývající se tématem násilí. Je vhodně doplněna zákonem č. 135/2006 Sb. a také bezpečnostním plánem pro oběti. (Conwayová, 2007)

Publikace *Z pekla ven* od Andrey Buskotte se snaží dodat především odvahu všem ženám a obětem, které ohrožuje jakákoliv forma násilí. Kniha obsahuje informace, které mohou velmi dobře využít jak učitelé, policisté, psychologové, tak i laická veřejnost. (Buskotte, 2008)

Cizojazyčná literatura

Jako velmi zajímavou knihu, kterou jsme při psaní bakalářské práce využili, hodnotíme publikaci Nicolý Wyld a Nancy Carlton *Family emergency procedures: a guide to child protection and domestic violence*. V této publikaci nalezneme výčet právních předpisů, jež se týkají dětí a domácího násilí ve Velké Británii. Dané předpisy vychází převážně z tzv. Family Law Act, tedy Zákonu o rodině z roku 1996. Jsou zde uvedeny postupy, jež by měly usnadňovat práci profesím, které se mohou s oběťmi domácího

násilí setkat. V knize např. nalezneme i formuláře, které mohou být vodítkem při komunikaci s obětí. (Wylde, Carlton, 1998)

Nicméně mnohem přínosnější pro nás byla kniha Audrey Mullender *Rethinking Domestic Violence – The social work and probative response*, ve které jsme se dozvěděli mnohé o domácím násilí. Autorka zde velmi přehledně nastiňuje problematiku domácího násilí, snaží se odpovědět na otázky: „Co je domácí násilí?“, „Kde se s ním nejčastěji setkáme?“, „Kdy k němu dochází?“, a hlavně „Proč k němu dochází?“. (Mullender, 1999)

Elektronické zdroje

Na webové stránce Bílý kruh bezpečí nalezneme cenné rady a služby pro oběti. Standardní odborné poradenství, služby psychoterapie a také možnosti doprovodu k soudu je jen krátký výčet všech aktivit, které Bílý kruh bezpečí nabízí. Poskytuje také vzdělávací, osvětovou a také publikační činnost. Obsahuje i seznam poboček Bílého kruhu bezpečí. Informace uvedené na tomto portálu považujeme za velmi přínosné jak pro zpracování této bakalářské práce, tak pro samotnou veřejnost. Webová stránka je navíc přehledná a velmi poutavá. (www.bkb.cz)

Webové stránky www.rosa.os.cz odkazují na Občanské sdružení ROSA, které se řadí mezi nestátní neziskové organizace. ROSA pomáhá obětem domácího násilí již od roku 1993 a specializuje se především na pomoc ženám – obětem domácího násilí a jejich dětem, a také na prevenci násilí. Součástí pomoci je i specializované poradenství a komplexní pomoc obětem domácího násilí. Patří sem i sociálně-terapeutické poradenství, vytvoření bezpečnostního plánu, azylové bydlení, ale také telefonická pomoc. Organizuje také pro laickou i odbornou veřejnost kurzy, semináře a přednášky k tématům domácího násilí. Internetové stránky jsou členěny do sekcí poradenství a informace o sdružení, dále potom informace pro oběti domácího násilí a násilí páchané na seniorech. (www.rosa.os.cz)

V neposlední řadě nelze opomenout internetový portál *Domácí násilí.cz*, na kterém taktéž nalezneme užitečné informace týkající se domácího násilí. Mimo to portál obsahuje velmi stručně a srozumitelně objasněnou problematiku tzv. vykázaní, identifikaci domácího násilí od jiných typů rodinných problémů a krizí a taktéž manuály pro profese, jež se s domácím násilím mohou nejčastěji setkat. (www.domacinasili.cz)

1.2 Vztah tématu k andragogice

Podle V. Jochmanna je andragogika jako věda o výchově dospělých typická věda antropologické povahy, a proto do svého systému poznatků včleňuje i poznatky základních antropologických věd, z nichž klíčovou roli zde hraje sociologie a psychologie. (Jochmann, 1992, s. 17)

Podle Jochmanna andragogika pokrývá velmi širokou oblast a zasahuje i do úseků, které byly donedávna mimo sféru jejího zájmu. Moderní společnost je pro člověka stále častěji komplikovanější a vynucuje si připravenost v mnoha oblastech života. Oblasti, do kterých andragogika vstupuje, se netýkají pouze vzdělávání, ale v praxi zasahuje i do oblastí, které přesahují její vlastní rámec. Jedná se například o tzv. péči, zahrnující v sobě sociální a psychické podmínky pro výchovu, výkon sociálních rolí, seberealizaci člověka, nebo se může jednat také o kulturně výchovnou práci, zábavu, rekreaci apod. (Jochmann, 1992, s. 20)

Sociální aspekt andragogiky je mnohem zřetelnější ve vědní disciplíně zvané sociální andragogika, ve které se právě promítají poznatky z disciplín jako sociální pedagogika, sociální psychologie, teorie výchovy a vzdělávání dospělých, sociologie nebo psychologie. Hlavní bodem sociální andragogiky je vzdělávání, výchova a pomoc dospělému jedinci při jeho zařazení do společnosti nebo při jeho seberealizaci. Sociální andragogiku můžeme taktéž charakterizovat jako soubor teorií, strategií, zásad a pravidel, zaměřených na vedení, pomoc, péči a udržování osobních kompetencí člověka v sociálně tíživé situaci. (Palán, 2002, s. 156)

Vývojem lidstva posledního desetiletí se stává sociální andragogika potřebnou aplikovanou andragogickou teorií. Sociální andragogiku využívá sociální práce pro zvýraznění účinnosti neandragogických činností, a to v případě, že se dá sociální situace řešit výchovou či vzděláváním, nebo při analýze sociálních vztahů a problému v rodině, na pracovišti atd. Sociální andragogika má i své místo v sociálních aktivitách státu, v jeho institucích nebo také v soukromoprávních institucích, nadacích. (Palán, 2002, s. 158)

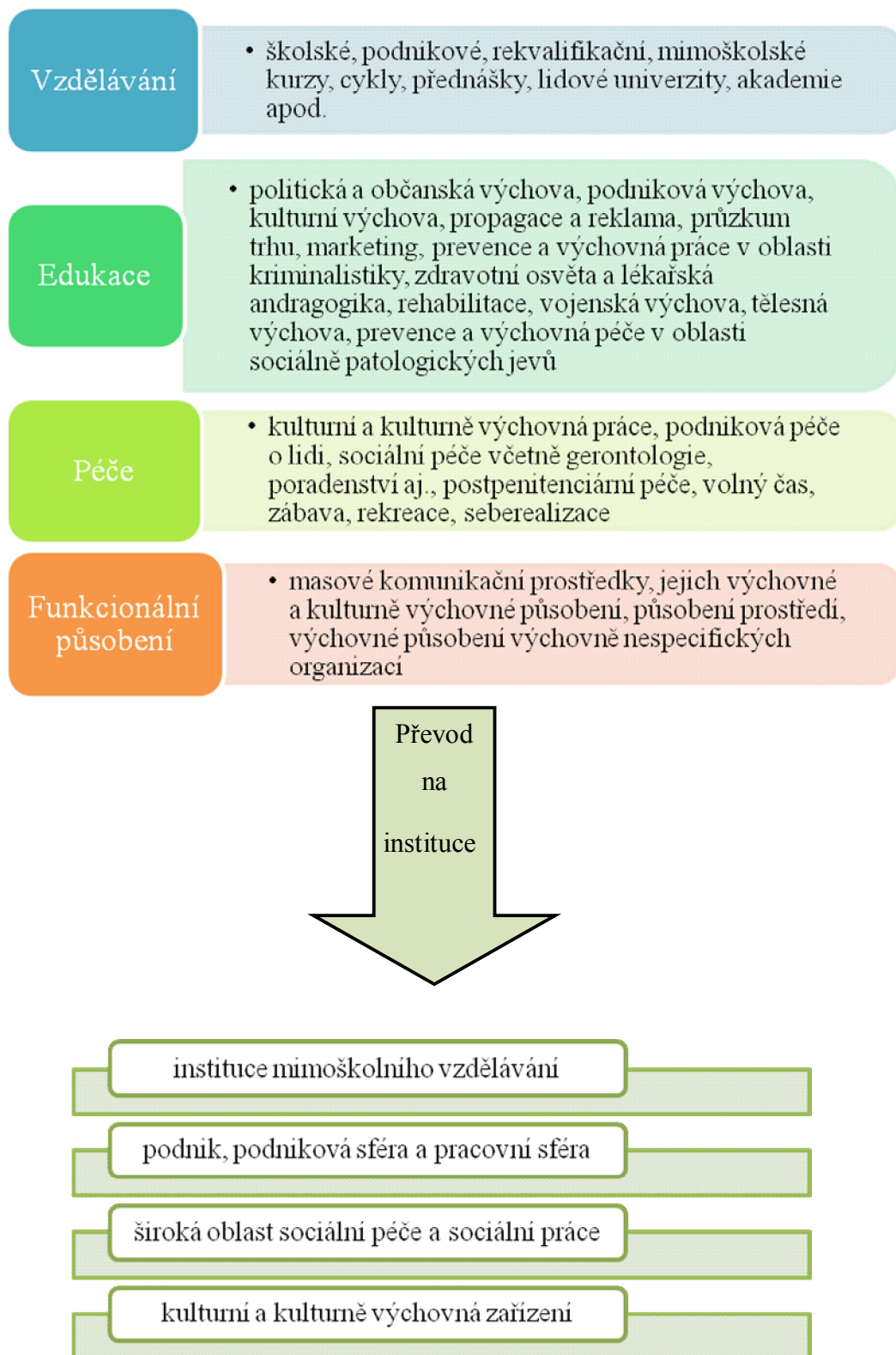
Současné pojetí sociální andragogiky vychází z právního systému, současné politiky státu a také z celospolečenských vztahů. Sociální andragogiku nalezneme ve státních i soukromých institucích, neziskových organizacích, nadacích, církvích. Andragogické smýšlení je součástí také některých odborných činností sociální práce, a to

především v poskytování sociálně-právního poradenství v oblasti platné legislativy, v sociální diagnostice a rozpoznávání sociálních problémů a potřeb klienta, v poskytování sociální prevence, ve vytvoření podmínek k omezení sociálního rizika, v poskytnutí sociální pomoci, v možnosti terapie, v provádění sociální analýzy a koncepčních činností, spočívající v analýze vyskytujících se sociálních koncepcí a jejich řešení, v tvorbě sociálních programů a také v sociálním plánování, v sociálním výzkumu, ve vyhodnocení sociálních potřeb, v účinnosti sociálních služeb, ve vzdělávání odborníků pro sociální práci a v prohlubování znalostí a dovedností v této oblasti. (Palán 2002, s. 158)

Sociální andragogika nám může také pomoci v situaci, kdy se dospělý jedinec ocitne v tzv. sociální nouzi. To je stav, kdy si dospělý člověk nemůže samostatně zabezpečit péči o vlastní osobu, vlastní domácnost, ochranu a uplatňování svých práv a zákonem chráněných zájmů. Tato situace může nastat při nepříznivém zdravotním stavu, zdravotním postižením, při ztrátě zaměstnání nebo právě při domácím násilí. (Palán, 2002, s. 156)

Pokud se vrátíme k vymezení předmětu andragogiky, zjistíme, že už Jochmann vidí významnou úlohu andragogiky právě při zjednávání sociálních a psychických podmínek pro výchovu a seberealizaci člověka. V takto vymezeném předmětu andragogiky vystupují do popředí významná úloha této vědní disciplíny, která je zaměřena na péči. Další situace, ve kterých existuje předmět zkoumání andragogiky, jsme znázornili v schématu zpracovaném na základě Jochmannova akčního pole andragogiky. Podrobněji viz obr. 1. – *Akční pole andragogiky podle V. Jochmanna*. (1992, s. 20)

Obr. 1. Akční pole andragogiky podle V. Jochmanna

Jak je patrné z výše uvedeného schématu, do oblasti andragogiky lze zahrnout jakékoliv působení na člověka. V rámci našeho tématu nás však zajímají pouze dvě části akčního pole, a to edukace z hlediska prevence v oblasti sociálně patologických jevů, mezi které domácí násilí patří, a péče, respektive poradenství pro oběti domácího násilí. Jochmann (1992, s. 14) charakterizuje andragogiku mimo jiné právě v souvislosti s těmito oblastmi jejího předmětu i jako vědu o orientování člověka v kritických uzlech jeho životní dráhy a domácí násilí jistě můžeme právem za určitý kritický uzel v životě mnoha lidí považovat.

Domácí násilí je bohužel stále závažným problémem, který se může vyskytnout v každé rodině. Mylně je za domácí násilí považováno jen fyzické týrání, velmi běžně se vyskytuje i týrání psychické, sexuální nebo ekonomické vydírání. Domácí násilí je pro obyčejného laika těžko rozpoznatelné, většinou se totiž odehrává v domácím prostředí za dveřmi bytů, či domů, a proto je jeho prevence velmi důležitá.

1.3 K teoretickým východiskům a základním pojmům

V této podkapitole se pokusíme objasnit základní pojmy, jež s naší bakalářskou prací těsně souvisí a jejichž vysvětlení nám napomůže k vytvoření teoretického základu práce. U jednotlivých pojmů jsme se snažili uvádět definice z vícera zdrojů, neboť jsme chtěli zajistit různé pohledy na danou problematiku.

Andragogika

Podle Bednařikové je andragogika „věda o výchově dospělých, vzdělávání dospělých a péči o dospělé, respektující všestranné zvláštnosti dospělé populace a zabývající se také její personalizací, socializací a enkulturací.“ Také ji můžeme chápat jako vědu pro člověka, která mu má sloužit a pomáhat při řešení některých životních situací. Do dnešní doby nejsou názory na pojem i obsah andragogiky sjednoceny. Nejvíce je jí podobné synonymum vzdělávání dospělých nebo věda o vzdělávání dospělých. (Bednařiková, 2006, s. 10)

V další definici můžeme andragogiku chápat jako aplikovanou vědu o tzv. mobilizaci lidského kapitálu, resp. stupně kvality příslušníků určité společnosti,

v prostředí. Kvalita těchto příslušníků je dána kapitálem kulturním, charakterizovaným kulturní úrovní, dovedností používat informace, které získáváme vzděláváním, ale i působením prostředí, ve kterém se vyskytujeme. Zároveň je však dána i kapitálem sociálním, který v sobě zahrnuje naše společenské kontakty, vazby. Andragogika je i tzv. hraniční vědou, ve které jsou obsaženy poznatky ze sociologie, pedagogiky, ekonomie, teorií organizace a mnohých dalších. Objektem andragogiky je dospělý člověk v celém průběhu svého života. Pojem dospělý člověk není možné však jednoznačně určit. Mezi základní znaky dospělosti řadíme biologickou zralost, mentální (psychickou) zralost, sociologickou zralost, sociální zralost. Za dospělého člověka můžeme považovat jedince, který dosáhl biologické, psychické, ale také sociální a ekonomické zralosti. (Bednaříková, 2006, s. 11 - 17)

Dle Beneše (2008, s. 11) je andragogika: „vědní a studijní obor zaměřený na veškeré aspekty vzdělávání a učení se dospělých. Existují rozdílně pojetí andragogiky. V našem pojetí je andragogika specifická součást věd o výchově a vzdělávání a vyučování.“

Pojem andragogika není ještě celosvětově používán. Více je využíván termín vzdělávání dospělých, další vzdělávání. Andragogiku můžeme chápat i jako vědní obor v systému věd o výchově a vyučování, zaměřený na veškeré aspekty vzdělávání a učení se dospělých nebo také jako studijní obor, který připravuje budoucí andragogice odborníky pro jejich praxi. Pojem andragogika je historicky mladší než pojem pedagogika. Pedagog (paidagógos) byl v antickém Řecku člověk, který doprovázel chlapce do školy. Z tohoto názvu byl později odvozen název pedagogika. Andragogika má obdobný překlad, pouze se jedná o dospělé muže. Andragogiku tedy můžeme přeložit jako doprovázení člověka při jeho cestě za vzděláním, poznáním a pochopením světa. (Beneš, 2008, s. 11)

Andragogika není disciplína jednoznačná. Existuje mnoho názorů na její místo v systému věd, na její obsah, na poslání a na místo v systému věd pedagogických. Andragogika je vědou živou, která se vyvíjí a nalézá své významné postavení, a to jak sama v sobě, tak mimo jiné i v dalších vědách humanitních nebo antropologických. Zatímco humanitní vědy jsou vědy o člověku, andragogika je vědou pro člověka. Má člověku sloužit a pomáhat při řešení některých životních situací. (Palán, 2003, s. 7)

Andragog

Andragog je obecný pojem, který zahrnuje všechny pracovníky působící v oblasti andragogiky, a to učitele, studenty andragogiky, praktiky i pracovníky v oblasti teorie. (Bednaříková, 2006, s. 20)

Andragog je podle Palána specialista, který byl vzdělán na univerzitě v oboru andragogika a který se zaměřuje na výchovu a vzdělávání dospělých jedinců. Výchova a vzdělávání dospělých se odehrává ve třech oblastech andragogiky a to: andragogika profesionální, andragogika kulturní a andragogika sociální. (Palán, 2003, s. 145-159)

Sociální andragogika

Sociální andragogika je hraniční disciplína, neboť propojuje poznatky ze sociologie a andragogiky. Je to věda, která se zabývá vzděláváním, výchovou a pomoci dospělému při seberealizaci, zařazení a uplatnění ve společnosti. Dále se věnuje pomoci v sociální nouzi a pomoci při situacích, jejichž řešení dospělý už sám nezvládá. Příkladem může být domácí násilí, kde se ohrožená osoba bez pomoci a podpory zvenčí neobejde. Dnešní doba je plná proměn, často dochází ke zhoršování sociálních jistot, zvyšuje se nezaměstnanost a vytváří se nové sociální problémy, dochází k rozpadu rodinných vztahů a nárůstu násilí ve společnosti, čímž nutně dochází k rozvoji sociální práce a zároveň i sociální andragogiky. (Palán, 2003, s. 156-160)

Mezi cíle sociální andragogiky patří výchova ke zlepšování sociálních vztahů, výchova ke schopnosti vytváření přiměřených mezilidských vztahů, výchova a vzdělávání k lepšímu plnění sociálních rolí (rodiče, přítel, životního partnera, atd.), výchova k prohloubení komunikace vedoucí k partnerství a solidaritě, výchova k rozvoji a kultivaci osobnosti dospělého, výchova k překonávání egoistického pragmatismu, výchova k respektování sociálních norem, předcházení nebo řešení složitých životních situací sociální a výchovné povahy. (Palán, 2003, s. 156-157)

Sociální andragogiku členíme na **funkcionální** (nezáměrnou), kam zařazujeme především sociální učení, formování dospělých, informální učení, např. vliv médií, přátel, rodiny, pracoviště, apod.; a **intencionální** (záměrnou), které se zaměřuje na formování mezilidských vztahů, sociální péči a pomoc, sociální učení, atd. Jedná se tedy o jakékoliv institucionální výchovné působení na dospělého. (Palán, 2003, s. 160)

Vzdělávání dospělých

Vzdělávání člověka nemůže být omezeno jen na období dětství a mládí, ale naopak by mělo směřovat ke všem věkovým skupinám. Už i Jan Ámos Komenský vycházel z přesvědčení, že každý člověk by měl být zdokonalován a přiměřeně vzděláván. Každý člověk však zároveň potřebuje jiné specifické podmínky, aby se mohl dále vzdělávat, a to jak v oboru své profese, tak i například zájmově. (Mužik, 2004, s. 21-22)

Člověk se učil vždycky. V historickém vývoji vznikaly společenské útvary, vzniká dělba práce, člověk se učil tomu, k čemu byl povolán. Vzdělávání je součástí existence člověka a v současné době se stává existenční nutností. Proto vzniká koncepce celoživotního učení. Vzdělávání dospělých má svou historii. Ve starověku byly položeny základy, které se dále rozvíjely v období renesance, v němž působilo velké množství významných myslitelů, např. již zmiňovaný Komenský, který předznamenával nutnost celoživotního vzdělávání. Průmyslová revoluce znamenala rozvoj průmyslu a tím rostla potřeba a zájem o kvalifikované pracovní síly a nutnost odborného vzdělávání. (Palán, 2002, str. 42)

Podle Bednařikové pojem vzdělávání dospělých v sobě zahrnuje veškeré vzdělávací aktivity dospělé populace. Týká se osob, které již ukončily školní přípravu a pohybují se již na trhu práce. Vzdělávání dospělých probíhá jako školní vzdělávání, další profesní vzdělávání, občanské vzdělávání a zájmové vzdělávání. (Bednařiková, 2006, s. 55-56)

Výchova

V andragogice je stejně důležitý pojem výchova jako učení dospělých. Hlavní zdroj výchovy nalezneme v osvojování informací, které jsou důležité pro život jedince nebo celého kolektivu dospělých. Každá informace obsahuje nejen racionální, ale i hodnotovou složku. Hodnotová informace má především výchovnou funkci ve vztahu k dospělému. Andragog působí na dospělé jedince, kteří jsou objektem jeho působení při získávání nových vědomostí, na oplátku tito dospělí jedinci přinášejí do výuky svůj vlastní pohled na svět, svou vlastní osobnost. (Beneš, 2008, s. 14)

Nicméně existují teorie, které pojem „výchova“ nepovažují v andragogickém myšlení za důležitý. Podle Milana Beneše je výchova: „Přípravou na život emancipovaného a rozumného jedince. To předpokládá konečnost výchovy.“ Emancipovanou a rozumnou osobnost nemůže samozřejmě nikdo řídit a usměrňovat, tedy ani vychovávat. Proto Beneš upozorňuje na to, že „andragogika má s pojmem výchova problémy. Výchova se po dosažení svého cíle, totiž autonomní osobnosti, stává přebytečnou. Ovšem socializace a učení se dospělého jsou celoživotními procesy. Zároveň výchova implikuje vztah podřízenosti, někdo zralejší má nárok někoho nedokonalého vychovávat.“ (Beneš, 2008, s. 14-16)

Vzdělávání a výchovu můžeme chápat jako záměrné, intencionální, animační působení. Vychovávat a vzdělávat dospělé je možné a velice žádoucí. Pokud jsou dospělí jedinci vzdělávání, navyšujeme tímto jejich mobilizaci, kulturní kapitál a možnost růstu jejich ekonomické situace. Výchova a vzdělávání jsou základní pojmy, ale jejich užívání a chápání je problematické a nejednotné. Člověk může být vzdělaný a vychovaný. Člověk může být nevzdělaný a vychovaný. Člověk může být vzdělaný a nevychovaný. Člověk může být nevzdělaný a nevychovaný. Praxe jednoznačně ukazuje, že pojmy vzdělávání a výchova se navzájem přesahují a doplňují. Vzdělávání je do jisté míry výchovou a výchova vzděláváním. Pokud si je člověk vědom, že je ovlivňován výchovným působením jedná se o přímé výchovné působení. Opakem může být nepřímé výchovné působení, které je zprostředkované a je založeno především na vytváření podmínek pro toto výchovné působení. (Bednaříková, 2006, s. 47-49)

Násilí

Dle výkladového slovníku je pojem násilí specifikován následovně: „Uplatnění (fyzické) síly, moci, převahy k překonání někoho: brutální, tělesné duchovních práv. Čin s použitím moci.“²

Násilí může vycházet od kohokoliv a směřovat vůči komukoliv. Násilí mohou páchat rodiče na svých nebo osvojených dětech, ženy na mužích, muži na ženách, děti

² Dostupné z [www: http://ssjc.ujc.cas.cz/](http://ssjc.ujc.cas.cz/)

na rodičích, nebo také mladí lidé páchající násilí na starších lidech nebo starší lidé páchající násilí na mladých lidech. Výsledky výzkumů však ukazují, že ve většině případů je násilí páchané na dětech a poté na ženách. (Matoušková, 2013, s. 22)

Násilí za sebou zanechává viditelné stopy. Může se jednat o pohmožděniny, zlomeniny, popáleniny, otevřené rány nebo také psychické problémy. Mohou se dostavit deprese, žaludeční vředy, nebo také poruchy příjmu potravy. Násilí se na oběti podepíše jak psychicky, tak i po finanční a materiální stránce. Násilí se může týkat i malých dětí. Ty mohou být přímo bité nebo musí přihlížet, jak je jejich matka týrána. Tyto situace mají samozřejmě negativní dopady na další vývoj dítěte. Dítě se může stát agresivní osobou, trpět poruchou pozornosti, depresemi. Dítě může také začít vnímat násilí jako automatickou součást lidského soužití. (Buskotte, 2008, s. 17)

Domácí násilí

Domácí násilí je psychické, fyzické nebo sexuální násilí páchané mezi jednotlivými členy rodiny. Tato situace se může vyskytovat mezi partnery, rodiči, dětmi nebo vůči starým lidem nebo lidem se zdravotním postižením, kteří žijí ve společné domácnosti. Toto násilí se zpravidla opakuje a má stupňující tendenci. Násilí v rodinách se děje proto, že násilník vyžaduje kontrolu a moc nad svou obětí. Navíc pachatelé často vycházejí z představy, že se mohou bez důsledku na svou osobu takto násilně chovat. (www.bkb.cz)

Občanské sdružení ROSA definuje domácí násilí jako chování, které u jednoho z partnerů způsobuje strach z druhého. Skrze užití moci, kterou tento strach poskytuje, kontroluje násilný partner chování druhého. Dle sdružení ROSA zahrnuje pojem domácí násilí fyzické, sexuální, psychické či ekonomické násilí. Většinu obětí domácího násilí tvoří ženy, ale také se může týkat starých osob, mužů či partnerů v homosexuálních vztazích. Domácí násilí se objevuje ve všech úrovních sociálního postavení, nezávisle na vzdělání, ekonomické situaci, rase či příslušnosti k etnickým skupinám. Násilí je volba, neboť ti, kteří se dopouštějí domácího násilí, se mohou rozhodnout, zda se k násilnému chování uchýlí, nebo ne. (www.rosa.os.cz)

Pojem domácí násilí se nespojuje pouze s moderní dobou a společností, ale prolíná se s dějinami lidstva. V minulosti neměli oběti velkou možnost, aby se bránily, většinou to bylo považováno za velmi soukromou věc dané rodiny. Domácí násilí

se vyznačuje tím, že se odehrává v soukromí domova mezi osobami, které mezi sebou mají určitý emoční vztah. (Hubinková a kolektiv, 2008, s. 215)

Dufková a Zlámal klasifikují domácí násilí za vědomou činnost. V začátku se jedná o opakující se útoky proti lidské důstojnosti, poté se mohou přidávat útoky proti zdraví a v konečném stádiu se může vyhrotit i na útoky proti lidskému životu. Domácí násilí se liší do ostatních forem delikventního chování tím, že je násilím ve vztahu osob často v příbuzenském vztahu, vytváří vztah závislosti oběti na pachateli a je zaměřeno na získávání moci pachatele nad obětí. Jako charakteristický rys můžeme uvést to, že se pro svou určitou trvalost a různou intenzitu násilných aktů postupně stává součástí běžného života. (Dufková, Zlámal, 2005, s. 7)

Další vymezení pojmu domácí násilí nalezneme v publikaci Úlehlové, která jej charakterizuje takto: „Domácí násilí je fyzické, psychické, sexuální či ekonomické násilí mezi blízkými osobami žijícími společně v jedné domácnosti. Domácí násilí zahrnuje všechny formy fyzického, psychického, sexuálního a ekonomického násilí, pro které je charakteristické opakování, dlouhodobost a zvyšující se tendence jednotlivých incidentů.“ (Úlehlová, 2009, s. 11)

Prevence

Slovo prevence pochází z latinského slova „praevenire“, které má význam přecházení něčemu nebo ochrana před něčím.³

Jako první krok při prevenci domácího násilí bychom mohli uvést velmi pečlivý a uvážlivý výběr partnera, se kterým chceme strávit zbytek života. Může nám pomoci i objektivní náhled do původní rodiny partnera. Násilí mezi partnery může mít mnoho příčin. Každá z příčin násilí je příležitostí pro následnou prevenci. Veřejnost již netoleruje skutečnost, že muž bije svou ženu. Například závažné chronické napadání partnera je často přičítáno duševním problémům. Násilí mezi partnery je často vzájemné a zřídka se na něm podílí duševní problémy. Prevence menších konfliktů by měla být

³ Dostupné z www: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/prevence>

zaměřena jak na ženy, tak na muže, a obsahem by mělo být především řešení konfliktů.⁴

⁴ Dostupné z www: <http://www.domacinasili.cz/prevence/primarni-prevence-nasili-mezi-partnery/>)

2 VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH JAKO PREVENCE DOMÁCÍHO NÁSILÍ V RODINĚ

2.1 Charakteristika vzdělávání dospělých

Vzdělávání dospělých se stává v současné době součástí personální politiky v organizacích. Učení je bráno jako kultivace vlastního životního stylu. Celoživotní vzdělávání a učení je cílem a koncepcí dnešní vzdělávací politiky na národní i nadnárodní úrovni a politiky rozvoje lidských zdrojů. Jedná se především o sociální, vzdělávací a hospodářskou politiku, prosazení celoživotního učení a vzdělávání. To vyžaduje podporu právní, administrativní, organizační, didaktickou a také metodickou. Cílem této snahy je především zaměstnatelnost, konkurenční schopnost ekonomiky, sociální soudržnost. Za hlavní přínos pro člověka považujeme jeho možnost seberealizace. (Beneš, 2008, s. 28)

Vzdělávání dospělých je i podle Bednařikové: „Proces záměrného rozvíjení takových vědomostí, dovedností, postojů, zájmů, osobních a sociálních kvalit, které jsou nezbytné pro plnohodnotný pracovní a mimopracovní život dospělého člověka, pro plnění jeho životních a společenských rolí.“ (Bednařiková, 2006, str. 55).

Smyslem vzdělávání dospělých je především druhá šance pro lidi, kteří z různých důvodů nezískali vzdělání dle svých představ nebo si doplňují odborné vzdělávání nebo se snaží o zvyšování kvalifikace a osobní rozvoj. Vzdělávání dospělých v sobě zahrnuje školní vzdělávání, další profesní vzdělávání, občanské vzdělávání a zájmové vzdělávání. Nositeli vzdělání jsou v současné době komerční organizace, agentury, vzdělávací firmy, neziskové subjekty nebo školy. (Bednařiková, 2006, s. 64)

Vzdělávání dospělých může být děleno na **formální** a **neformální**. Za formální vzdělávání je považováno takové, které probíhá ve vzdělávacích institucích a po jeho zakončení účastník obdrží certifikát. Naopak neformální vzdělávání může probíhat na pracovišti nebo prostřednictvím občanských sdružení, které se věnují hudebním, výtvarným aktivitám.

2.2 Formy vzdělávání dospělých

K úspěšnému vzdělávání dospělých je nutné zajistit dobrou organizaci v určitém prostoru a čase, neboli je nutné vybrat vhodnou organizační formu. Organizační forma vzdělávání dospělých podle Bednařikové vyjadřuje: „Uspořádání vzdělávacího procesu s dospělými z hlediska času, prostoru a vztahu k jednotlivým aktérům a systému vzdělávání.“ (Bednařiková, 2006, s. 47)

Existuje několik klasifikací forem vzdělávání dospělých, záleží jen na autorovi, která kritéria v dané klasifikaci uplatňuje.

Například P. Paška vyděluje 5 základních skupin forem vzdělávání dospělých: (Bednařiková, 2006, s. 48)

1. *Monologické formy*
2. *Dialogické formy*
3. *Kolektivní a kombinované formy*
4. *Formy laboratorní povahy*
5. *Institucionální a organizační formy*

V. Bočkové vychází ve své klasifikaci z následujících hledisek. (Bednařiková, 2006, s. 49)

1. Podle **množství účastníků** rozlišuje formy:
 - individuální (samostatné studium)
 - párové
 - skupinové
 - hromadné
2. Z **organizačního hlediska** rozlišujeme formy:
 - s trvalým složením účastníků
 - s nestálým složením účastníků
3. Podle **délky trvání** zmiňuje formy:

- jednorázové (účelové, vyvolané naléhavou potřebou)
- cyklické (určované dlouhodobým plánem)

4. Dle **specifik jednotlivých subsystému** výchovy a vzdělávání dospělých

- formy školské výuky dospělých
- formy vzdělávání pracovníků v organizacích
- formy mimoškolského vzdělávání dospělých

Formy vzdělávání můžeme dle Bednařikové rozdělit na ty, jež probíhají ve školách – tzv. formy studia, a na formy dalšího vzdělávání. Vzdělávání dospělým osobám nabízejí jak státní, tak i soukromé školy. Jedná se především o večerní, dálkové, distanční, kombinované a externí formy studia. S **večerní formou studia** se setkáváme nejčastěji na středních školách, kde se realizuje v odpoledních a večerních hodinách. Jedná se o studium prezenční s povinnou účastí a je zde přímý kontakt mezi vyučujícím a účastníky. **Dálkové studium** se většinou odehrává při zaměstnání, ve vybrané dny v měsíci, většinou se jedná o pátek, sobotu. V klasickém dálkovém studiu se klade větší důraz na samostudium. **Distanční vzdělávání** je založeno především na samostudiu. Studující a vyučující jsou fyzicky odděleni. Celá výuka probíhá prezentací učiva pomocí videonahrávek, speciálních učebních materiálů, programů v sítích. Komunikace se studujícími probíhá poté přes telefon, e-mail, osobní konzultace, poradenství. Postup studia studenta je sledovatelný prostřednictvím jeho portfolia. Zkoušky jsou vykonávány stejně jako u prezenčních studentů. **Kombinované studium** je kombinace distančního vzdělávání s prezenční výukou. Je typické pro vysokoškolské studium. Přímé výuky je méně, více je kladen důraz na samostudium. (Bednařiková, 2006, s. 51)

Jednou z forem dalšího vzdělávání je i tzv. **kurz**, který je podle Bednařikové samostatnou vzdělávací formou, složenou z více jednotek (lekcí, přednášek, cvičení, seminářů apod.), a jehož cílem je poskytnout systematicky utříděný okruh poznatků v ohraničeném časovém rozpětí. Jeho charakteristickým rysem je určitý rámeček učebního plánu a pevné určení začátku a konce. (Bednařiková, 2006, s. 53)

2.3 Metody vzdělávání dospělých

Metody výuky vzdělávání dospělých jsou základem lektorského umění. Pokud dva lektori za stejných podmínek zprostředkují účastníkům vzdělávání tentýž obsah, efektivita přínosu není vždy stejná. Je značně závislá na metodě přednesu, kterou lektor zvolí. Metoda vzdělávání vyjadřuje způsob záměrného uspořádání činností ve vzdělávacím procesu tak, aby se co nejefektivněji dosáhlo vzdělávacího cíle. (Bednaříková, 2006, s. 65)

Výuková metoda dle Švece a Maňáka: „Vyznačuje cestu, po níž se ve škole ubírá žák, ostatní činitele mu tuto cestu usnadňují.“ (Švec, Maňák, 2003, s. 22).

Aby byla zvolená výuková metoda didakticky účinná, je žádoucí, aby podle L. Mojžíška (1975, In Kalhous, Obst, 2005, s. 88) splňovala tato kritéria:

1. Je informativně nosná, tj. předává plnohodnotné informace a dovednosti obsahově nezkrácené.
2. Je formativně účinná, tj. rozvíjí poznávací procesy.
3. Je racionálně a emotivně působivá, tj. shrne, aktivuje žáka k prožitku učení a poznávání.
4. Respektuje systém vědy a poznání.
5. Je výchovná, tj. rozvíjí morální, sociální, pracovní a estetický profil žáka.
6. Je přirozená ve svém průběhu i důsledcích.
7. Je použitelná v praxi, ve skutečném životě, přibližuje školu životu.
8. Je adekvátní žákům.
9. Je adekvátní učitelům.
10. Je didakticky ekonomická.
11. Je hygienická.

V literatuře můžeme nalézt velmi mnoho klasifikací výukových metod. V příloze PIII. uvádíme klasifikaci podle J. Maňáka (2001), který je člení z hlediska pramene poznání (aspekt didaktický), z hlediska aktivity a samostatnosti žáků (aspekt

psychologický), z hlediska fázi výuky (aspekt procesuální), z hlediska myšlenkových operací (aspekt logický), z hlediska výukových forem a prostředků (aspekt organizační) a z hlediska interakce a komunikace mezi žáky a učiteli (aspekt interaktivní).

Kombinovaný pohled na výukové metody v sobě zahrnuje klasifikace J.Maňáka a V. Švece (2003), v rámci níž výukové metody rozlišují podle kritéria stupňující se složitosti edukačních vazeb. Tato klasifikace dělí metody do tří základních skupin: **Klasické výukové metody**, **Aktivizující výukové metody** a **Komplexní výukové metody**. Viz příloha P IV.

Klasické výukové metody jsou charakteristické frontální výukou, kde má vzdělavatel dominantní roli a důraz je kladen na jeho předávání informací studentovi. (Zormanová, 2012, s. 16). Aktivizující metody můžeme charakterizovat slovy Jankovcové, Průchy a Koudely, kteří tvrdí, že: „Podstatou aktivizačních metod je plánovat, organizovat a řídit výuku tak, aby k plnění výchovně vzdělávacích cílů docházelo převážně prostřednictvím vlastní poznávací činnosti žáků. Hlavním rysem této činnosti je myšlenkové zpracování informací (učiva), zacílené na řešení problémů formulovaného zpravidla učitelem.“ (Jankovcová, Průcha, Koudela, 1989. s. 29.).

Komplexní metody J. Maňák a V. Švec vymezují jako: „Složité metodické útvary, které předpokládají různou, ale vždy ucelenou kombinaci a propojení několika základních prvků didaktického systému, jako jsou metody, organizační formy výuky, didaktické prostředky nebo životní situace, jejich sjednocujícím prvkem je však výuková metoda.“ (Maňák, Švec, 2003, s.131)

Nyní podrobněji popíšeme metody, jež jsme vedle přednášky a diskuze využili při zpracování naší metodické příručky.

Icebreakers- ledolamky

Jedná se o metodu, jejímž úkolem je, jak je uvedeno v názvu, „prolomit ledy“ mezi studenty, tzn. uvolnit napětí mezi nimi a vytvořit přátelskou atmosféru. (Kotrba, Laci-
na, 2007, s.137). Ledolamky bychom mohli popsat i jako drobné, ne příliš časově náročné aktivity, které navnadí pasivní skupinu studentů k dalším aktivitám, povzbudí ochotu ke kooperaci, rozvíjí komunikační schopnosti a poskytují oddech mezi náročnějšími činnostmi.

Brainstorming

Brainstorming je často označován jako burza nápadů a je zařazován do metod diskusních. Studenti mají ve vymezeném čase říci nebo napsat všechno, co je napadne na dané téma. Uvádějí nejen obecně platná fakta, ale také pocity, domněnky, otázky, na které by rádi znali odpověď. (Grecmanová, Urbanovská, 2007, s. 81)

Cílem brainstormingu je produkce nových myšlenek, které by měly vést k vyřešení daného, nepřiliš komplexního a širokého problému. (Kotrba, Lacina, 2007, s. 107)

Postup brainstormingu by měl být podle Maňáka (2003) následující:

1. Zopakujeme nebo objasníme pravidla brainstormingu, podle potřeby je možné studenty rozdělit do skupin.
2. Napíšeme problém na tabuli.
3. Začíná produkce nápadů spočívající ve spontánní diskusi.
4. Všechny nápady se zapisují, aby byly všem na očích.
5. Nápady se nechají uležet. Seznam se vyvěsí na přístupném místě, podrobí se posuzování.
6. Hodnocení vyprodukovaných nápadů.

Zpracování výsledku brainstormingu probíhá pomocí třídění všech nápadů podle zvolených kritérií. V první fázi se nápady mohou rozdělit na reálné, nereálné, realizovatelné a nerealizovatelné. (Maňák, 2003)

Aréna

Diskusní metoda, při které jsou studenti rozděleni na obhájce a odpůrce určitého výroku. Jejich úkolem je vypracovat a následně předložit argumenty podporující jejich přidělenou stranu. Diskuse probíhá tak, že jedna strana sdělí svůj názor a strana druhá se jí ho snaží vyvrátit. (Silberman, 1997, s. 142)

Analýza případové studie

Analýza případové studie patří mezi metody problémové vyučování. Případová studie, jinými slovy studium na případu, je velmi účinná učební metoda, která odráží skutečnou životní situaci nebo problém. Principem metody je skupinové či individuální řešení připraveného případu, který může být skutečný nebo simulovaný. (Sitná, 2009, s. 105)

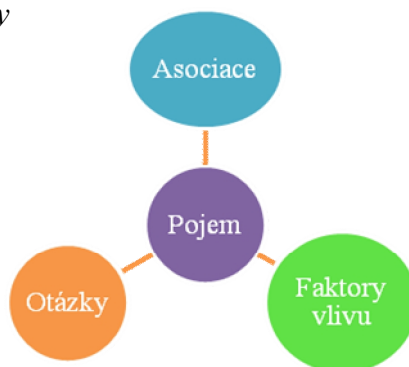
Studijní průvodci

První z metod kritického myšlení. Studenti od lektora obdrží pracovní list většinou s otevřenými otázkami, na které v průběhu výkladu dostanou odpověď. Při vypracovávání studijních průvodců bychom však měli dbát na to, aby nedocházelo jen k pasivnímu vyplňování, ale studenti by v nich měli i srovnávat, analyzovat poznatky a hodnotit je. (Grecmanová, Urbanovská, 2007, s.76)

Myšlenková mapa

Mezi další metody kritického myšlení jistě patří i myšlenková mapa, kterou můžeme popsat jako prostorově a graficky uspořádaný brainstorming a taktéž jako jeden ze způsobů vizualizace učiva. Do středu tabule nebo na list papíru lektor napíše pojem, otázku, konstatování, které zakroužkuje, či zvolí jiný formát zobrazení (čtverečky, půlkruhy) a studenti poté do prostoru kolem kroužku zapisují všechno, co je k ústřední tezi napadne, např. heslovitě vyjádřené asociace, faktory vlivu, otázky apod., které se zadaným tématem spojí čarou či jiným způsobem vyjádří vztah, který mezi nimi existuje. Viz obr. 2. (Grecmanová, Urbanovská, 2007, s. 85)

Obr. 2. - Struktura myšlenkové mapy

T-Graf

Graf ve tvaru T pomáhá studentům nalézt argumenty POZITIVA/ ANO a NEGATIVA/ NE na určitou problematiku. (Grecmanová, Urbanovská, 2007, s. 91)

Nedokončené věty

Metoda časově nenáročná, studenti doplňují věty např. typu: „Potřeboval bych vysvětlit...“. Nedokončené věty taktéž zastupují rychlý způsob reflexe, zhodnocení hodiny. (Grecmanová, Urbanovská, 2007, s. 91)

Pětilístek

Pětilístek, jak uvádí Zormanová (2012, s. 126), je pětiřádková „básnička“, založená na postupném doplňování pěti řádků. Na první řádek napíšeme téma, vyjádřené jedním podstatným jménem. Na druhém řádku by se měl objevit popis tématu, tzn. jeho dvě vlastnosti. Popis je tvořen dvěma přídavnými jmény. Třetí řádka je sestavena ze tří sloves pro vyjádření dějové složky tématu, zajímá nás, co téma dělá nebo co se s ním děje. Čtvrtý řádek je složitější, neboť zde by se měl autor vyjádřit i emotivně. Úkolem studentů je prostřednictvím čtyř slov shrnout poznatky o daném tématu, zároveň by se v něm mělo projevit i vcítění se do tématu. Poslední pátý řádek rekapituluje podstatu tématu pomocí jednoho podstatného jména. V tomto případě se velmi často využívá synonym.

3 DOMÁCÍ NÁSILÍ V RODINĚ A ROLE SOCIÁLNÍ ANDRAGOGIKY PŘI JEHO PREVENCI

V této kapitole si klademe za cíl vytvořit ucelený pohled na problematiku domácího násilí. Pokusíme se uvést typické znaky domácího násilí, naleznout jeho možné příčiny, vyjmenovat a charakterizovat jeho jednotlivé formy. Pokusíme se sestavit profil jak násilníka, tak i oběti. Uvedeme zde zákony, které umožňují tzv. právní podporu obětem domácího násilí, a i obecný návod na pomoc těmto obětem.

3.1 Domácí násilí

Jak už jsme uvedli v kapitole 1.3, domácí násilí můžeme charakterizovat jako psychické, fyzické nebo sexuální násilí páchané mezi jednotlivými členy rodiny, tzn., mezi partnery, rodiči, dětmi nebo vůči starým lidem nebo lidem se zdravotním postižením, kteří žijí ve společné domácnosti. Toto násilí se zpravidla opakuje a má stupňující tendenci.⁵

Základním znakem domácího násilí je násilí zaměřené na blízkou osobu. Jako další typické prvky domácího násilí můžeme uvést: (Dufková, Zlámal, 2005, s. 8)

- **Soukromí jako místo činu:** pachatel útočí v místech, kde nedosahuje veřejná kontrola, útok se odehrává beze svědků, nejčastěji v domácím prostředí.
- **Opakované násilí:** nejedná se o jedinečný a jednorázový incident. Projevy domácího násilí přetrvávají v dlouhých časových intervalech i několik let. Mohou skončit rodinnou tragédií nebo také zůstat mnoho let skryté v soukromí domu či bytu.
- **Vzrůstající intenzita násilí:** domácí násilí začíná opakujícími se útoky, mohou to být také útoky na zdraví oběti a v konečném stavu i proti lidskému životu. V násilném vztahu se střídají fáze klidu s agresí a s usmiřováním. Pokud domácí násilí přetrvává, roste tím i agrese, která nakonec zcela pohltí fáze klidu.

⁵ Dostupné z www: <http://www.bkb.cz/>

- **Uplatnění moci a kontroly:** role oběti a pachatele se nemění. Pachatel požaduje mít kontrolu nad životem oběti. Násilím si vymáhá moc nad každodenním životem oběti, zejména v oblasti ekonomické a sociálních kontaktů.
- **Vzájemná blízkost a provázanost oběti a pachatele:** v domácím násilí jsou oběť a pachatel emočně nebo důvěrně provázáni. K domácímu násilí může docházet v partnerském vztahu, ve vztahu mezi rodiči a dětmi, nebo prarodiči žijící ve společné domácnosti.

Úlehlová navíc poukazuje na fakt, že díky domácímu násilí ztrácí prostředí domova svoji základní funkci, a to zajištění bezpečí. (Úlehlová, 2009, s. 12).

Příčiny domácího násilí

V odborné literatuře je uváděna teorie D. G. Duttona, který rozděluje čtyři roviny příčin domácího násilí: (Čírtková, 2009, s. 239)

- **Makrosystém** – reflektuje přetrvávající hierarchické uspořádání společnosti a vůdčí úlohu mužů v této hierarchii. Řada tradičních představ potom pomáhá ospravedlnit a bagatelizovat násilí uvnitř soukromého partnerského vztahu,
- **Exosystém** – neboli bezprostřední sociální okolí jednotlivců, které v sobě zahrnuje formální i neformální sociální struktury, s nimiž konkrétní osoba přichází během svého života do kontaktu. Může se například jednat o nezaměstnanost nebo naopak stres z velkého množství pracovních úkolů, atd.
- **Mikrosystém** – jinak řečeno rodina a její život. Členové rodiny se navzájem ovlivňují, znají, mají rozdělené své role a způsob chování. Významný vliv má zde také privátnost, která komplikuje uplatnění mechanismů sociální kontroly.
- **Ontogenetická rovina** – je blízká psychologickým teoriím, příčiny násilí hledá v individuálních charakteristikách pachatele a oběti a dále v jejich vzájemné interakci. Předpokládá, že jak pachatel, tak oběť mohli projít specifickým ontogenetickým vývojem a mohli se naučit řešit stresové situace agresivním chováním a také takové chování přijímat.

Možnost vzniku domácího násilí v rodině, je podmíněn mnoha faktory. Proto nemůžeme určit jeho příčinu, ale vždy se jedná o souhrn více vlivů, které k vzniku násilí

vedl. Může se např. jednat o společnost, která má tolerantní postoj vůči domácímu násilí, neboť často mají lidé zažité pravidlo, že muž je hlavou rodiny a má právo rozhodovat o všech jejích členech. Mnohdy k dlouhodobému trvání domácího násilí napomáhá celková lhostejnost bližší rodiny a okolí. Velkou roli zde sehrává i rodinná výchova. (Conwayová, 2007)

Děti, které jsou svědky násilí, mohou přenášet do své dospělosti tyto zažité rituály a převážně dívky se poté často velmi snadno ztotožňují s rolí oběti. Agresor, tedy osoba, která útočí na oběť, má zvýšené sklony k agresí. V rámci výzkumů se setkáváme s tím, že velké množství agresorů se potýká s alkoholem nebo s užíváním drog. Jeden z mýtů, který se traduje, je, že alkohol nebo drogy udělají z člověka násilníka. V tomto případě se jedná pouze o výmluvu, kterou se násilník snaží zbavit zodpovědnosti za činy a hází vinu na něco nebo někoho jiného, než je on sám. Mimo to i svízelné životní situace, jako např. ztráta zaměstnání, sociální izolace nebo finanční problémy, mohou pro člověka znamenat určitý krok ke změně jeho charakteru, neboť na něj začnou působit stres a pocity méněcennosti.⁶

Druhy a formy domácího násilí

Bednářová ve své publikaci uvádí, že: „Druhem domácího násilí se obvykle rozumí to, mezi jakými skupinami lidí (vymezených převážně pohlavím a příbuzenskými vztahy) se násilí odehrává.“ (Bednářová, 2009, s. 7)

Mezi formy domácího násilí zařazuje většina autorů zejména násilí psychické, fyzické, sexuální a ekonomické. Jako nejčastější formy domácího násilí jsou uváděny kombinace fyzického a psychického násilí. Psychické násilí se často projevuje v podobě urážek, ponižování, obviňování, zstrašování, vyhrožování, hrubého chování pachatele k oběti. Emocionální násilí se často vyznačuje soustavnou kontrolou toho, co oběť dělá, kam chodí a s kým se setkává, zesměšňováním, citovým vydíráním nebo obviňováním, výhrůzkami ublížením oběti nebo osobám jí blízké. Fyzické násilí v sobě zahrnuje fackování, bití, kopání, škrcení, svazování, ohrožování zbraní nebo jinými předměty. (Dufková, Zlámal, 2005 s. 7)

⁶ Dostupné z [www: http://www.acorus.cz/](http://www.acorus.cz/)

Dufková a Zlámal dále rozlišují násilí sexuální, sociální a ekonomické. Sexuální násilí je nucení proti vůli oběti, znásilnění a sexuální napadání. Sociální násilí jsou především zákazy kontaktu s přáteli nebo rodinou. Pachatel má za cíl oběť sociálně izolovat od jejích blízkých. Násilník požaduje, aby mohl rozhodovat o životě oběti. Ekonomické násilí je specifické především odepřením přístupu k penězům, absolutní kontrola nad příjmy a výdaji nebo také zatajováním ekonomické situace rodiny. (Dufková, Zlámal, 2005 s. 7)

Obdobnou klasifikaci forem domácího násilí využívá i Audrey Mullender (1999, s. 27). Viz obr. 3.

Obr. 3. – Power and control wheel

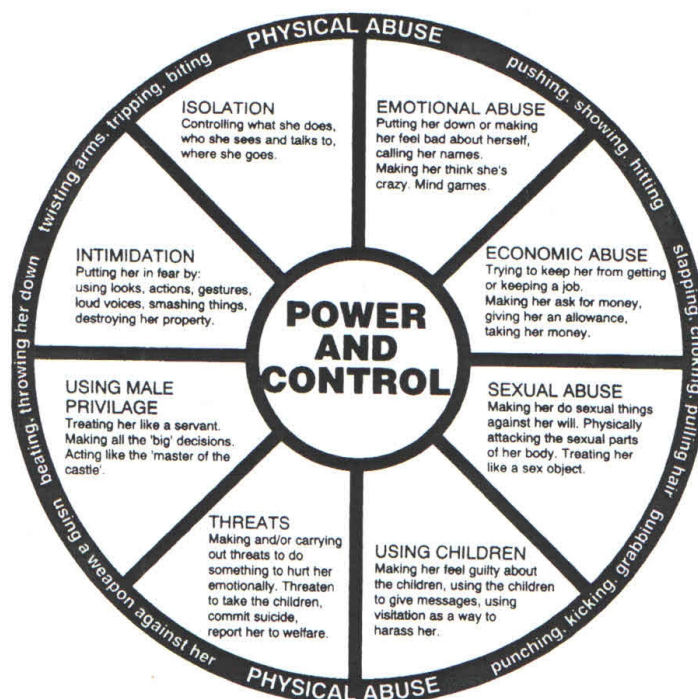

Figure 1 Power and control wheel
Source: Pence, 1987, p. 12

Ludmila Čírtková ve své publikaci vyčleňuje stejné formy domácího násilí, přičemž k jednotlivým formám také uvádí krátké popisy. U fyzického násilí poukazuje na viditelné stopy ve formě tělesných poranění, psychické násilí označuje jako násilí neviditelné, sexuální násilí se projevuje omezováním osobní svobody až znásilněním,

sociální násilí spočívá v kontrole a omezování sociálních kontaktů a při ekonomickém násilí dochází ke kontrole a omezování finančních prostředků. (Čírtková, 2008, s. 10)

3.2 Domácí násilí v rodině

Domácí násilí prochází většinou dle autorky Ingrid Matouškové (2013, s. 25) třemi fázemi:

1. Fáze **vytváření napětí** bezprostředně předchází fázi týrání: agresor bývá žárlivý, podrážděný až zuřivý, oběť neustále kritizuje, ačkoliv se oběť snaží být úslušná k agresorovi, obviňuje z jeho chování sama sebe, snaží se vyhnout konfliktu.
2. V období **týrání** agresor ztrácí kontrolu nad svým jednáním. Pokud dochází k fyzickému a psychickému násilí, oběť bývá bezmocná, bojí se agresora.
3. Poslední fáze je někdy v období usmířování nazývána fází **lásky** - „**libánky**“, agresor pocítuje vinu, snaží se omluvit oběti, slibuje zlepšení, ubezpečuje ji o své lásce a citech.

Profil oběti domácího násilí

Podle Králíčkové mohou být oběťmi domácího násilí „současní nebo bývalí manželé, druzi, partneři, ať už různého nebo stejného pohlaví, rodiče a děti, kdy může jít o týrání dětí rodiči, o napadání rodičů dospívajícími dětmi, o útoky na osoby přestárlé, duševně nebo fyzicky postižené apod. K násilí může dojít také mezi sourozenci, ať už vlastními nebo tzv. nevlastními, zejména pak v tzv. rekonstruované rodině.“ (Králíčková, 2011, s. 9)

Jak už jsme uvedli výše, obětí domácího násilí se mohou stát všichni členové rodiny, ženy, muži, děti, senioři. Prožívané násilí ovlivňuje oběť v celém jeho bytí, může se rozvinout celá řada psychických poruch, častá psychická onemocnění. U oběti se poté vykytuje nízké sebevědomí, sebeúcta, deprese, poruchy spánku, špatná soustředěnost, poruchy příjmu potravy. Dostavují se také pocity studu, oběti se snaží situaci zvládat samy, přizpůsobit se, aby k násilí nedocházelo. Mohou mít až sebevražedné myšlenky a jsou zcela ztotožněny s mýty o domácím násilí, jako např. že selhaly,

chování agresora vyprovokovaly, nebo že si takové chování zaslouží a je tudíž oprávněné. Čím více je oběť seznámena a rozumí cyklu domácího násilí, tím lépe dokáže ochránit sebe a své blízké. (Vargová, Vavroňová, 2006, s. 9)

Conwayová taktéž poukazuje na to, že myšlení obětí je většinou založené na tom, že si za násilí mohou sami. Domnívají se, že agresora rozčílilo něco, co udělaly, nebo že si nic lepšího nezaslouží. Mnohdy je podpořeno toto chování domněnkami toho, co jim agresor neustále vytýká. Fyzické násilí je často doprovázeno slovními útoky za účelem svalení viny na oběť. Agresor často tvrdí, že si jeho zuřivé chování oběť zaslouží, protože je špatná hospodyně, nebo protože nestihla uklidit, než přišel z práce, nebo pokud by mu tak hloupě neodpovídala, tak by se nemohl takto rozčilovat. (Conwayová, s. 46-47)

Profil pachatele domácího násilí

Klasifikace, typologie násilných partnerů představuje dle Čírtkové otevřený problém. Podle ní neexistuje všeobecně akceptovaná a empiricky ověřená typologie osob, jež se dopouštějí domácího násilí. (Čírtková, 2008, s. 36)

Nicméně ačkoliv neexistuje žádná typologie pachatelů domácího násilí, pokusíme se charakter těchto osob následně popsat. Podle Ševčíka a Špatenkové se jedná o osobu, která neustále dokazuje oběti, že je neschopná, nekompetentní, tzv. k ničemu. Nadměrně kritizuje a zraňuje ostatní lidi. Tento agresor nemůže žít bez oběti, ale ani s ní. V tomto případě se cítí oběť bezmocná a bojí se použít svoji sílu, protože má pocit, že už ji zcela vyčerpala, nebo se domnívá, že postavit se by bylo nesprávné. Existuje tzv. trojúhelník vzájemné závislosti. Jedná se o pronásledovatele, oběť a zachránce. V trojúhelníku se mohou vyskytovat někdy pouze dva lidé. Poté se dostavuje pocit, že spolu nemohou žít nebo i nějak fungovat, hádají se, vzájemně očekávají chování a možnosti, které se jim ale nedostávají. Postupem zjišťují, že nemohou dostat to, o co usilují a cítí se vyčerpání nebo trýznění. V domácím násilí se pak jedná o hry „na život a na smrt“. Trojúhelník má tendence jedince pohltit a nepustit je dál. Avšak toto riskantní chování je založeno na nevědomosti a emocích, hluboce zažitých zkušeností. (Ševčík, Špatenková, s.158-159)

Pachatelé domácího násilí používají manipulativní techniky, od nichž očekávají udržení kontroly nad životem oběti. Pachatelé mohou pocházet z různých socioeko-

nomických vrstev a vzdělanostních tříd. Navenek mohou tito lidé vystupovat jako sympatičtí a komunikativní lidé. Mají zažitě představy a rozdělení ženských a mužských rolí a už jen ten pocit, že jim partner dovolí chovat se násilnicky, v nich vzbuzuje větší míru pocitu, že si mohou cokoliv dovolit. Nelze vytvořit úplnou charakteristiku pachatele, který se dopouští domácího násilí. Může se u něj vyskytovat extrémní útočnost při setkání s autoritou, násilné chování, zastrašování, vydírání, nepřijímání odpovědnosti za své činy, nízké sebevědomí. Pachatelé se taktéž často snaží zlehčovat násilnou situaci, nebo také dochází k zcela odlišnému chování na veřejnosti a v domácnosti. (Vargová, Vavroňová, 2006 s. 9-10)

Králíčková (2011) v základní charakteristice pachatele domácího násilí obdobně uvádí nízkou sebeúctu, nedostatečnou kontrolu impulsů, slabou funkci ega, neadekvátní reakce na stres, extrémní žárlivost, alkohol, víru v tradiční a patriarchální rodinu či sex jako prostředek sloužící ke zvýšení sebeúcty.

Právní podpora obětem domácího násilí

Situace, kdy se člověk setká s domácím násilím, je velmi obtížná a pro mnohé z nás až nepředstavitelná. Oběť má velmi malou šanci problém domácího násilí vyřešit sama, potřebuje odbornou a psychologickou pomoc. Pokud se člověk dostane do této nelehké situace, je na místě směřovat k němu materiální pomoc, tzn. zajištění bezpečného bydlení, financí na jídlo a nezbytnou péči o sebe a své blízké. Důležitým bodem je psychická podpora v podobě poradenství, podněcování sebedůvěry a sebeúcty. A v poslední řadě právní pomoc při řešení majetkoprávních záležitostí nebo v otázce opatrovnictví dětí. (Ševčík, Špatenková, 2011, s. 131)

V rozvinuté právní společnosti je jakákoliv forma násilí mezi lidmi vždy trestná, a proto se i: „Česká republika se připojila k těm zemím EU, jejichž zákonodárnost vytváří ucelený právní rámec pro prevenci domácího násilí a kvalifikovanou pomoc jeho obětem.“ V právním řádu však neexistuje jasná definice, ani právní formulace samotného pojmu domácího násilí. Domácí násilím je zde myšleno úmyslné násilné jednání s osobou z úzkého blízkého okolí. (Voňková, 2003)

Občanské sdružení ROSA poukazuje na to, že proti všem formám násilí je oběť chráněna našim právním řádem, především Ústavou č. 1/1993Sb. a Listinou základních práv a svobod č. 2/1993SB., dále zákonem trestním č. 40/2009 Sb. v platném

znění, přestupkovým zákonem č.200/1990Sb.v platném znění a zákonem o soudnictví ve věcech mládeže č. 218/2003 Sb., zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí v platném znění, jakož i některými ustanoveními o vykazání ze společně obývaného obydlí dle policejního zákona a nebo předběžnými opatřeními o zákazu vstupu do společného obydlí dle občanského soudního řádu. V příloze P V. uvádíme, k jakým trestným činům může docházet v domácnosti právě podle zákona trestního č. 40/2009 Sb.⁷

Podle zákona č. 135/2006 Sb., jímž se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím (dále jen zákon na ochranu před domácím násilím), který nabyl účinnosti 1.1.2007 a byl již několikrát novelizován, může být dle § 76b nařízeno osobě ve společné domácnosti, aby dočasně opustila byt nebo dům a zdržela se setkávání a navazování kontaktů pokud je jednání účastníka, proti kterému návrh směřuje, vážným způsobem ohrožen život, zdraví, svoboda nebo lidská důstojnost navrhovatele.⁸

Oběť domácího násilí tak získá čas a prostor na to, aby mohla naplánovat další kroky a vyhodnotit vzniklou situaci. Zákon na ochranu před domácím násilím má tedy výrazně preventivní účinky. Dle staré právní úpravy se bylo možné právně bránit až po prokazatelném útoku na zdraví, život. V zákoně jsou postaveny tři pilíře ochrany a to: Policie ČR, poradenská centra a soud.

Zákon č. 108/2006 Sb., který byl taktéž přijat dne 14. března 2006, upravuje podmínky poskytování podpory a pomoci osobám nacházejícím se v nepříznivé sociální situaci, přičemž jednu ze skupin těchto osob tvoří právě lidé ohrožení domácím násilím. Sociální služby jsou velmi významnou součástí systému pomoci ohroženým osobám a jsou nabízeny celou řadou zařízení, jako např. intervenčními centry, azylovými domy či organizacemi poskytující odborné poradenství obětem domácího násilí. (Králičková, 2011)

⁷ Dostupné z www: <http://www.rosa-os.cz/domaci-nasili/legislativa-v-cr/>

⁸ Dostupné z www: <http://www.uplnezneni.cz/zakon/135-2006-sb-kterym-se-meni-nektere-zakony-v-oblasti-ochrany-pred-domacim-nasilim>

Poradny

Pokud se setkáme s domácím násilím a sami nevíme, jak se zachovat nebo jak reagovat, abychom situaci zvládli, mohou nám poradit odborníci speciálních center. Prvním krokem může být třeba i telefonát s osobou, která má odborné podvědomí o tomto závažném problému. Například Bílý kruh bezpečí, o.s., zřídil 11. září 2001 specializovanou celostátní službu krizové pomoci pro oběti domácího násilí. Tato linka nese název DONA linka a je určena k pomoci všem těm, kteří se cítí být ohroženi domácím násilím nebo jsou jeho svědky. Podle statistik, jež na svých stránkách DONA linka zveřejnila, zazvoní telefon každé 2,5 hodiny, průměrná délka hovoru je 15 minut. Nejčastěji volí poradenství prostřednictvím DONA linky ženy, a to až v 85%.⁹

Obětem mohou pomoci i tzv. intervenční centra, což jsou specializovaná pracoviště, která se zabývají pomoci osobám postihnutým domácím násilím, a to zejména ve formě sociálního, psychologického či právního poradenství. (Králičková, 2011). Intervenční centra vznikla na základě §74 zákona 135/2006 (Pomoc osobám ohroženým násilím) podle kterého se: „Osobám, které jsou ohroženy násilným chováním ze strany osob blízkých nebo osob žijících s nimi ve společném bytě nebo domě, poskytuje bezprostřední individuální psychologická a sociální pomoc ambulantní nebo azylové povahy. Těmto osobám se rovněž zprostředkuje poskytnutí následné pomoci zejména sociální, lékařské, psychologické a právní. Pro poskytování pomoci těmto osobám se zřizují intervenční centra. Zaměstnanci intervenčních center jsou při pomoci osobám ohroženým násilným chováním povinni zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o kterých se při výkonu své činnosti dozvěděli. Sdělit takové skutečnosti mohou jen se souhlasem osob, kterých se tyto údaje týkají, nebo pro účely trestního řízení orgánům činným v trestním řízení i bez takového souhlasu.“¹⁰

Mimo výše zmíněné instituce existují i poradny pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy, občanské poradny, poradny Bílého kruhu bezpečí nebo azylové domy. Pokud se nacházíme, přímo v akutním nebezpečí máme možnost přivolat přímo Policii ČR.¹¹

⁹ Dostupné z www: <http://www.donalinka.cz/dona-linka/zakladni-informace/>

¹⁰ Dostupné z www: <http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?cd=76&typ=r&zdroj=sb06135>

¹¹ Dostupné z www: <http://www.donalinka.cz/domaci-nasili/zakladni-informace/>

Jak pomoci obětem domácího násilí

Otázka bezpečí je důležitá u všech forem domácího násilí. V případě, že se oběť sama rozhodne opustit agresora, potřebují osoby ohrožené domácím násilím od odborníků pomoc při obnově sebedůvěry. Nutné jsou také praktické rady k zajištění základních potřeb pro přežití. Teprve poté oběť překročí pomyslný práh z násilného vztahu. Tento proces může být zdlouhavý a náročný pro obě strany. Mohou nastat následující alternativy: oběť se rozhodne vztah ukončit a vystoupit z něho, nebo bude ve vztahu pokračovat a doufat, že se agresor změní. Může také nastat situace, kdy se oběť vzdá veškeré naděje na změnu a nadále setrvává v tomto násilném vztahu. Pro většinu obětí domácího násilí je rozhodnutí odejít výsledkem zdlouhavého procesu s možnými opakovatelnými návraty. Osoba, která prožívá opakovaně násilí, bývá rozpolcená a zmataná, a proto je velmi důležité, aby pracovníci pomáhajících profesí jednali citlivě a korektně vůči těmto osobám. Kritika ani odsuzování nejsou na místě, protože oběť se může začít sebeobviňovat a začít chránit násilníka. (Ševčík, Špatenková, s.156-157)

Před případnou pomocí obětem domácího násilí je potřeba odlišit domácí násilí od rodinných problémů nebo krizí, kterými si každá rodina jistě prochází. K tomu nám mohou pomoci následující kritéria a to především přímé dotazování směřované na oběť domácího násilí. Např. Jak se projevuje agrese partnera/ky? Co předchází útoku? Jak jste se choval/a při prvním, posledním útoku? Následující kritéria odlišují domácí násilí od problému mezi partnery.¹²

- 1) Startér násilí- domácí násilí nemůžeme vyprovokovat.
- 2) Domácí násilí není jednorázový akt! Má svůj proces, kterým je start, vývoj a spěje k určitému konci. Především se mění v celé míře povaha vztahu pachatele a oběti.
- 3) Oběť, která zažívá domácí násilí, má pocity jako je strach z opakovaného násilí, pocity bezmoci. Oběť vysílá tzv. psychologické signály, jako naučená bezmoc, sebeobviňující reakce, disociace, laxnost až odmítání pomoci.

¹² Dostupné z [www: http://www.donalinka.cz/rady/pomahajicim-odbornikum/](http://www.donalinka.cz/rady/pomahajicim-odbornikum/)

3.3 Prevence domácího násilí

Prevenčí se dá předcházet problémům, které mohou nastat, pokud se nás začne týkat domácí násilí. Je velmi důležité podrobně a přesně popsat problematiku domácího násilí, seznámit veřejnost s tímto citlivým problémem. V rámci teorie rozlišujeme primární prevenci, sekundární a terciární prevenci. **Primární prevence** je zaměřena na eliminaci rizik vzniku domácího násilí. Cílem je snížit výskyt nových případů domácího násilí. V tomto případě je velmi důležitý pečlivý výběr životního partnera, informovanost o soužití osob v partnerově rodině a nastavení mantinelů toho, co je pro rodinu „normální“ a toho, co se již netoleruje. **Sekundární (druhotná) prevence** se zaměřuje na včasné identifikování domácího násilí a jeho projevů. V této sekundární prevenci nastupují především pracovníci pomáhajících profesí, kteří oběti umí odborně poradit a pomoci ji zorientovat se v dané situaci. Mohou poskytnout terapii a cenné rady, jak zabránit násilí. Úkolem **terciární prevence** je zmírnit nepříznivé dopady domácího násilí. Pomoci obětem vrátit se do normálního života, zajistit náhradní ubytování a nabrat nazpět životní jistotu. (Ševčík, Špatenková, 2011, s. 151-153)

Prevence může být podle Chmelíka chápána jako prevence jednotlivých negativních vlivů, např. prevence kriminality, prevence mládeže před negativními jevy. Jádrem prevence je realizace opatření, kterým chceme předcházet a eliminovat její vznik. Proto musíme znát příčiny jejího vzniku, vývoje a rozeznat vnitřní a vnější projevy, abychom mohli ve vzniklé situaci správně reagovat. Prevence musí působit systematicky a zaměřovat se komplexně na daný jev. Je důležité s prevencí začít již od útlého věku dítěte. Dle vědeckých poznatků můžeme prevenci u dítěte rozlišit dle věkové hranice do tří let, do šesti let, do 12let, do 18let a výše. V každém věkovém období jsou pro dítě v jeho chování a jednání vytyčeny charakteristické znaky, které musí být v prevenci zohledněny. S dítětem musíme vychovávat silného jedince, který je schopen v případě nebezpečí vzdorovat a minimalizovat nebezpečí. V primární prevenci působí na dítě rodič, učitel, který prvotně utváří osobnost. Sekundární prevenci použijeme ve vytipování rizikových faktorů a situací, v nichž dochází k násilí. S terciární prevencí pracují zejména lékaři, psychologové, policisté při své práci. Jde o správné chování vůči oběti, která prožila poškození a ublížení. (Chmelík, 2003, s. 33-35)

Pro dítě je nesmírně složité vypořádat se s dopadem na psychiku, pokud vyrůstá v prostředí stresu a násilí. Naše děti mají tendenci učit se především nápodobou chování od nás dospělých. Přesto má v životě každý možnost volby. Vždy můžeme zvolit jiné chování než to, které je v nás zažité a které se stává stereotypem. Musíme si především uvědomit, že máme jednoznačné právo rozhodovat o sobě sami. Máme právo na sebeúctu a musíme ji v sobě a svých blízkých umocňovat. Musíme mít možnost dát na vědomí náš nesouhlas. Pokud nás někdo tyranizuje, nebo omezuje naši svobodu, musíme se rozhodnout pro odchod a možnost hledat bezpečné místo pro náš další život. V dnešní době máme možnost se obrátit na instituce a pracovníky, kteří nám mohou z takové situace pomoci.¹³

¹³ Dostupné z www: <http://www.rosa-os.cz/>)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 PŘEHLED VZDĚLÁVACÍCH KURZŮ O DOMÁCÍM NÁSILÍ

V této kapitole se pokusíme vytvořit přehled kurzů o domácím násilí, které v současné době existují. Nejprve však uvedeme a popíšeme organizace, které se zabývají domácím násilím a které nabízejí kurzy s touto problematikou.

Organizace Persefona o.s.

Tato organizace byla založena v roce 2007 s cílem poskytovat odborné a sociální poradenství, rozšiřovat a prohlubovat odborné i laické povědomí o násilí, provádět odborné analýzy v oblastech, kde dochází k násilnému jednání, prosazovat legislativní změny, pořádat vzdělávací kurzy pro profesionály, studenty a veřejnost. Organizace navíc rozšířila své služby o terénní pracovníci a právničku, které dojíždějí na poradenská místa poskytovat odborné poradenství.¹⁴

Institut pro veřejnou správu Praha

Institut pro veřejnou správu Praha je státní příspěvková organizace zřízená Ministerstvem vnitra ČR, jejíž úlohou je vzdělávání úředníků. Institut se zaměřuje na vzdělávání úředníků veřejné správy, tedy územních samosprávných celků a (ústředních) správních úřadů. Prostřednictvím akreditovaných vzdělávacích programů tak zabezpečuje úředníkům veřejné správy (samosprávy) vzdělání, které jim ukládá zákon o úřednících. Kromě tohoto zákonného vzdělávání poskytuje Institut úředníkům rovněž rozmanité průběžné vzdělávání ke zvyšování jejich odborných i obecných kompetencí.¹⁵

Edupol

Vzdělávací agentura Edupol byla založena v roce 2004 a její činnost je zaměřena na organizování vzdělávacích akcí pro sektor veřejné správy a především pak na sféru sociálních a zdravotnických služeb. Cílovou skupinou pro nabízené kurzy a semináře jsou především pracovníci obecních, městských a krajských úřadů, úřadů práce a pra-

¹⁴ Dostupné z [www: http://www.persefona.cz/vzdelavani.php](http://www.persefona.cz/vzdelavani.php)

¹⁵ Dostupné z [www: http://www.institutpraha.cz/o-nas/zakladnicharakteristikainstitutu](http://www.institutpraha.cz/o-nas/zakladnicharakteristikainstitutu)

covníci zařízení poskytujících sociální služby. Společnost je akreditována u Ministerstva vnitra a Ministerstva práce a je členem Asociace vzdělavatelů dospělých.¹⁶

ROSA, občanské sdružení

ROSA je nestátní nezisková organizace, která se ve své činnosti zaměřuje na přímou komplexní pomoc ženám – obětem domácího násilí a jejich dětem a na prevenci tohoto jevu. Občanské sdružení ROSA usiluje o zlepšení systému pomoci ženám-obětem domácího násilí a jejich dětem. Jeho součástí je i odborné specializované poradenství a komplexní pomoc pro ženu- oběť domácího násilí, mezi níž patří krizová intervence, sociálně-terapeutické poradenství, vytvoření bezpečnostního plánu, poskytování utajeného azylového bydlení pro ženy-oběti domácího násilí (formou azylového domu a bytu) a telefonická krizová pomoc pro všechny oběti domácího násilí. ROSA v rámci minimalizace dopadů partnerského násilí pořádá vzdělávací a preventivní aktivity pro širokou, odbornou veřejnost, základní, střední a vyšší odborné školy. Organizuje přednášky, semináře či konference k domácímu násilí pro odbornou i širší veřejnost.¹⁷

ACORUS, občanské sdružení

ACORUS o. s., vzniklo v roce 1997 a od počátku svého založení se zaměřuje na pomoc osobám ohroženým domácím násilím. Občanské sdružení poskytuje osobám ohroženým domácím násilím komplexní odbornou pomoc směřující k překonání nepříznivé sociální situace a k začlenění do běžného života bez přítomnosti násilí. Pomoc může být poskytována prostřednictvím služby azylového domu, krizové pomoci či odborného sociálního poradenství. Mimo to nabízí i další odborné aktivity jako sociálně-právní poradenství či psychologické konzultace. Od roku 2011 realizuje i akreditované vzdělávací kurzy o domácím násilí.¹⁸

¹⁶ Dostupné z www: <http://www.edupol.cz/o-spolecnosti/>

¹⁷ Dostupné z www: <http://www.rosa-os.cz/>

¹⁸ Dostupné z www: <http://www.acorus.cz/>

Navigo

Vzdělávací agentura Navigo je držitelem akreditace průběžného vzdělávání úředníků. Agentura mimo vzdělávací programy pro úředníky a vedoucí úředníky nabízí i e-learningové kurzy, kurzy pro týmy a jednotlivce a kurzy z oblasti ICT.¹⁹

4.1 Vzdělávací kurzy o domácím násilí určené pro veřejnost

Tab. 1. Vzdělávací kurzy o domácím násilí určené pro veřejnost

Organizace	Název kurzu
Persefona, o.s.	Ostatní: <ul style="list-style-type: none"> ○ Právní přístup k řešení problematiky domácího násilí ○ Vykázání - Zákon 135/2006Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. ○ Domácí násilí na seniorech. ○ Vybrané kapitoly z problematiky domácího násilí
Edupol	<ul style="list-style-type: none"> ○ Domácí násilí

4.2 Vzdělávací kurzy o domácím násilí určené pro profese obecně

Tab. 2. Vzdělávací kurzy o domácím násilí určené pro profese obecně

Organizace	Název kurzu
Persefona, o.s.	Akreditované kurzy: <ul style="list-style-type: none"> ○ Základy práce s oběťmi domácího násilí – jednodenní seminář pro pracovníky pomáhajících profesí

¹⁹ Dostupné z www: <http://www.navigocz.eu/>

	<ul style="list-style-type: none"> ○ Pomoc obětem domácího násilí – dvoudenní seminář pro pracovníky pomáhajících profesí <p>Ostatní:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Školení zdravotnického personálu v problematice domácího násilí
ACORUS, občanské sdružení	<ul style="list-style-type: none"> ○ Domácí násilí ○ Práce s dětmi, které zažily domácí násilí ○ Posttraumatická stresová porucha ve vztahu k domácímu násilí ○ Komunikace s osobou ohroženou domácím násilím
Občanské sdružení ROSA	<ul style="list-style-type: none"> ○ Domácí násilí

4.3 Vzdělávací kurzy o domácím násilí učené pro pracovníky úřadů

Tab. 3. Vzdělávací kurzy o domácím násilí určené pro pracovníky úřadů

Organizace	Název kurzu
Institut pro veřejnou správu Praha	<p>Ostatní:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Zdravotní problematika a problematika domácího násilí
Navigo	<p>Akreditované kurzy</p> <ul style="list-style-type: none"> • Metody, techniky a strategie práce se specifickou cílovou skupinou klientů

5 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

5.1 Cíl výzkumu

Hlavním cílem výzkumného šetření bylo vymežit cílovou skupinu mezi úředníky MěÚ Uherské Hradiště a Okresního soudu, která by se ráda vzdělávala v kurzech o domácím násilí. Cílem bylo zjistit, zdali existuje statisticky významná souvislost mezi pohlavím, věkem respondentů, délkou praxe, pracovištěm a jejich ochotou se vzdělávat o domácím násilí v „preventivních“ kurzech. Dalším cílem výzkumu bylo i zhodnotit mínění úředníků MěÚ Uherské Hradiště a Okresního soudu v Uherském Hradišti o problematice domácího násilí a zároveň tak v nich vzbudit zájem o kurzy s touto problematikou.

5.2 Metodika výzkumu

Věcné hypotézy výzkumu

Pro účely této bakalářské práce byly stanoveny následující věcné hypotézy:

1. Pohlaví respondentů ovlivňuje jejich ochotu vzdělávat se v kurzech o domácím násilí.
2. Věk respondentů ovlivňuje jejich ochotu vzdělávat se v kurzech o domácím násilí.
3. Délka praxe respondentů ovlivňuje jejich ochotu vzdělávat se v kurzech o domácím násilí.
4. Pracoviště respondentů ovlivňuje jejich ochotu vzdělávat se v kurzech o domácím násilí.

Použité metody

Pro získání potřebných dat jsme zvolili kvantitativní výzkum, jenž byl realizován formou dotazníkového šetření. Podle Kutnohorské můžeme dotazník charakterizovat jako standardizovaný soubor položek připravených na určitém formuláři. Správně sestavený dotazník musí zahrnovat všechny podstatné problémy, na které hledáme odpověď. Součástí dotazníku by měly být i tzv. identifikační znaky respondenta, tzv. nezávisle

proměnné, mezi které zařazujeme otázky týkající se např. věku, bydliště, apod. Existují také tzv. závisle proměnné, které tvoří hlavní pole dotazníku. Výhodou dotazníkového šetření je srozumitelnost, jednoznačná formulace bez emocí a možnost hromadného zpracování. Nevýhodou může být možné nepochopení otázky a následně nesprávné vyplnění. (Kutnohorská, 2009, s. 41-42).

Chráška ve své publikaci (2007, s. 163) definuje dotazník jako „Soustavu předem připravených a pečlivě formulovaných otázek, které jsou promyšleně seřazeny a na které dotazovaná osoba (respondent) odpovídá písemně.“. Z hlediska formy požadované odpovědi poté rozděluje položky daného dotazníku na otevřené (nestrukturované), jejichž cílem není respondentovi navrhnout žádnou hotovou odpověď, respondent sám odpověď vytváří, a na uzavřené (strukturované), v rámci kterých je respondentovi předkládán určitý počet předem připravených odpovědí.

Použitý dotazník (viz příloha PVI.) byl anonymní, obsahoval celkem 17 položek, z nichž 1 otázka byla otevřená a 16 otázek uzavřených, přičemž u poslední otázky dotazníku mohli respondenti uvést důvod svého výběru. Dotazník se skládal ze dvou částí. První část obsahovala nezávisle proměnné položky, tzn. identifikační znaky respondenta, v druhé části se nacházely položky vztahující se k dané problematice. Výsledná data byla znázorněna pomocí tabulek četnosti, grafů a k nim doprovodných komentářů. Při vyhodnocování otevřené otázky jsme po shromáždění odpovědí provedli dodatečnou kategorizaci.

K ověřování stanovených hypotéz jsme využili Test nezávislosti CHÍ-KVADRÁT pro kontingenční, popřípadě čtyřpolní tabulku, neboť tento test se podle Chrásky (2007, s. 76): „Využívá v případech, kdy rozhodujeme, zda existuje závislost mezi dvěma jevy, které byly zachyceny pomocí nominálního měření.“

Charakteristika souboru respondentů

Průzkumný soubor tvořili pracovníci Městského úřadu a Okresního soudu v Uherském Hradišti.

Organizace šetření

V průběhu měsíce prosince 2013 byl vytvářen dotazník, který byl v rámci předvýzkumu rozdán 10 pracovníkům Živnostenského odboru Městského úřadu v Uherském Hradišti. Na základě jejich připomínek byl upraven a poté v lednu rozdán pracovníkům Městského úřadu a Okresního soudu v Uherském Hradišti a byl jim ponechán po dobu jednoho týdne. Celkový počet rozdaných dotazníků bylo 60, návratnost byla 48 dotazníků, tedy 80 %. Získaná data byla vyhodnocena a zanesena do tabulek četnosti a zaznamenána pomocí sloupcových grafů v programu Microsoft Excel.

5.3 Analýza dat a interpretace výsledků výzkumu

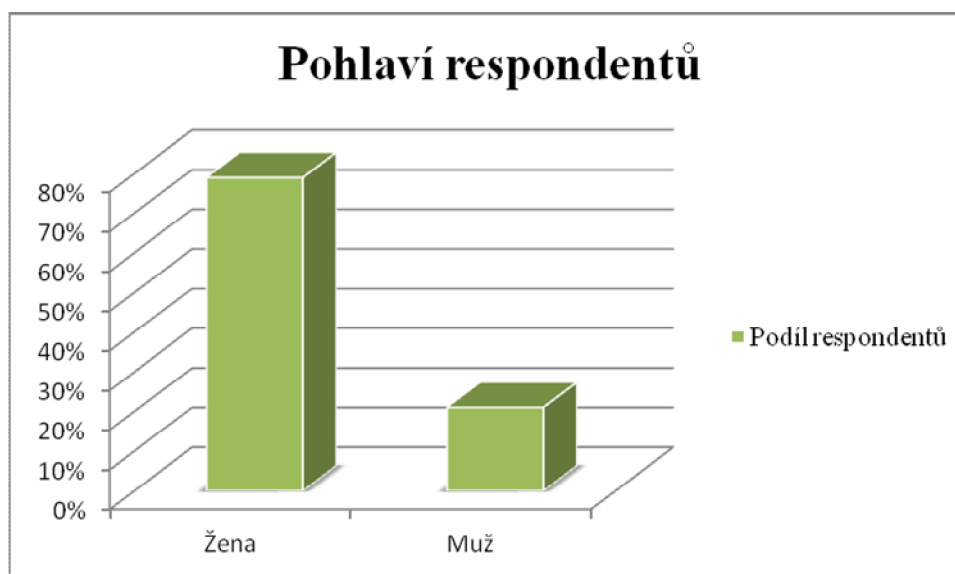
V této kapitole nejprve získaná data zaznamenáme v tabulkách četnosti, grafech a následně je popíšeme v příslušných komentářích. Následně budeme výše stanovené hypotézy testovat pomocí Testu nezávislosti CHI-KVADRÁT pro kontingenční tabulku, popřípadě tabulku čtyřpolní.

Zpracování a grafické znázornění získaných dat

Otázka č. 1: **Jaké je Vaše pohlaví?**

Tab. 4 Pohlaví respondentů

Možnosti	Absolutní četnost	Relativní četnost	%
Žena	38	0,79	79
Muž	10	0,21	21
Celkem	48	1,0	100

Graf 1. Pohlaví respondentů

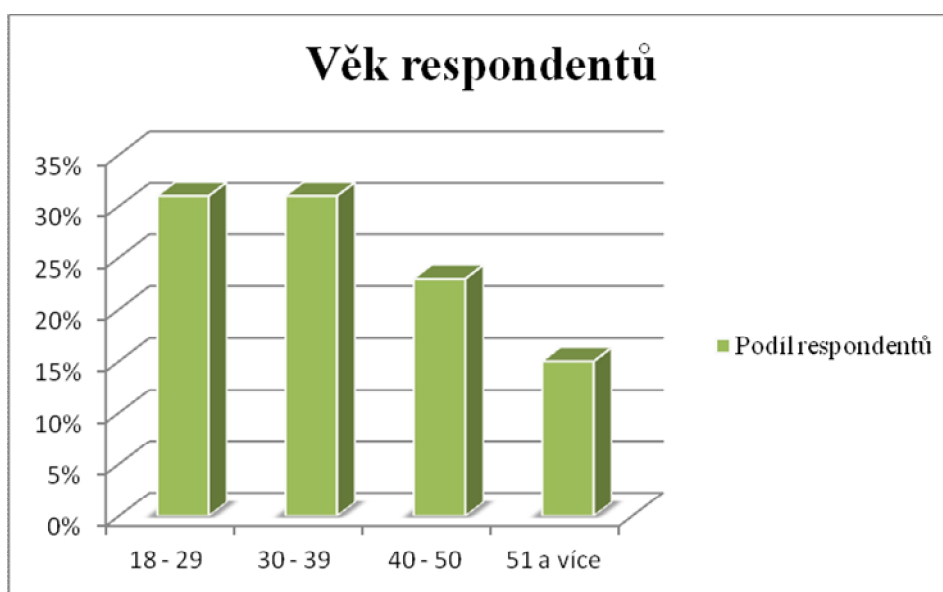
Komentář:

Dotazníkového šetření se zúčastnilo 79% žen a 21 % mužů.

Otázka č. 2: Kolik je Vám let?

Tab. 5 Věk respondentů

Možnosti	Absolutní četnost	Relativní četnost	%
18 – 29	15	0,31	31
30 – 39	15	0,31	31
40 – 50	11	0,23	23
51 a více	7	0,15	15
Celkem	48	1,0	100

Graf 2. Věk respondentů

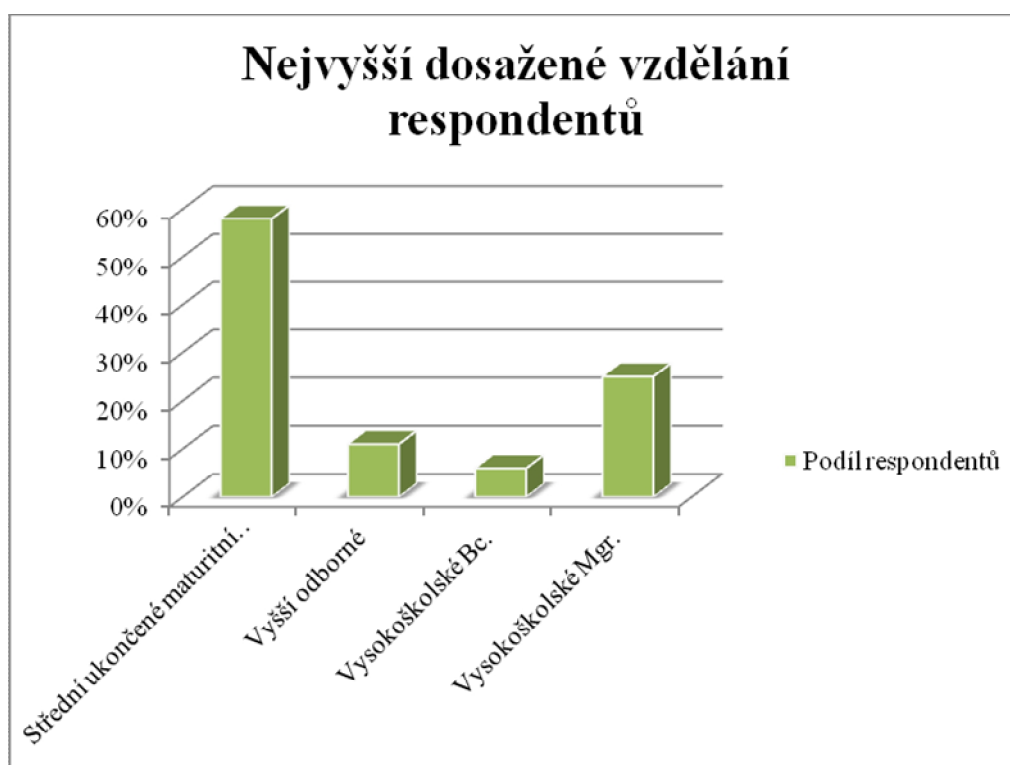
Komentář:

Z celkového počtu 48 dotazovaných respondentů jsme 31 % z nich zařadili do věkové kategorie 18 – 29, stejné procento náleží i kategorii 30 – 39. 23% respondentů patří do kategorie 40 – 50 a 15 % do věkového rozpětí 51 a více.

Otázka č. 3: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Tab. 6 Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů

Možnosti	Absolutní četnost	Relativní četnost	%
Střední ukončené maturitní zkouškou	28	0,58	58
Vyšší odborné	5	0,11	11
Vysokoškolské Bc.	3	0,06	6
Vysokoškolské Mgr., Ing.	12	0,25	25
Celkem	48	1,0	100

Graf 3. Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů

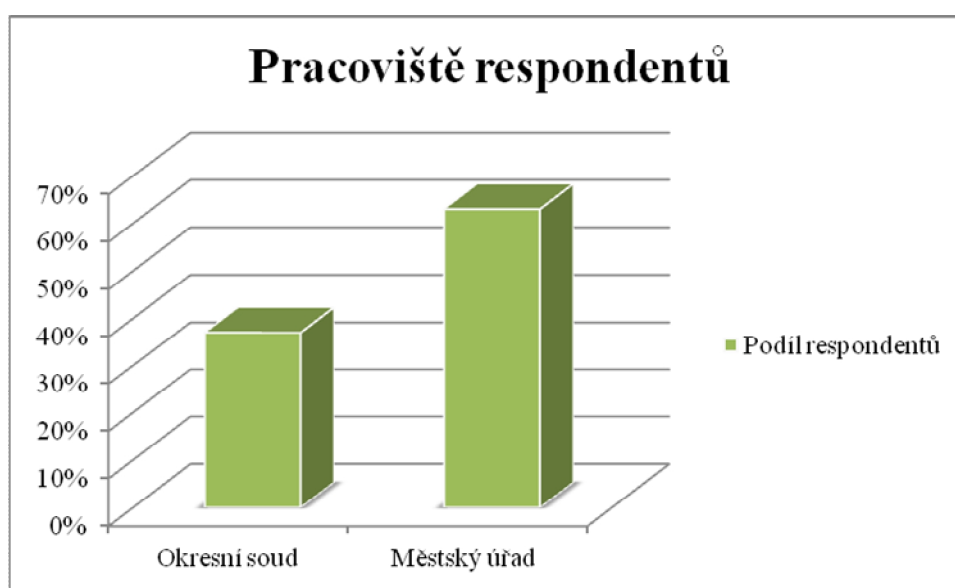
Komentář:

Ze 48 dotazovaných respondentů má 58 % střední vzdělání ukončené maturitní zkouškou, 11 % vyšší odborné, 6 % vysokoškolské Bc. a 25 % vysokoškolské Mgr.

Otázka č. 4: Kde pracujete?

Tab. 7 Pracoviště respondentů

Možnosti	Absolutní četnost	Relativní četnost	%
Okresní soud	18	0,37	37
Městský úřad	30	0,63	63
Celkem	48	1,0	100

Graf 4. Pracoviště respondentů

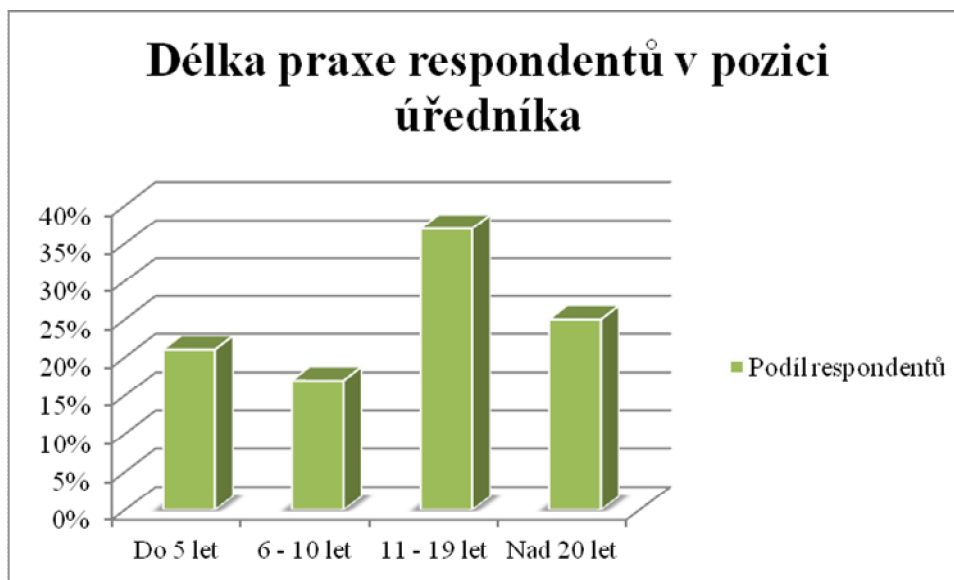
Komentář:

Dotazníkového šetření se zúčastnilo 37% úředníků Okresního soudu a 63% úředníků Městského úřadu v Uherském Hradišti.

Otázka č. 5: Jaká je délka Vaší praxe v pozici úředníka?

Tab. 8 Délka praxe respondentů v pozici úředníka

Možnosti	Absolutní četnost	Relativní četnost	%
Do 5 let	10	0,21	21
6 – 10 let	8	0,17	17
11 – 19 let	18	0,37	37
Nad 20 let	12	0,25	25
Celkem	48	1,0	100

Graf 5. Délka praxe respondentů v pozici úředníka

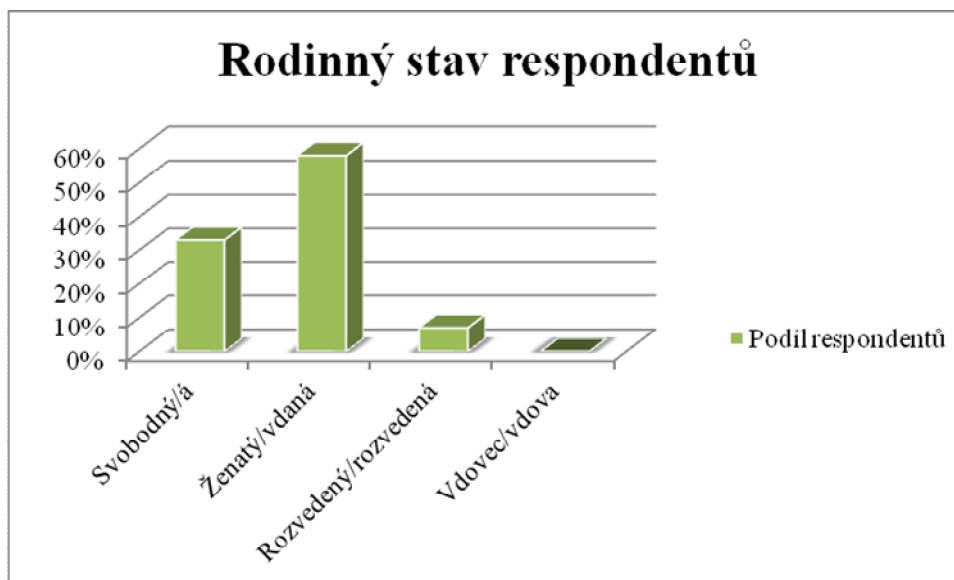
Komentář:

Z celkového počtu 48 respondentů pracuje 21 % na pozici úředníka do 5 let, 17 % v rozmezí 6 – 10 let, 37% 11 – 19 let. Nad 20 let pracuje 25 % respondentů.

Otázka č. 6: Jaký je Váš rodinný stav?

Tab. 9 Rodinný stav respondenta

Možnosti	Absolutní četnost	Relativní četnost	%
Svobodný/ svobodná	16	0,33	33
Ženatý/ vdaná	28	0,58	58
Rozvedený/ rozvedená	4	0,07	7
Vdovec /vdova	0	0	0
Celkem	48	1,0	100

Graf 6. Rodinný stav respondentů

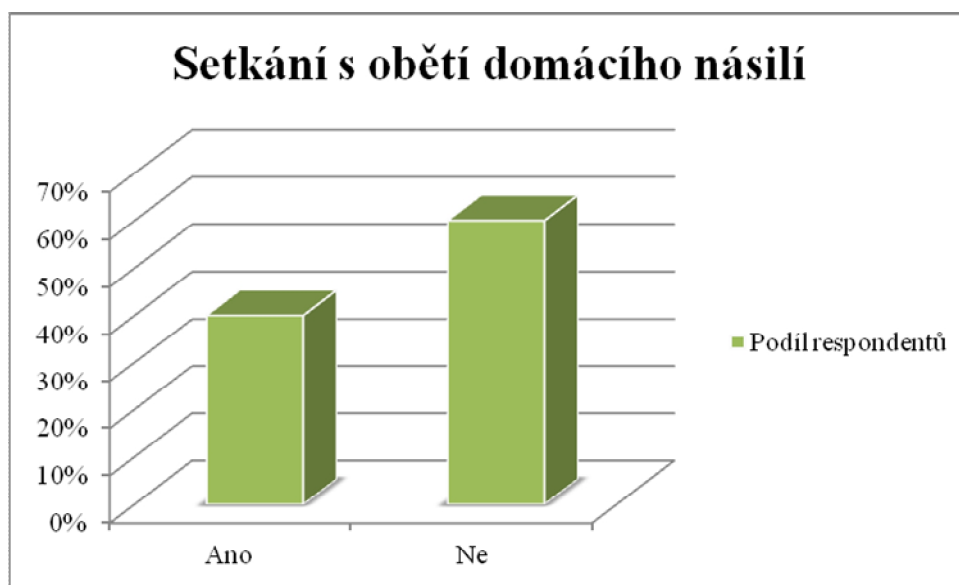
Komentář:

Dotazníkového šetření se zúčastnilo 33% svobodných respondentů, 58 % ve stavu manželském, 7 % uvedlo jako svůj stav rozvedený/rozvedená.

Otázka č. 7: Setkal/setkala jste se někdy s obětí domácího násilí?

Tab. 10 Setkání s obětí domácího násilí

Možnosti	Absolutní četnost	Relativní četnost	%
Ano	19	0,40	40
Ne	29	0,60	60
Celkem	48	1,0	100

Graf 7. Setkání s obětí domácího násilí

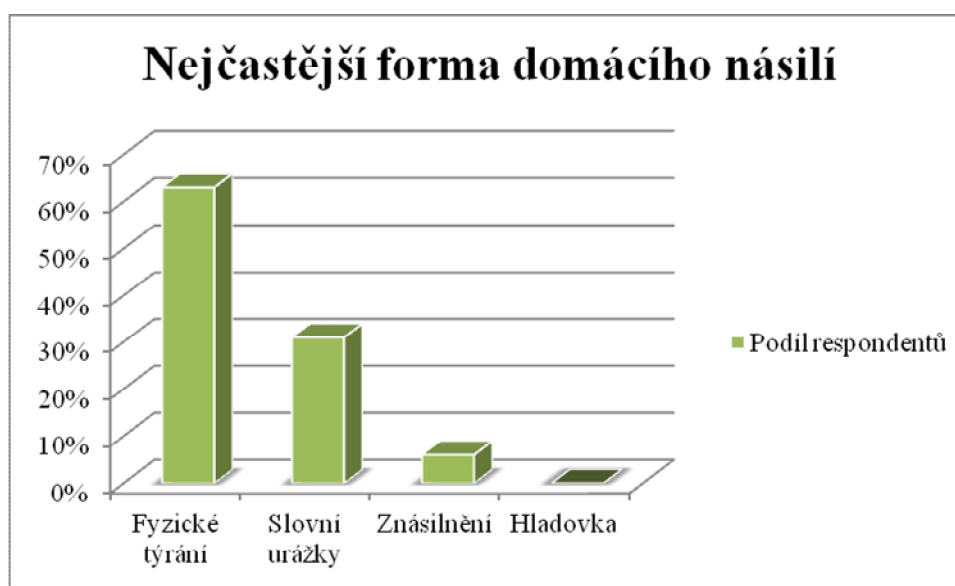
Komentář:

Výzkumem bylo zjištěno, že 40% dotazovaných respondentů se již setkala s obětí domácího násilí, 60% respondentů nikoliv.

Otázka č. 8: Jaká je podle Vás nejčastější forma domácího násilí? (vyberte jednu odpověď)

Tab. 11 Nejčastější forma domácího násilí

Možnosti	Absolutní četnost	Relativní četnost	%
Fyzické týrání	30	0,63	63
Slovní urážky	15	0,31	31
Znásilnění	3	0,06	6
Hladovka	0	0	0
Celkem	48	1,0	100

Graf 8. Nejčastější forma domácího násilí

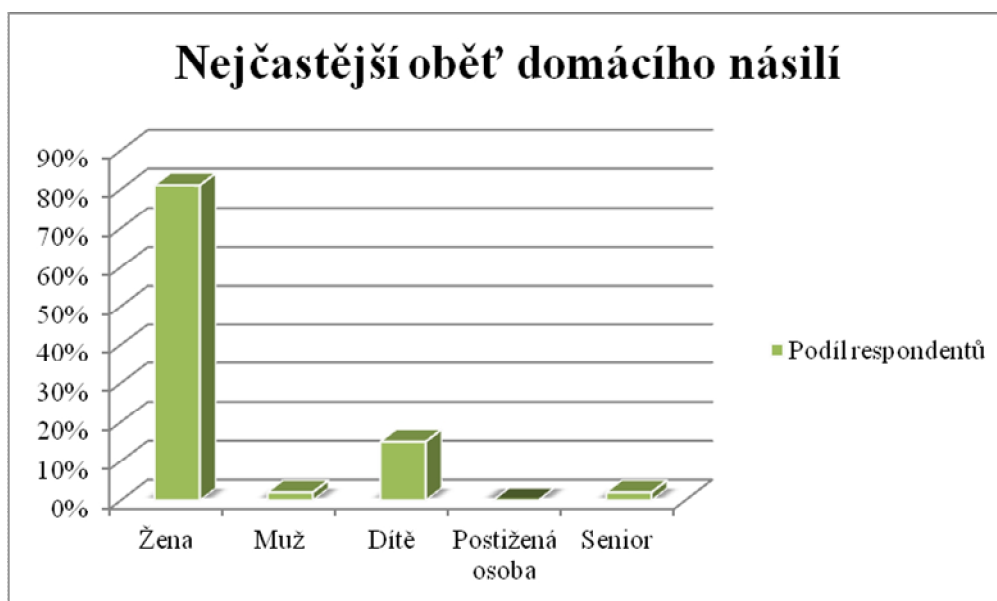
Komentář:

Z celkového počtu 48 respondentů považovalo 63 % z nich za nejčastější formu domácího násilí fyzické týrání, 31% slovní urážky a 6% znásilnění.

Otázka č. 9: Kdo je podle Vás nejčastější obětí domácího násilí? (vyberte jednu odpověď)

Tab. 12 Nejčastější obětí domácího násilí

Možnosti	Absolutní četnost	Relativní četnost	%
Žena	39	0,81	81
Muž	1	0,02	2
Dítě	7	0,15	15
Postižená osoba	0	0	0
Senior	1	0,02	2
Celkem	48	1,0	100

Graf 9. Nejčastější obětí domácího násilí

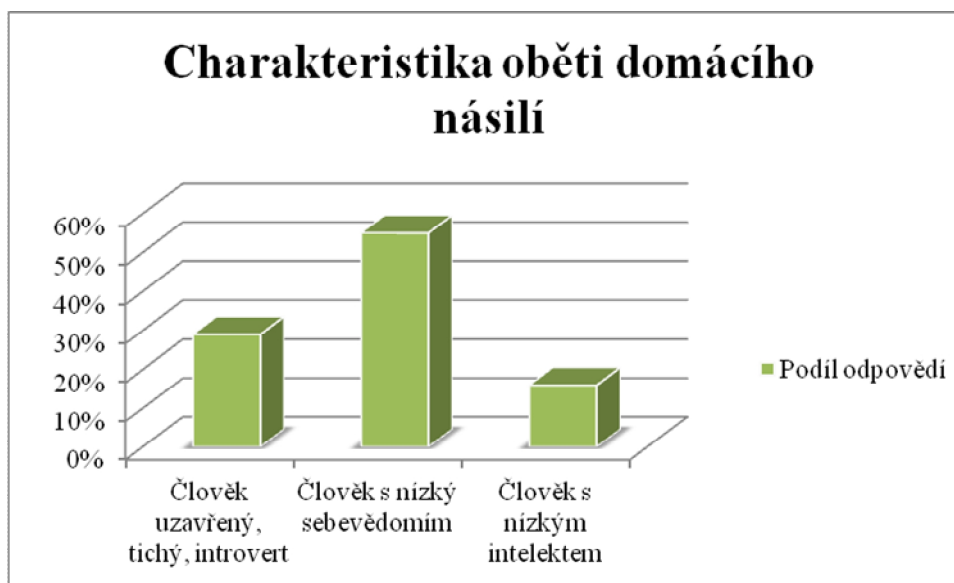
Komentář:

Podle 81% respondentů je nejčastější obětí domácího násilí žena, dle 15% dítě. 2% respondentů uvedlo variantu muž a stejné procento zvolilo variantu senior.

Otázka č. 10: Jak byste charakterizoval/charakterizovala oběť domácího násilí?

Tab. 13 Charakteristika oběti domácího násilí

Možnosti	Absolutní četnost odpovědí	Relativní četnost odpovědí	%
Člověk uzavřený, tichý, introvert	12	0,29	29
Člověk s nízkým sebevědomím	23	0,55	55
Člověk s nízkým intelektem	7	0,16	16
Celkem	42	1,0	100

Graf 10. Charakteristika oběti domácího násilí

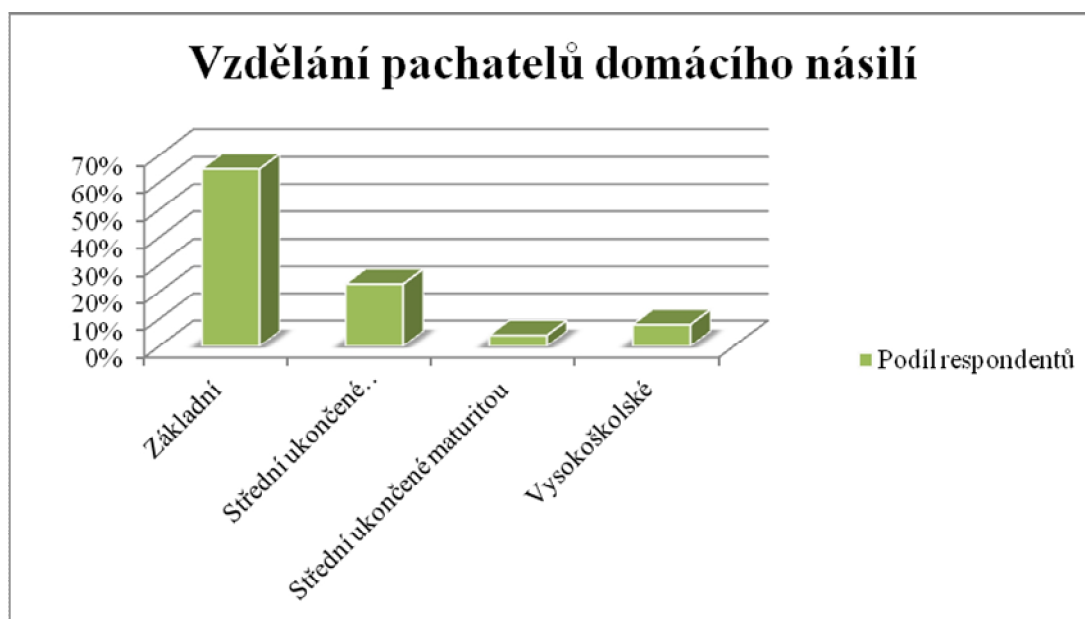
Komentář:

Z celkového počtu 42 charakteristik byla v 55% z nich popsána oběť domácího násilí jako člověk s nízkým sebevědomím, ve 29% člověk uzavřený, tichý, introvert a v 16% člověk s nízkým intelektem.

Otázka č. 11: Pachatelé jakého vzdělání se podle Vás nejčastěji dopouštějí domácího násilí? (vyberte jednu odpověď)

Tab. 14 Vzdělání pachatelů domácího násilí

Možnosti	Absolutní četnost	Relativní četnost	%
Základní	31	0,65	65
Střední ukončené výučním listem	11	0,23	23
Střední ukončené maturitou	2	0,04	4
Vysokoškolské	4	0,08	8
Celkem	48	1,0	100

Graf 11. Vzdělání pachatelů domácího násilí

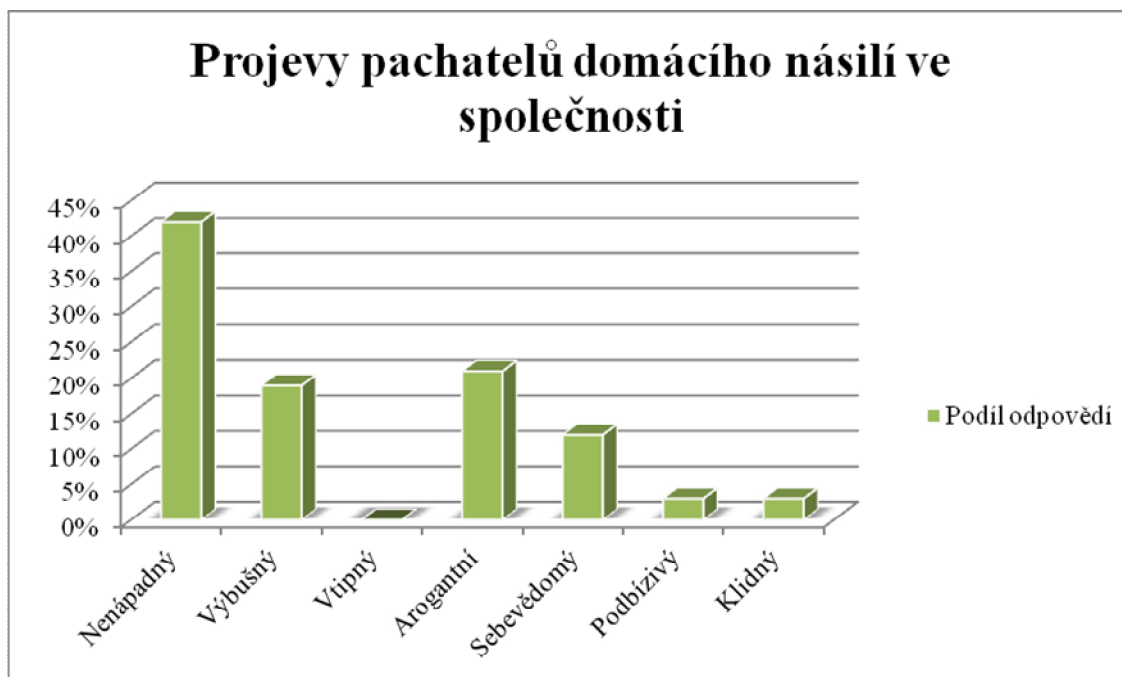
Komentář:

Podle 65% respondentů se domácího násilí nejčastěji dopouští osoby s ukončeným základním vzděláním. 23% se přiklání ke vzdělání střednímu ukončené výučním listem, 4% ke vzdělání střednímu ukončené maturitou a 8% respondentů zvolilo vysokoškolské vzdělání.

Otázka č. 12: **Pachatelé domácího násilí se ve společnosti projevuje jako člověk...(můžete vybrat i více odpovědí)**

Tab. 15 Projevy pachatelů domácího násilí ve společnosti

Možnosti	Absolutní četnost odpovědí	Relativní četnost odpovědí	%
Nenápadný	32	0,42	42
Výbušný	15	0,19	19
Vtipný	0	0	0
Arogantní	16	0,21	21
Sebevědomý	10	0,12	12
Podbízivý	2	0,03	3
Klidný	2	0,03	3
Celkem	77	1,0	100

Graf 12. Projevy pachatelů domácího násilí ve společnosti

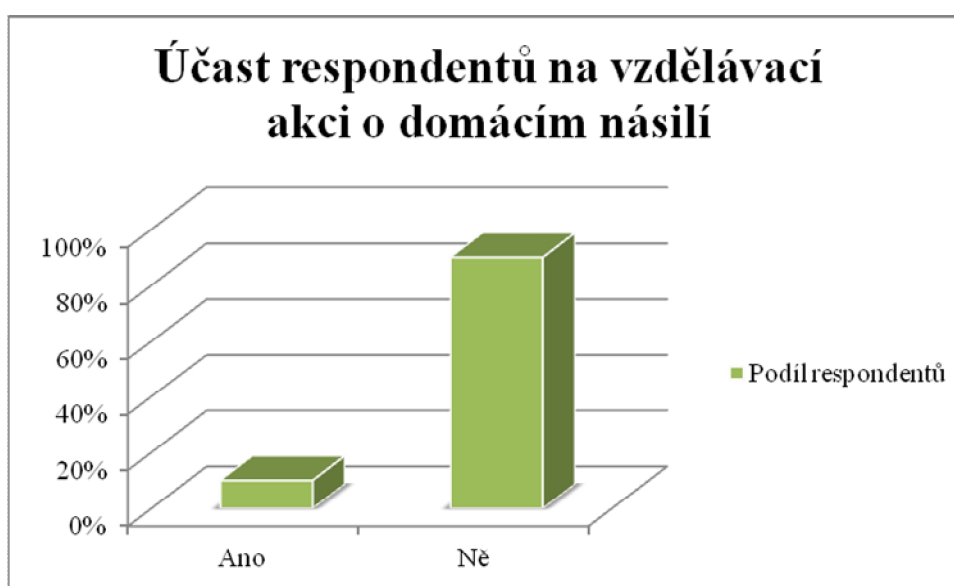
Komentář:

Respondenti nejčastěji jako pachatele domácího násilí popsali člověka ve společnosti se projevujícího jako nenápadného. Tato charakteristika se objevila ve 42% odpovědích. Zároveň však i jako člověka arogantního, a to ve 21% odpovědí. 19% odpovědí poukazovalo na výbušnost pachatele, 12% na sebevědomé vystupování a 3% na podbízivost a klidné vystupování.

Otázka č. 13: Účastnil/účastnila jste se někdy vzdělávací akce o domácím násilí?

Tab. 16 Účast respondentů na vzdělávací akci o domácím násilí

Možnosti	Absolutní četnost	Relativní četnost	%
Ano	5	0,10	10
Ne	43	0,90	90
Celkem	48	1,0	100

Graf 13. Účast respondentů na vzdělávací akci o domácím násilí

Komentář:

Z celkového počtu 48 respondentů se vzdělávacího kurzu o domácím násilí účastnilo jen 10%, 90% se nikdy žádného kurzu nezúčastnilo.

Otázka č. 14: Znáte některou z níže uvedených institucí, které organizují vzdělávací kurzy o domácím násilí?

Tab. 17 Znalost organizací pořádajících kurzy o domácím násilí

Možnosti	Absolutní četnost odpovědí	Relativní četnost odpovědí	%
Občanské sdružení Rosa	12	0,2	2
Persefona	0	0	0
Edupol	2	0,03	3
Navigo	4	0,07	7
Institut pro veřejnou správu	10	0,17	17
Neznám žádnou	32	0,53	53
Celkem	60	1,0	100

Graf 14. Znalost organizací pořádajících kurzy o domácím násilí

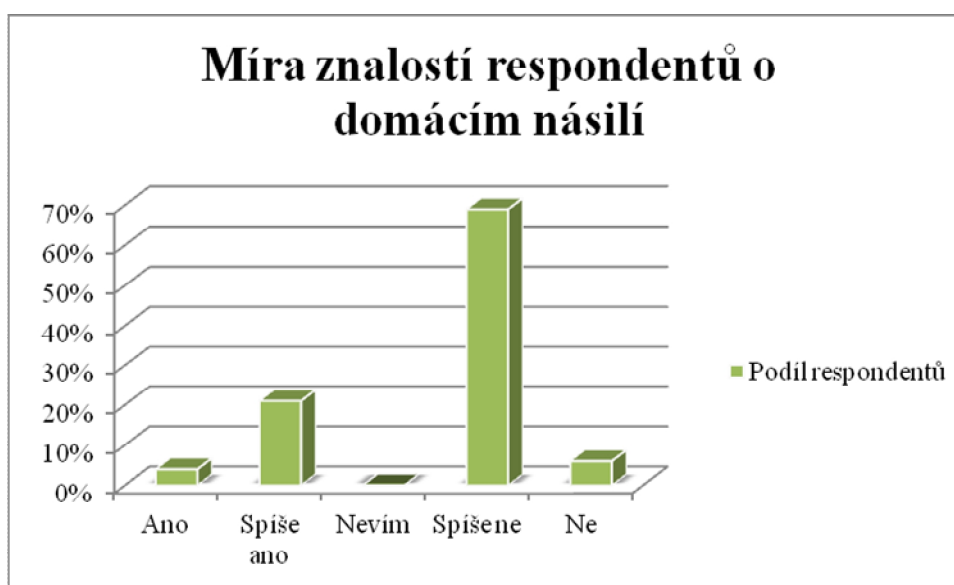
Komentář:

Z grafu vyplývá, že celých 53% zaznamenaných odpovědí tvořila možnost „*neznám žádnou*“. V 17 % odpovědí byla zaznačen Institut pro veřejnou správu, v 7% Navigo, ve 3% Edupol, ve 2 % Občanské sdružení ROSA, v 0% Občanské sdružení Persefona.

Otázka č. 15: **Domníváte se, že jsou Vaše znalosti o problematice domácího násilí dostačující?**

Tab. 18 Míra znalosti respondentů o domácím násilí

Možnosti	Absolutní četnost	Relativní četnost	%
Ano	2	0,04	4
Spíše ano	10	0,21	21
Nevím	0	0	0
Spíše ne	33	0,69	69
Ne	3	0,06	6
Celkem	48	1,0	100

Graf 15. Míra znalostí respondentů o domácím násilí

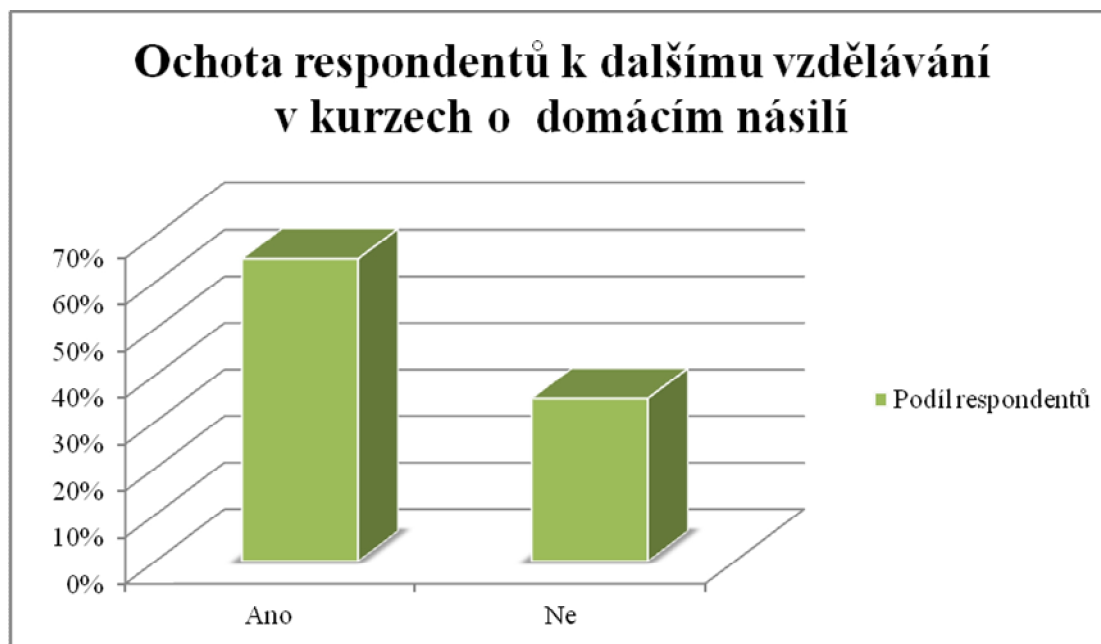
Komentář:

Z celkového počtu 48 respondentů považuje 69% z nich své znalosti o domácím násilí spíše za nedostatečné, 6% za nedostatečné, 21% za spíše dostatečné a 4% za dostatečné.

Otázka č. 16: Uvítala byste možnost vzdělávání v rámci problematiky prevence domácího násilí /například formou seminářů, přednášek či kurzu)?

Tab. č. 19 Ochota respondentů k dalšímu vzdělávání v kurzech o domácím násilí

Možnosti	Absolutní četnost	Relativní četnost	%
Ano	31	0,65	65
Ne	17	0,35	35
Celkem	48	1,0	100

Graf 16. Ochota respondentů k dalšímu vzdělávání v kurzech o domácím násilí

Komentář:

Celých 65% dotazovaných respondentů by uvítalo možnost dalšího vzdělávání se v kurzech o domácím násilí, 35% však nikoliv.

Tab. 20 Důvody, proč se vzdělávat v této problematice a proč nikoliv.

<p>Proč se vzdělávat</p>	<ul style="list-style-type: none"> • „Malá informovanost.“ • „Širší povědomost o této problematice.“ • „Pro lepší orientaci a ze zvědavosti.“ • „ Pro doplnění znalostí.“ • „Chtěla bych vědět, jak pomoci druhým.“ • „ Každý by si měl najít čas na sebevzdělávání.“
<p>Proč se nevzdělávat</p>	<ul style="list-style-type: none"> • „V mém věku už to nebudu snad potřebovat.“ • „Nepředpokládám, že bych mohla prožít domácí násilí a každému jinému je v tomto případě těžko poradit.“ • „Nemám čas.“ • „Problematika mě nezajímá.“ • „Jsem šťastně vdaná 34 let.“ • „Nepovažuji za nutné.“ • „Už nechci žádné kurzy“ • „Mám hodného manžela.“ • „Nemám problém s domácím násilím“

Testování hypotéz pomocí Testu nezávislosti CHÍ-KVADRÁT pro kontingenční a čtyřpolní tabulku

1) Testování závislosti mezi pohlavím respondentů a ochotou vzdělávat se v kurzech o domácím násilí

Formulace nulové a alternativní hypotézy

H_0 Ochota vzdělávat se v kurzech o domácím násilí je u mužů a žen stejně velká.

H_A Ochota vzdělávat se v kurzech o domácí násilí je u mužů a žen rozdílná.

Hladina významnosti

Při testování hypotéz byla zvolena hladina významnosti 0,05.

Výpočet testového kritéria χ^2 s využitím vzorce:

$$\chi^2 = n \cdot (ad-bc)^2 / (a+b) \cdot (a+c) \cdot (b+d) \cdot (c+d)$$

Tab. č. 21 Čtyřpolní tabulka 1.testované hypotézy

Pohlaví respondentů	Ochota se vzdělávat		Σ
	Ano	Ne	
Žena	31 (a)	7 (b)	38 (a+b)
Muž	0 (c)	10 (d)	10 (c+d)
Σ	31 (a+c)	17 (b+d)	48 (n)

$$\chi^2 = n \cdot (ad-bc)^2 / (a+b) \cdot (a+c) \cdot (b+d) \cdot (c+d)$$

$$\chi^2 = 48 \cdot (310)^2 / 38 \cdot 31 \cdot 17 \cdot 10$$

$$\chi^2 = 23,03$$

Zjišťujeme, že vypočítaná hodnota χ^2 je větší než hodnota kritická $\chi^2_{0,05}(1) = 3,841$; proto odmítáme nulovou hypotézu a **přijímáme hypotézu alternativní.**

2) Testování závislosti mezi věkem respondentů a ochotou vzdělávat se v kurzech o domácím násilí

Formulace nulové a alternativní hypotézy

H_0 Ochota vzdělávat se v kurzech o domácím násilí je ve všech věkových kategoriích stejná.

H_A Ochota vzdělávat se v kurzech o domácí násilí není ve všech věkových kategoriích stejná.

Hladina významnosti

Při testování hypotéz byla zvolena hladina významnosti 0,05.

Výpočet testového kritéria χ^2

Tab. č. 22 Kontingenční tabulka 2. testované hypotézy

Věk respondentů	Ochota se vzdělávat		Σ
	Ano	Ne	
18 - 29	11 (9,38)	4 (5,63)	15
30 – 39	12 (9,38)	3 (5,63)	15
40 a více	8 (6,88)	10 (4,13)	18
Σ	31	17	48

Pro každé pole kontingenční tabulky vypočítáme očekávanou četnost (viz uvedeno v závorce). Poté pro každé pole kontingenční tabulky vypočítáme hodnotu $(P-O)^2/O$

Tab. č. 23 Kontingenční tabulka 2. testované hypotézy – výpočet χ^2 pro každé pole kontingenční tabulky

Věk respondentů	Ochota se vzdělávat	
	Ano	Ne
18 - 29	0,28	0,47
30 – 39	0,73	1,23
40 a více	0,18	8.34

Testové kritérium χ^2 vypočítáme jako součet hodnot $(P-O)^2/O$ pro všechna pole kontingenční tabulky.

$$\chi^2 = 11,23$$

Počet stupňů volnosti pro tabulku o r řádcích a s sloupcích vypočítáme dle vztahu:

$$f = (r - 1) \cdot (s - 1) = 3$$

Pro vypočítaný počet stupňů volnosti a pro zvolenou hladinu významnosti 0,05 nalezneme ve statistických tabulkách hodnotu testového kritéria $\chi^2_{0,05}(3) = 7,815$.

Zjišťujeme, že vypočítaná hodnota χ^2 je větší než hodnota kritická, proto odmítáme nulovou hypotézu a **přijímáme hypotézu alternativní.**

3) Testování závislosti mezi délkou praxe respondentů na pozici úředníka a ochotou vzdělávat se v kurzech o domácím násilí

Formulace nulové a alternativní hypotézy

H_0 Ochota respondentů vzdělávat se v kurzech o domácím násilí nezávisí na délce jejich praxe na pozici úředníka.

H_A Ochota respondentů vzdělávat se v kurzech o domácí násilí závisí na délce jejich praxe na pozici úředníka.

Hladina významnosti

Při testování hypotéz byla zvolena hladina významnosti 0,05.

Výpočet testového kritéria χ^2

Tab. č. 24 Kontingenční tabulka 3.testované hypotézy

Délka praxe respondentů	Ochota se vzdělávat		Σ
	Ano	Ne	
Do 5 let	10 (6,46)	0 (3,54)	10
6 – 10 let	6 (5,16)	2 (2,83)	8
11 – 19 let	9 (11,63)	9 (6,34)	18
Nad 20 let	6 (7,75)	6 (4,25)	12
Σ	31	17	48

Pro každé pole kontingenční tabulky vypočítáme očekávanou četnost (viz uvedeno v závorkách v tab. č. 23). Poté pro každé pole kontingenční tabulky vypočítáme hodnotu $(P-O)^2/O$

Tab. č. 25 Kontingenční tabulka 3.testované hypotézy – výpočet χ^2 pro každé pole kontingenční tabulky

Délka praxe respondentů	Ochota se vzdělávat	
	Ano	Ne
Do 5 let	1,94	3,54
6 – 10 let	0,14	0,24
11 – 19 let	0,59	1,12
Nad 20 let	0,4	0,72

Testové kritérium χ^2 vypočítáme jako součet hodnot $(P-O)^2/O$ pro všechna pole kontingenční tabulky.

$$\chi^2 = 8,69$$

Počet stupňů volnosti pro tabulku o r řádcích a s sloupcích vypočítáme dle vztahu:

$$f = (r - 1) \cdot (s - 1) = 3$$

Pro vypočítaný počet stupňů volnosti a pro zvolenou hladinu významnosti 0,05 nalezneme ve statistických tabulkách hodnotu testového kritéria $\chi^2_{0,05}(3) = 7,815$

Zjišťujeme, že vypočítaná hodnota χ^2 je větší než hodnota kritická, proto odmítáme nulovou hypotézu a **přijímáme hypotézu alternativní.**

4) Testování závislosti mezi pracovištěm respondentů a ochotou vzdělávat se v kurzech o domácím násilí

Formulace nulové a alternativní hypotézy

H_0 Ochota vzdělávat se v kurzech o domácím násilí je na obou pracovištích stejná.

H_A Ochota vzdělávat se v kurzech o domácí násilí je na obou pracovištích rozdílná.

Hladina významnosti

Při testování hypotéz byla zvolena hladina významnosti 0,05.

Výpočet testového kritéria χ^2 s využitím vzorce:

$$\chi^2 = n \cdot (ad-bc)^2 / (a+b) \cdot (a+c) \cdot (b+d) \cdot (c+d)$$

Tab. č. 26 Čtyřpolní tabulka 4. testované hypotézy

Pracoviště respondentů	Ochota se vzdělávat		Σ
	Ano	Ne	
Okresní soud	9 (a)	9 (b)	18 (a+b)
Městský úřad	22 (c)	8 (d)	30 (c+d)
Σ	31 (a+c)	17 (b+d)	48 (n)

$$\chi^2 = n \cdot (ad-bc)^2 / (a+b) \cdot (a+c) \cdot (b+d) \cdot (c+d)$$

$$\chi^2 = 48 \cdot (-126)^2 / 18 \cdot 31 \cdot 17 \cdot 30$$

$$\chi^2 = 2,68$$

Zjišťujeme, že vypočítaná hodnota χ^2 je menší než hodnota kritická $\chi^2_{0,05}(1) = 3,841$; proto **přijímáme nulovou hypotézu** a odmítáme hypotézu alternativní.

5.4 Shrnutí výzkumného šetření

V následující části bakalářské práce shrneme výsledky výzkumu, jež jsme získali pomocí dotazníkového šetření, a zhodnotíme cíle stanovené pro výzkumné šetření. Hlavním cílem výzkumu bylo vymezit cílovou skupinu mezi úředníky MěÚ Uherské Hradiště a Okresního soudu, která by se ráda vzdělávala v kurzech o domácím násilí. Pokusili jsme se zjistit, zdali existuje statisticky významná souvislost mezi pohlavím, věkem respondentů, délkou praxe, pracovištěm a jejich ochotou se vzdělávat o domácím násilí v „preventivních“ kurzech. Dalším cílem výzkumu bylo zhodnotit mínění a povědomí úředníků o problematice domácího násilí. Z celkového počtu 60 rozdaných dotazníků byla návratnost 48 dotazníků, tedy 80 %.

Pro účely výzkumu byly stanoveny věcné hypotézy, na základě nichž byly při statistickém výpočtu formulovány hypotézy nulové a alternativní, které byly následně ověřovány statistickými metodami. Jako první jsme zjišťovali, zdali pohlaví respondentů ovlivňuje jejich ochotu vzdělávat se v kurzech o domácím násilí. Nicméně je nutné ještě podotknout, že možnost vzdělávání se v rámci problematiky prevence domácího násilí uvítalo 65 % dotazovaných respondentů, pouze 35 % respondentů ji zamítá. Dotazníkového šetření se zúčastnilo 48 respondentů, z toho 38 žen a 10 mužů. Bylo zjištěno, že ochota vzdělávat se v kurzech o domácím násilí je u mužů a žen rozdílná.

Druhá hypotéza vycházela z předpokladu, že věk úředníků ovlivňuje ochotu vzdělávat se v kurzech o domácím násilí. Z celkového počtu 48 dotazovaných respondentů jsme 31 % z nich zařadili do věkové kategorie 18 – 29 let, stejné procento náleží i kategorii 30 – 39 let. 23% respondentů patří do kategorie 40 – 50 let a 15 % do věkového rozpětí 51 a více. Z výsledků statického šetření vyplývá, že věk úředníků Městského úřadu a Okresního soudu souvisí s jejich ochotou se vzdělávat se v kurzech o domácím násilí, neboť na základě vypočítaných hodnot jsme museli odmítnout hypotézu nulovou a přijmout hypotézu alternativní, tedy že: „*ochota vzdělávat se v kurzech o domácí násilí není ve všech věkových kategoriích stejná*“.

Na základě třetí hypotézy jsme měli posoudit, zda délka praxe úředníka ovlivňuje jeho ochotu vzdělávat se v kurzech o domácím násilí. Z celkového počtu 48 respondentů pracuje 21 % na pozici úředníka do 5 let, 17 % v rozmezí 6 – 10 let, 37% 11 – 19 let. Nad 20 let pracuje 25 % respondentů. Statické výpočty nám opět ukázaly,

že délka praxe hraje významnou úlohu v ochotě respondentů vzdělávat se v kurzech o domácí násilí.

Jako čtvrtou hypotézu jsme si vymezili posoudit vliv pracoviště, konkrétně Městského úřadu a Okresního soudu, na ochotu úředníků vzdělávat se v kurzech o domácím násilí. Počet zúčastněných respondentů Okresního soudu bylo 18 úředníků, počet úředníků Městského úřadu, kteří se zúčastnili dotazníkového šetření, bylo 30. I přesto, že počet zkoumaných úředníků v zařazení působnosti jejich zaměstnavatele byl značně odlišný, jejich ochota vzdělávat se v kurzech o domácím násilí je na obou pracovištích stejná.

Nyní vyhodnotíme další otázky dotazníkového šetření. Součástí dotazníku byly i další otázky zaměřené na tzv. identifikační znaky respondenta. Na jejich základě můžeme říci, že se našeho šetření zúčastnilo 58 % respondentů středního vzdělání ukončené maturitní zkouškou, 11 % s vyšším odborným vzděláním, 6 % vysokoškolské Bc. vzdělání a 25 % vysokoškolské Mgr. Dále se dotazníkového šetření zúčastnilo 33% svobodných respondentů, 58 % ve stavu manželském, 7 % uvedlo jako svůj stav rozvedený/rozvedená.

Výzkumem bylo zjištěno, že 40% dotazovaných respondentů se již setkala s obětí domácího násilí, 60% respondentů nikoliv. Jako oběť domácího násilí respondenti nejčastěji popsali člověka s nízkým sebevědomím, ve 42 charakteristik se tento popis objevil v 55%, ve 29 % byl uveden popis člověka uzavřeného, tichého, introverta a v 16 % člověk s nízkým intelektem.

Co se týká pachatele domácího násilí, toho respondenti nejčastěji charakterizovali jako člověka ve společnosti se projevujícího jako nenápadného. Tato charakteristika se objevila ve 42% odpovědích. Zároveň jej však popsali i jako člověka arogantního, a to ve 21% odpovědí. 19% odpovědí poukazovala na výbušnost pachatele, 12% na sebevědomé vystupování a 3% na podbízivost a klidné vystupování. Podle 65% respondentů se domácího násilí nejčastěji dopouští osoby s ukončeným základním vzděláním, 23% se přiklání ke vzdělání střednímu ukončené výučním listem, 4% ke vzdělání střednímu ukončené maturitou a 8% respondentů zvolilo vysokoškolské vzdělání pachatele domácího násilí..

Z dotazníkového šetření dále vyplývá, že se 90% všech zúčastněných respondentů nikdy neúčastnilo žádného kurzu týkající se domácího násilí. Tedy jen 10% respondentů navštívilo vzdělávací akci o této problematice. Mimo to, při zjišťování povědomí respondentů o organizacích, poskytujících kurzy o domácím násilí, celých 53% zaznamenaných odpovědí tvořila možnost „*neznám žádnou*“. V 17 % odpovědí byl označen Institut pro veřejnou správu, v 7% Navigo, ve 3% Edupol, ve 2 % Občanské sdružení ROSA. Kurzy pořádané občanským sdružením Persefona nikdo neznal.

Na základě otázky týkající se míry znalostí respondentů o domácím násilí můžeme konstatovat, že jen 4 % z nich ohodnotili své vědomosti o domácím násilí jako dostatečné. Naopak 69 % respondentů své znalosti o domácím násilí považují za spíše nedostatečné.

Jak už jsme uvedli výše, možnost vzdělávání se v rámci problematiky prevence domácího násilí uvítalo 65 % dotazovaných respondentů, pouze 35 % respondentů ji zamítá. Jako důvody k dalšímu vzdělávání někteří respondenti uvedli např. malou informovanost, snahu doplnit si své znalosti či znát způsob, jak pomoci obětem domácího násilí. Jako důvody, proč se nevzdělávat, nejčastěji respondenti uvedli nezájem o dané téma, nedostatek času a to, že se jich daná problematika netýká.

6 METODICKÁ PŘÍRUČKA KURZU - STOP DOMÁCÍMU NÁSILÍ ANEB JAK ÚŘEDNÍK ROZPOZNÁ DOMÁCÍ NÁSILÍ

V této části práce navrhne kurz pro pracovníky MěÚ Uherské Hradiště. Nejprve charakterizujeme předkládaný vzdělávací kurz, stanovíme si cíle tohoto kurzu a následně v přehledné tabulce popíšeme konkrétní scénář kurzu.

6.1 Charakteristika vzdělávacího kurzu

Kurz je určen pro pracovníky Městského úřadu v Uherském Hradišti a Městského soudu v Uherském Hradišti. V rámci projektu se budou moci přihlásit pracovníci všech odborů. Maximální počet účastníků je stanoven na 20.

Časová dotace kurzu činí 3 hodiny (1,5 hod., 15 min. přestávka, 1,25 hod.) a bude probíhat v prostorách zasedací místnosti Městského úřadu v Uherském Hradišti, kde může lektor využít tabuli, dataprojektor a promítací plátno.

Kurz bude probíhat formou přednášky za pomoci Powerpointové prezentace. Během přednášky však budou účastníci kurzu plnit nejrůznější úkoly související s danou problematikou.

6.2 Cíle vzdělávacího kurzu

Pro tento kurz byly vytyčeny následující cíle.

Účastník kurzu:

- vlastními slovy objasní pojem domácí násilí.
- rozpozná domácí násilí od běžného rodinného konfliktu, hádky.
- vyjmenuje typické znaky domácího násilí.
- vyjmenuje a popíše jednotlivé formy domácího násilí.
- na příkladech ilustruje jednotlivé fáze domácího násilí.
- charakterizuje aktéry domácího násilí (oběť i pachatele).
- uvede možné způsoby pomoci oběti

- uvede pozitiva a negativa institutu „vykázání“.

6.3 Metodická příručka kurzu

Tab. 27. Metodická příručka kurzu

1.	Příchod lektora do sálu, představení se účastníkům kurzu. Prezentace cílů vzdělávacího kurzu, rozdání studijních průvodců každému účastníkovi kurzu.
2.	<p>Podle počtu nahlášených osob si lektor dopředu vytvoří počet možných pracovních skupin.</p> <p>Ledolamka: Každý z účastníků si vylosuje papírek, na němž bude uveden určitý termín; jeho úkolem bude vytvořit skupinu s lidmi s podobnými termíny. Např.:</p> <p>sk. 1.: talár, žalobce, soudce, obhájce</p> <p>sk. 2: počítač, klávesnice, myš, monitor atd.</p> <p>Tímto způsobem vzniknou pracovní skupiny, v rámci kterých budou účastníci plnit další úkoly.</p>
3.	<p>Na promítacím plátnu prostřednictvím powerpointové prezentace lektor zobrazí nedokončenou větu: Domácí násilí je, když... Úkolem jednotlivých skupin bude dokončit zmíněný výrok.</p> <p>Četba možných definicí, diskuze. Objasnění pojmu „domácí násilí“ lektorem.</p>
4.	<p>Brainstorming na téma: Znaky domácího násilí</p> <p>Přednáška o znacích domácího násilí.</p>

5.	<p>Analýza případové studie – Životní příběh paní Šárky, viz příloha P VII., na jejímž základě účastníci kurzu vyhledají formy domácího násilí. Diskuze.</p> <p>Přednáška o jednotlivých formách a fázích domácího násilí.</p>
6.	Přestávka
7.	<p>Pomocí diskusní metody – aréna budou účastníci rozděleni na dvě skupiny, obhájci a odpůrci výroku: Pachatelem domácího násilí je člověk už od prvního pohledu agresivní.</p> <p>Diskuse k vyřčeným výrokům.</p>
8.	<p>Pomocí myšlenkové mapy účastníci ve skupinách vytvoří profil oběti a pachatele.</p> <p>Srovnání jednotlivých map, vytvoření společné myšlenkové mapy. Výklad lektora o profilech jednotlivých aktérů domácího násilí a o způsobech pomoci obětem domácího násilí</p>
9.	Pomocí T-Grafu účastníci kurzu uvedou pozitiva a negativa institut „Vykazání“
10.	Reflexe, zhodnocení kurzu a získaných znalostí proběhne prostřednictvím kontroly studijních průvodců a při tvorbě pětilístku . Poté bude následovat závěrečná diskuze, rozdání osvědčení. Rozloučení se.

ZÁVĚR

Jedním z našich hlavních cílů bakalářské práce bylo vypracovat teoretickou základnu poznatků orientovanou na problematiku domácího násilí. Na základě ní můžeme právem považovat domácí násilí za velmi závažný sociálně-patologický jev, který se v současné době vyskytuje. Za domácí násilí nelze považovat jakoukoliv partnerskou či manželskou „výměnu názorů“, neboť při hádce proti sobě stojí dvě přibližně rovnoprávné osoby. V případech domácího násilí se však jedná o bezmocnou oběť, obávající se trestu či napadení, a pachatele, který využívá svou moc k ovládnutí druhých. Soužití těchto lidí se pak nejméně pro jednoho z nich stává nesnesitelným a až života ohrožujícím.

Jak uvádí Dufková a Zlámal (2004, s. 7): „Domácí násilí se liší od ostatních forem delikventního chování tím, že je násilím ve vztahu osob, vytváří vztah závislosti oběti na pachateli a je zaměřeno na získání moci pachatele nad obětí. Charakteristickým rysem domácího násilí je skutečnost, že se pro svou určitou trvalost a různou intenzitu násilných aktů postupně stává součástí jejich běžného života.“

Zrádnost tohoto negativního společenského jevu vidíme i v jeho postupné eskalaci, neboť často začíná velmi nenápadně. Pachatel svou oběť atakuje psychickým znevažováním, systematickou kontrolou či postupnou izolací od okolního světa. Pokud si toho potenciální oběť nevšimne, nebo si toho nechce všimnout, a včas nezareaguje, nepostaví se agresorovi, útoky agresora se mohou opakovat a nabývat na intenzitě. K domácímu násilí navíc nedochází neustále, neboť jak jsme uvedli v bakalářské práci, střídají se období násilí a relativního klidu, neboť v rámci cyklu domácího násilí se střídá období „líbánek“, vzrůstající tenze konfliktu a usmiřování, a proto může být v obětech vyvolána mylná naděje, že se agresor změnil.

Domácí násilí se často projevuje v několika formách, může se jednat o psychické násilí, projevující se v podobě urážek, ponižování, obviňování, zastrasování, vyhrožování, hrubého chování pachatele k oběti. Fyzické násilí v sobě zahrnuje fackování, bití, kopání, škracení, svazování, ohrožování zbraní nebo jinými předměty. Sexuální násilí je nucení proti vůli oběti, znásilnění a sexuální napadání. Sociální násilí jsou především zákazy kontaktu s přáteli nebo rodinou a pro ekonomické násilí je specifické především odepřením přístupu k penězům, absolutní kontrola pachatele nad příjmy a výdaji nebo také zatajování ekonomické situace rodiny.

Domácí násilí se vždy vykazuje určitými znaky, a to dlouhodobostí, tzn., že se útoky opakují, eskalací útoků, jasně daným a nezpochybnitelným rozdělením rolí na ohroženou osobu a násilnou osobu, a neveřejností.

Lze však předcházet domácímu násilí? Ze získaných poznatků můžeme říci, že „ano“. Důležitá je prevence, díky níž se můžeme vyvarovat problémům spojených s týráním. Na úrovni primární prevence, jejímž cílem je snížit výskyt nových případů, můžeme eliminovat rizika vzniku pečlivým výběrem životního partnera, dostatečnou informovaností o soužití osob v partnerově rodině a nastavení mantinelů toho, co je pro rodinu „normální“, a toho, co se již netoleruje. Zde vidíme velmi významnou úlohu sociální andragogiky, neboť jejím prostřednictvím můžeme zvýšit informovanost populace o této problematice. Přehled kurzů o domácím násilí jsme uvedli ve čtvrté kapitole. Sekundární prevence se zaměřuje na včasné identifikování domácího násilí a jeho projevů, a proto v rámci této prevence nastupují především pracovníci pomáhajících profesí, kteří obětem umí odborně poradit a pomoci jim v zorientování se v dané situaci. Velmi důležitou úlohu zde mohou sehrát nejrůznější poradny a linky krizové pomoci. Pomoc zde může poskytnout i sociální andragogika, protože jedním z jejich úkolů je i vedení, nasměrování člověka, který se ocitl v tzv. sociální nouzi. Úkolem terciární prevence je zmírnit nepříznivé dopady domácího násilí a pomoci obětem vrátit se do normálního života, zajistit náhradní ubytování a nabrat nazpět životní jistotu. Pomocnou ruku v tomto případě často podávají tzv. intervenční centra. I zde však může pomocné lano „hodit“ sociální andragogika, protože jedna z jejich charakteristik vychází z toho, že je to soubor teorií, strategií, zásad a pravidel, zaměřených na vedení, pomoc, péči a udržování osobních kompetencí člověka v sociálně tíživé situaci.

Dalším hlavním cílem bakalářské práce bylo vytvořit metodickou příručku preventivního kurzu o domácím násilí, kterému však předcházelo výzkumné šetření, vytvořené za účelem vymezení cílové skupiny mezi úředníky MěÚ Uherské Hradiště a Okresního soudu, jež by se ráda vzdělávala v kurzech o domácím násilí. Zjistili jsme, že existuje významnou statistická souvislost mezi pohlavím, věkem, délkou praxe a ochotou se vzdělávat. Zjistili jsme, že mnohem ochotněji by se chtěly vzdělávat ženy, ve věkovém rozpětí 18-39 let a s délkou praxe buď do 5 let, nebo od 11 do 19 let. Zhodnocení mínění pracovníků MěÚ a Okresního soudu Uherské Hradiště o problematice domácího násilí jsme uvedli v podkapitole s názvem *Shrnutí výzkumného šetření*.

Metodická příručka byla vytvořena na základě nejnovějších poznatků v oblasti didaktiky vzdělávání dospělých. Použité metody odrážejí současné trendy ve vzdělávání odkazující na aktivitu a vlastní učební činnost studentů. Proto jsme velmi často využívali tzv. aktivizačních metod a metod kritického myšlení.

Domácí násilí je velmi složitý a nebezpečný společenský fenomén, se kterým je potřeba bojovat, a doufáme, že i tato bakalářská práce k jeho porážce přispěje, snad možná v budoucnu zrealizováním navrženého kurzu.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY**MONOGRAFIE**

- [1] BEDNAŘÍKOVÁ, I. *Kapitoly z andragogiky I*. Olomouc: Pedagogická fakulta Univerzity Palackého, 2006. 77 s. ISBN 80-244-1355-8
- [2] BEDNAŘÍKOVÁ, I. *Kapitoly z andragogiky II*. Olomouc: Pedagogická fakulta Univerzity Palackého, 2006. 20 s. ISBN 80-244-1193-8.
- [3] BEDNÁŘOVÁ, Z. a kol. *Domácí násilí: zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám*. Praha: Acorus, 2009. 92 s. ISBN 978-80-254-5422-0.
- [4] BENEŠ, M. *Andragogika*. Grada Publishing, 2008. 136 s. ISBN 987-80-2472580-2.
- [5] BUSKOTTE, A. *Z pekla ven: žena v domácím násilí*. Brno: Computer Press, 2008. 176 s. ISBN 978-80-251-1786-6.
- [6] CONWAYOVÁ, H. L. *Domácí násilí: příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007*. Praha: Albatros, 2007. 160 s. ISBN 978-80-00-01550-7.
- [7] ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. 439 s. ISBN 978-80-7380-213-4.
- [8] DUFKOVÁ, I., ZLÁMAL J. *Domácí násilí se zaměřením na problematiku obětí*. Praha: Střední policejní škola Ministerstva vnitra, Středisko pro výchovu k lidským právům a profesní etiku, 2005. 52 s. ISBN 80-239-5686-8.
- [9] GRECMANOVÁ, H., URBANOVSKÁ, E. *Aktivizační metody ve výuce, prostředek ŠVP*. Olomouc: HANEX, 2007. 178 s. ISBN 978-8085783-73-5

- [10] HUBINKOVÁ, Z. *Psychologie a sociologie ekonomického chování*. Praha: Grada, 2008. 277 s. ISBN 978-80-247-1593-3.
- [11] CHMELÍK, J. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha: Portál, 2003. 201 s. ISBN 80-7178-739-6.
- [12] CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada, 2007. 265 s. ISBN 978-80-247-1369-4.
- [13] JANKOVCOVÁ, M., PRŮCHA, J., KOUDELA, J. *Aktivizující metody v pedagogické praxi středních škol*. Praha: SPN, 1989.
- [14] JOCHMANN, V. *Výchova dospělých – andragogika*. In: *Varia Sociologica et andragogica*. Olomouc: Univerzita Palackého, 1992. s. 11-22.
- [15] KALHOUS, Z., OBST, O. *Didaktika sekundární školy*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta, 2005. 186 s. ISBN 80-244-0599-7.
- [16] KOTRBA, T., LACINA, L. *Praktické využití aktivizačních metod ve výuce*. Brno: Společnost pro odbornou literaturu, 2007. 188 s. ISBN 978-80-87029-12-1.
- [17] KRÁLÍČKOVÁ, Z. a kol. *Právo proti domácímu násilí*. Praha: C. H. Beck, 2011. 139 s. ISBN 978-80-7400-381-3.
- [18] KUTNOHORSKÁ, J. *Výzkum v ošetrovatelství*. Praha: Grada, 2009. 176 s. ISBN 978-80-247-2713-4.
- [19] MAŇÁK, J., ŠVEC, V. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5.
- [20] MATOUŠKOVÁ, I. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Praha: Grada, 2013. 304 s. ISBN 978-80-247-4580-0.

- [21] MULLENDER, A. *Rethinking Domestic Violence – The social work and proba-tik response*. 1.vyd. London: Routledge, 1999. 317 s. ISBN 0-415-08055-X.
- [22] MUŽÍK, J. *Androdidaktika*. Praha: ASPI, 2004. 146 s. ISBN 80-7357-045-9.
- [23] PALÁN, Z. *Základy andragogiky*. Praha: Vysoká škola J.A. Komenského, 2003. 199 s. ISBN 80-867-2303-8.
- [24] SILBERMAN, M. *101 metod pro aktivní výcvik a vyučování*. Přel. M. Koldinský. Praha: Portál, 1997. 312 s. ISBN 80-7178-124-X.
- [25] SITNÁ, D. *Metody aktivního vyučování: spolupráce žáků ve skupinách*. Praha: Portál, 2009. 152 s. ISBN 978-80-7367-246-1.
- [26] ÚLEHLOVÁ, D. a kol. *Problematika domácího násilí pro zdravotnické pracov-níky*. Brno: Národní centrum ošetřovatelství a nelékařských zdravotnických obo-rů v Brně, 2009. 116 s. ISBN 978-80-7013-502-0
- [27] VARGOVÁ, B., VAVROŇOVÁ, M. *Od dobrého úmyslu k dobré spolupráci (Manuál pro efektivní interdisciplinární spolupráci v případech domácího násilí)*. Praha: ROSA, 2006. 89 s.
- [28] VOŇKOVÁ, J. *Vaše právo- první právní pomoc ženám, obětem domácího násilí*. Praha: ProFem, 2010. 97 s. ISBN 80-238-9891-4.
- [29] WYLD, N., CARLTON, N. *Family emergency procedures a guide to child pro-tection and domestic violence*. London: LAG, 1998. ISBN 0905099680.
- [30] ZORMANOVÁ, L. *Výukové metody v pedagogice*. Praha: Grada, 2012. 160 s. ISBN 978-80-247-4100-0.

INTERNETOVÉ ZDROJE

- [31] *ACORUS, občanské sdružení*. [online]. [cit. 2014-02-02]. Dostupné z: <http://www.acorus.cz>
- [32] *Bílý Kruh Bezpečí*. [online]. [cit. 2014-01-11]. Dostupné z: <http://www.bkb.cz>
- [33] *Domáci násilí*. [online]. [cit. 2013-12-11]. Dostupné z: <http://www.domacinasili.cz>
- [34] *DONA linka*. [online]. [cit. 2013-12-10]. Dostupné z: <http://www.donalinka.cz>
- [35] *EDUPOL, vzdělávací agentura*. [online]. [cit. 2014-02-21]. Dostupné z: <http://www.edupol.cz>
- [36] *Institut Praha*. [online]. [cit. 2014-03-10]. Dostupné z: <http://www.institutpraha.cz>
- [37] *Navigo Point*. [online]. [cit. 2014-03-11]. Dostupné z: <http://www.navigocz.eu>
- [38] *Persefona*. [online]. [cit. 2014-03-11]. Dostupné z: <http://www.persefona.cz>
- [39] *Sagit*. [online]. [cit. 2014-01-13]. Dostupné z: <http://www.sagit.cz>
- [40] *Slovník cizích slov ABZ*. [online]. [cit. 2013-11-09]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-clov.abz.cz>
- [41] *Slovník spisovného jazyka českého*. [online]. [cit. 2013-11-09]. Dostupné z: <http://ssjc.ujc.cas.cz>
- [42] *Úplné znění*. [online]. [cit. 2014-01-03]. Dostupné z: <http://www.uplnezneni.cz>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

aj	a jiné
apod.	a podobně
a.s	akciová společnost
atd.	a tak dále
Bc.	Bakalář
č.	číslo
ČR	Česká republika
kol.	kolektiv
MěÚ	Městský úřad
Mgr.	Magistr
např.	například
popř.	popřípadě
resp.	respektive
Sb.	sbírka
tj.	to jest
tzn.	to znamená
tzv.	takzvaný

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1. Akční pole andragogiky podle V. Jochmanna	17
Obr. 2. Struktura myšlenkové mapy.....	32
Obr. 3. Power and control wheel.....	37

SEZNAM TABULEK

Tab. 1. Vzdělávací kurzy o domácím násilí učené pro veřejnost	49
Tab. 2. Vzdělávací kurzy o domácím násilí určené pro profese obecně	49
Tab. 3. Vzdělávací kurzy o domácím násilí určené pro pracovníky úřadů	50
Tab. 4. Pohlaví respondentů	54
Tab. 5. Věk respondentů.....	55
Tab. 6. Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů.....	56
Tab. 7. Pracoviště respondentů	57
Tab. 8. Délka praxe respondentů v pozici úředníka	58
Tab. 9. Rodinný stav respondenta.....	59
Tab. 10. Setkání s obětí domácího násilí.....	60
Tab. 11. Nejčastější forma domácího násilí.....	61
Tab. 12. Nejčastější oběť domácího násilí.....	62
Tab. 13. Charakteristika oběti domácího násilí	63
Tab. 14. Vzdělání pachatelů domácího násilí.....	64
Tab. 15. Projevy pachatelů domácího násilí ve společnosti	65
Tab. 16. Účast respondentů na vzdělávací akci o domácím násilí.....	67
Tab. 17. Znalost organizací pořádajících kurzy o domácím násilí	68
Tab. 18. Míra znalosti respondentů o domácím násilí	70
Tab. 19. Ochota k dalšímu vzdělávání respondentů v kurzech o domácím násilí	71
Tab. 20. Důvody, proč se vzdělávat v této problematice a proč nikoliv.	72
Tab. 21. Čtyřpolní tabulka 1. testované hypotézy.....	73
Tab. 22. Kontingenční tabulka 2. testované hypotézy	74
Tab. 23. Kontingenční tabulka 2. testované hypotézy – výpočet χ^2 pro každé pole kontingenční tabulky.....	75
Tab. 24. Kontingenční tabulka 3. testované hypotézy	76

Tab. 25. Kontingenční tabulka 3. testované hypotézy – výpočet χ^2 pro každé pole kontingenční tabulky.....	77
Tab. 26. Čtyřpolní tabulka 4. testované hypotézy.....	78
Tab. 27. Metodická příručka kurzu	83

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1. Pohlaví respondentů	54
Graf 2. Věk respondentů.....	55
Graf 3. Nejvyšší dosažené vzdělání	56
Graf 4. Pracoviště respondentů	57
Graf 5 Délka praxe respondentů v pozici úředníka.....	58
Graf 6. Rodinný stav respondentů.....	59
Graf 7. Setkání s obětí domácího násilí.....	60
Graf 8. Nejčastější forma domácího násilí	61
Graf 9. Nejčastější oběť domácího násilí	62
Graf 10. Charakteristika oběti domácího násilí	63
Graf 11. Vzdělání pachatelů domácího násilí.....	64
Graf 12. Projevy pachatelů domácího násilí ve společnosti.....	65
Graf 13. Účast respondentů na vzdělávací akci o domácím násilí.....	67
Graf 14. Znalost organizací pořádajících kurzy o domácím násilí	68
Graf 15. Míra znalostí respondentů o domácím násilí	70
Graf 16. Ochota respondentů k dalšímu vzdělávání v kurzech o domácím násilí.....	71

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I Slovník pojmů

Příloha P II Rešerše

Příloha P III Komplexní klasifikace základních skupin metod výuky (J. Maňák, 2001)

Příloha P IV Klasifikace výukových metod podle Maňáka (2003)

Příloha P V Trestné činy, ke kterým může docházet v domácnosti podle zákona trestního
č. 40/2009 Sb.

Příloha P VI Dotazník

Příloha P VII Životní zkušenost paní Šárky

PŘÍLOHA P I: SLOVNÍK POJMŮ

Akční pole andragogiky: teoretický prostor, prostřednictvím něhož lze popsat situace, v nichž existuje předmět zkoumání andragogiky.

Aktivizační metoda: metoda, jejíž podstatou je plánovat, organizovat a řídit výuku tak, aby k plnění výchovně vzdělávacích cílů docházelo převážně prostřednictvím vlastní poznávací činnosti studentů.

Analýza případové studie: metoda založená na skupinovém či individuálním řešení připraveného případu, který může být skutečný nebo simulovaný.

Andragog: je specialista, který se zaměřuje na výchovu a vzdělávání dospělých

Andragogika: je věda o výchově a vzdělávání dospělých.

Aréna: diskusní metoda, při které jsou studenti rozděleni na obhájce a odpůrce určitého výroku a jejich úkolem je vypracovat a následně předložit argumenty podporující jejich přidělenou stranu.

Brainstorming: diskusní metoda označovaná i jako burza nápadů.

Dálkové studium: vzdělávání se většinou odehrává při zaměstnání, ve vybrané dny v měsíci, při němž se klade větší důraz na samostudium.

Distanční vzdělávání: je založeno především na samostudiu, výuka probíhá prezentací učiva pomocí videonahrávek, speciálních učebních materiálů, programů v sítích.

Domácí násilí: je násilí, které se odehrává mezi osobami, které sdílí společnou domácnost

Dotazník: standardizovaný soubor položek připravených na určitém formuláři.

Ekonomické násilí: forma násilí založená na odepření přístupu k penězům, absolutní kontrola nad příjmy a výdaji nebo také zatajování ekonomické situace rodiny.

Fyzické násilí: násilí, které v sobě zahrnuje fackování, bití, kopání, škrcení, svazování, ohrožování zbraní nebo jinými předměty.

Hypotéza: předpoklad.

Icebreakers (ledolamky): výuková metoda, jejímž úkolem je „prolomit ledy“ mezi studenty, tzn. uvolnit napětí mezi nimi a vytvořit přátelskou atmosféru.

Institut vykázaní: preventivním opatřením směřujícím k ochraně ohrožených osob, při které policie vykáže násilnou osobu z domova oběti.

Intervenční centrum: specializovaná pracoviště, která se zabývají pomocí osobám postiženým domácím násilím, a to zejména ve formě sociálního, psychologického či právního poradenství.

Klasická výuková metoda: metoda charakterizovaná frontální výukou, při které má vzdělavatel dominantní roli a důraz je kladen na jeho předávání informací studentovi

Kombinované studium: je kombinace distančního vzdělávání s prezenční výukou, přímé výuky je méně, více je kladen důraz na samostudium.

Kurz: vzdělávací forma složená z více jednotek (lekci, přednášek, cvičení, seminářů apod.), jejímž cílem je poskytnout systematicky utříděný okruh poznatků v ohraničeném časovém rozpětí.

Metodická příručka: manuál k výuce.

Myšlenková mapa: metoda kritického myšlení, kterou můžeme popsat jako prostorově a graficky uspořádaný brainstorming, popřípadě jako způsob vizualizace učiva.

Násilí: je záměrné použití fyzické síly nebo hrozby proti sobě samému nebo jiné osobě

Nedokončené věty: metoda kritického myšlení, při které musí studenti dokončit výrok.

Organizační forma: uspořádání vzdělávacího procesu s dospělými z hlediska času, prostoru a vztahu k jednotlivým aktérům a systému vzdělávání.

Pětilístek: pěťřádková „básnička“, založená na postupném doplňování pěti řádků podle přesně daného principu.

Prevence: soustava opatření předcházející nežádoucímu jevu např. domácímu násilí

Primární prevence: prevence zaměřena na eliminaci rizik vzniku domácího násilí, cílem je snížit výskyt nových případů domácího násilí.

Profil: charakteristické uspořádání některých psychických funkcí a vlastností určitého individua.

Psychické násilí: násilí, které se projevuje v podobě urážek, ponižování, obviňování, zastrahování, vyhrožování, hrubého chování pachatele k oběti.

Sekundární prevence: prevence, jež se zaměřuje na včasné identifikování domácího násilí a jeho projevů.

Sexuální násilí: nucení proti vůli oběti, znásilnění a sexuální napadání.

Sociální andragogika: je vědní disciplína, která propojuje poznatky z oblasti sociologie a andragogiky

Sociální násilí: snaha pachatele sociálně izolovat oběť od jejích blízkých, tzn. zákazy kontaktu s přáteli nebo rodinou.

Studijní průvodci: metoda kritického myšlení, při které studenti od lektora obdrží pracovní list většinou s otevřenými otázkami, na které v průběhu výkladu dostanou odpověď.

Terciární prevence: snaha o zmírnění nepříznivých dopadů domácího násilí.

Test nezávislosti CHÍ-KVADRÁT: statistický test významnosti, pomocí něhož ověřujeme, zda mezi proměnnými existuje vztah.

T-Graf: Graf ve tvaru T, který pomáhá nalézt argumenty pozitiva/ ano a negativa/ ne na určitou problematiku.

Večerní forma studia: prezenční studium s povinnou účastí, které se realizuje v odpoledních a večerních hodinách, je zde přímý kontakt mezi vyučujícím a účastníky.

Výchova (edukace): je cílevědomá, plánovitá činnost směřující k přípravě člověka pro jeho osobní nebo společenský život

Výuková metoda: způsob záměrného uspořádání činností ve vzdělávacím procesu tak, aby se co nejefektivněji dosáhlo vzdělávacího cíle.

Vzdělávání dospělých: veškeré vzdělávání dospělého jedince.

PŘÍLOHA P II: REŠERŠE

Bednářová Zdena a kol. - *Domácí násilí: zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám.*

Sborník příspěvků shrnuje zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci osobám ohroženým domácím násilím. V jednotlivých kapitolách jsou nastíněny možnosti práce s rodinným systémem ohroženým domácím násilím, podrobně je rozpracována metodika práce s oběťmi domácího násilí - ženami a (jejich) dětmi.

Beneš Milan - *Andragogika*

Významná publikace, jež často slouží jako podklad pro studium andragogiky a personálního řízení. Je obohacena o poznatky z příbuzných oborů, vyčet základních termínů a teorií. Vzdělávání dospělých se v současné době velmi rozvíjí a tato publikace nás nabádá k zamyšlení se nad smyslem vzdělávání či cílových skupin ve vzdělávání dospělých

Bednaříková Iveta - *Kapitoly z andragogiky*

V publikaci je obsažena andragogická terminologie, specifikace lektorských dovedností, podstata distančního vzdělávání a také možnosti vzdělávání seniorů nebo současného trendu celoživotního vzdělávání. Publikace mimo jiné popisují charakteristiku procesu učení a vzdělávání dospělých, jejich základní formy a metody.

Buskotte Andrea - *Z pekla ven*

Autor se v této knize snaží především dodat odvalu všem ženám a obětem, které ohrožuje jakákoliv forma násilí. Kniha obsahuje informace, které mohou velmi dobře využít jak učitelé, policisté, psychologové, tak i laická veřejnost.

Conwayová L. Helen - *Domácí násilí: příručka pro současné i potencionální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1.ledna 2007*

Publikace je určena pro všechny, kterých se dotýká problematika domácího násilí. Prvotní pomocí je přiznání, že se nás týká problém domácího násilí a že můžeme být jeho potenci-

onální obětí. Autorka velmi výstižně popisuje projevy domácího násilí, nabízí možnosti řešení v těchto situacích.

Čírtková Ludmila - *Forenzní psychologie*

Publikace je zaměřená na současný stav psychologie aplikované na problémy kriminality. Kniha je používána jako vysokoškolská učebnice, ve které jsou obsaženy srozumitelnou formou vstupní informace o forenzní psychologii, aktuální poznatky z oblasti psychologie.

Dufková Ivana, Zlámal Jiří - *Domácí násilí se zaměřením na problematiku oběti*

Tato kniha byla vytisknuta za finanční podporu Evropské Unie a podle autorů má přispět ke zvýšení informovanosti orgánů činných v trestním řízení, zejména při profesní přípravě příslušníků Policie České republiky. V knize např. nalezneme znaky a formy domácího násilí, objasnění pojmu domácí násilí a úlohy odpovědnosti profesionálních a dalších pracovníků v práci obětí domácího násilí. Kniha nám dává informace o službách, které by měly být poskytovány obětem domácího násilí a uvádí příklady dovedností a nejrůznějších technik při pomoci obětem domácího násilí.

Grecmanová Helena, Urbanovská Eva – *Aktivizační metody ve výuce, prostředek k ŠVP*

Cílem publikace je upozornit na význam a důležitost aktivního učení a kritického myšlení žáků, při nichž jsou důležité metody a strategie, které vedou žáky k efektivnímu myšlení. Autoři se snaží srozumitelným a přínosným stylem podat mnoholeté informace načerpané učitelskou praxí.

Hubinková, Zuzana - *Psychologie a sociologie ekonomického chování*

Publikace, která představuje odlišný úhel pohledu na relativně známá témata ekonomie, za nimiž stojí řada podnětných psychologických, sociologických i filozofických otázek, jako např. násilí v rodině.

Chráska Miroslav - *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*

Publikace přináší základy kvantitativně orientovaného výzkumu v pedagogice, neboť objasňuje podstatu klasického pedagogického výzkumu a analyzuje jeho základní fáze. Pozornost věnuje informačním zdrojům pedagogického výzkumu a předkládá výhody i nevýhody kvantitativního přístupu. Věnuje se otázkám měření v pedagogickém výzkumu. Publikace navíc opisuje základní metody zpracování výsledků měření a věnuje se nejčastěji používaným metodám sběru dat v pedagogickém výzkumu.

Chmelík Jan - *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*

Komplexní studie analyzuje z hlediska etického, právního i psychologického sexuální zločiny prováděné na dětech.

Kalhous Zdeněk, Obst Otto - *Didaktika sekundární školy*

Tato učebnice pokrývá všechny základní aspekty vzdělávání v dnešní škole se zvláštním zřetelem k sekundární škole. Kromě teoretických koncepcí obsahuje velké množství praktických nástrojů pro každodenní činnost učitelů v praxi.

Kotrba Tomáš, Lacina Lubor – *Praktické využití aktivizačních metod ve výuce*

Jedná se o „učitelskou příručku“, která dokáže podpořit aktivizační metody ve výuce. Najdeme zde teorii i příklady z praxe, nebo doporučení jak postupovat, aby aplikované metody byly přínosné.

Králíčková Zdeňka a kolektiv – *Právo proti domácímu násilí*

V této publikaci zde nalezneme vymezení základních pojmů a znění platné právní normy v oblasti domácího násilí. Součástí publikace jsou i shrnující příklady a úkoly, která se dají uplatnit v praxi.

Maňák Josef, Švec Vlastimil - *Výukové metody.*

Tato kniha se zabývá celistvým pojetím výukových metod, neboť popisuje klasické metody, charakterizuje metody aktivizační a metody komplexně výukové.

Matoušková Ingrid – *Aplikovaná forenzní psychologie*

Tato kniha se zabývá nejen základními tématy a otázkami aplikované forenzní psychologie, ale také oblastmi hraničními, tedy interdisciplinárními, zejména trestněprávní, kriminalistickou a kriminologickou problematikou.

Mullender Audrey - *Rethinking Domestic Violence – The social work and probatik response.*

V této knize jsme se dozvěděli mnohé o domácím násilí. Autorka zde velmi přehledně nastiňuje problematiku domácího násilí, snaží se odpovědět na otázky: „Co je domácí násilí?“, „Kde se s ním nejčastěji setkáme?“, „Kdy k němu dochází?“, a hlavně „Proč k němu dochází?“.

Mužik Jaroslav - *Androdidaktika*

Příručka pro lektory, manažery, metodiky i účastníky procesů vzdělávání dospělých, která seznamuje se specifickými vyučování a učení dospělých, s charakteristikou didaktického procesu a s hlavními didaktickými metodami pro práci s účastníky vzdělávacích kurzů.

Palán Zdeněk - *Základy andragogiky*

Tento studijní text poskytuje studentům andragogiky nezbytné informace k tomu, aby dostatečně pronikli do této disciplíny. Nalezneme zde zařazení andragogiky v soustavě humanitních věd, její historický vývoj, odbornou terminologii a také hlavní odlišnosti ve vzdělávání dospělých a dětí. Autor se také zmiňuje o podstatě distančního vzdělávání, vzdělávání seniorů a celoživotního učení. Podrobně se také věnuje formám vzdělávání dospělých, metodám výuky a lektorským dovednostem.

Silberman Mel - *101 metod pro aktivní výcvik a vyučování*

Tato publikace se nám snaží poradit, jak získat aktivní spolupráci studentů již od samého začátku, jak předávat informace a dovednosti s využitím aktivního učení a jak zajistit trvalé osvojení získaných vědomostí a dovedností.

Sitná Dagmar - *Metody aktivního vyučování: spolupráce žáků ve skupinách*

Autorka knihy se převážně zaměřila na aktivní výuku formou skupinových vyučovacích metod, a to jak z hlediska teoretického, tak praktického. Kniha obsahuje i vtipné návrhy rychlých her na zopakování a upevnění látky.

Ševčík Drahomír, Špatenková Naděžda a kol. - *Domácí násilí*

Tato publikace obsahuje celistvé informace o všech známých typech, podobách a formách násilí. Seznámí nás s projevy chování násilníka i s osobami ohroženými. Je zde popisována odborná práce specializovaných pracovišť či možnosti pomoci od státu. V publikaci mají své místo i krátké životní příběhy lidí, kteří se setkali s nějakou formou násilí.

Úlehlová Dagmar a kol. - *Problematika domácího násilí pro zdravotnické pracovníky*

Kniha se zaměřuje na problematiku domácího násilí ve zdravotnictví. Pracovníci zdravotnických zařízení mohou přicházet do kontaktu s osobami, které jsou oběťmi domácího násilí a je žádoucí, aby byli proškoleni v tom, jak oběť domácího násilí rozpoznat a jak ji účinně pomoci.

Vargová, Branislava, Vavroňová, Marie - *Od dobrého úmyslu k dobré spolupráci (Manuál pro efektivní interdisciplinární spolupráci v případech domácího násilí).*

Manuál, který nám poskytuje informace o cyklech a mýtech domácího násilí, o obětech domácího násilí, o právních normách, jež se domácího násilí týkají. Kniha navíc obsahuje i statistické údaje o domácím násilí.

Voňková, Jiřina - *Vaše právo- první právní pomoc ženám, obětem domácího násilí*

Tato brožura vznikla za finanční podpory Ministerstva práce a sociálních prací ČR a je určena všem osobám, jež jsou ohroženi domácím násilím. V brožuře nalezneme jak charakteristiku toho, co je považováno za domácí násilí, tak i návod, jak se mu bránit.

Wyld Nicol a Carlton Nancy - *Family emergency procedures: a guide to child protection and domestic violence.*

V této publikaci nalezneme výčet právních předpisů, jež se týkají dětí a domácího násilí ve Velké Británii. Dané předpisy vychází převážně z tzv. Family Law Act, tedy Zákona o rodině z roku 1996. Jsou zde uvedeny postupy, jež by měly usnadňovat práci profesím, které se mohou s oběťmi domácího násilí setkat. V knize např. nalezneme i formuláře, které mohou být vodítkem při komunikaci s obětí.

Zormanová Lucie - *Výukové metody v pedagogice*

Tento didaktický text se komplexně zabývá tématem výukových metod - jejich vývojem a klasifikací. Popisuje jak metody tradiční, tak inovativní a snaží se je přehledně a pomocí názorných příkladů přiblížit čtenářům, a poskytnout tak inspiraci při přípravě moderní výuky.

PŘÍLOHA P III: KOMPLEXNÍ KLASIFIKACE ZÁKLADNÍCH SKUPIN METOD VÝUKY (J. MAŇÁK, 2001)

A. Metody z hlediska pramene poznání a typu poznatků – aspekt didaktický

I. Metody slovní

1. Monologické metody (vysvětlování, přednáška)
2. Dialogické metody (rozhovor, diskuze)
3. Metody písemných prací (písemná cvičení, kompozice)
4. Metody práce s učebnicí, knihou, textovým materiálem

II. Metody názorně demonstrační

1. Pozorování předmětů a jevů
2. Předvádění (předmětů, činností, pokusů, modelů)
3. Demontrace statických obrazů
4. Projekce statická a dynamická

III. Metody praktické

1. Návčik pohybových a pracovních dovedností
2. Laboratorní činnosti žáků
3. Pracovní činnosti (v dílnách, na pozemku)
4. Grafické a výtvarné činnosti

B. Metody z hlediska aktivity samostatnosti žáků – aspekt psychologický

I. Metody sdělovací

II. Metody samostatné práce žáků

III. Metody badatelské, výzkumné, problémové

C. Charakteristika metod z hlediska myšlenkových operací – aspekt logický

- I. Postup srovnávací
- II. Postup induktivní
- III. Postup deduktivní
- IV. Postup analyticko – syntetický

D. Varianty metod z hlediska fází výchovně-vzdělávacího procesu – aspekt procesu- ální

- I. Metody motivační
- II. Metody expoziční
- III. Metody fixační
- IV. Metody diagnostické
- V. Metody aplikační

E. Varianty metod z hlediska výukových forem a prostředků – aspekt organizační

- I. Kombinace metod s vyučovacími formami
- II. Kombinace metod s vyučovacími pomůckami

F. Aktivizující metody – aspekt interaktivní

- I. Diskusní metody
- II. Situační metody
- III. Inscenační metody
- IV. Didaktické hry
- V. Specifické metody

PŘÍLOHA P IV: KLASIFIKACE VÝUKOVÝCH METOD PODLE MAŇÁKA (2003)

1. Klasické výukové metody

1.1. Metody slovní

- 1.1.1. Vyprávění**
- 1.1.2. Vysvětlování**
- 1.1.3. Přednáška**
- 1.1.4. Práce s textem**
- 1.1.5. Rozhovor**

1.2. Metody názorně – demonstrační

- 1.2.1. Předvádění a pozorování**
- 1.2.2. Práce s obrazem**
- 1.2.3. Instruktaž**

1.3. Metody dovednostně – praktické

- 1.3.1. Napodobování**
- 1.3.2. Manipulování, laborování, experimentování**
- 1.3.3. Vytváření dovedností**
- 1.3.4. Produkční metody**

2. Aktivizující metody

- 2.1. Metody diskusní**
- 2.2. Metody heuristické, řešení problémů**
- 2.3. Metody situační**
- 2.4. Metody inscenační**
- 2.5. Didaktické hry**

3. Komplexní výukové metody

- 3.1. Frontální výuka**

- 3.2. Skupinová a kooperativní výuka
- 3.3. Partnerská výuka
- 3.4. Individuální a individualizovaná výuka, samostatná práce žáků
- 3.5. Kritické myšlení
- 3.6. Brainstorming
- 3.7. Projektová výuka
- 3.8. Výuka dramatem
- 3.9. Otevřené učení
- 3.10. Učení v životních situacích
- 3.11. Televizní výuka
- 3.12. Výuka podporovaná učitelem
- 3.13. Sugestopedie a superlearning
- 3.14. Hypnopedie

PŘÍLOHA P V: TRESTNÉ ČINY, KE KTERÝM MŮŽE DOCHÁZET V DOMÁCNOSTI PODLE ZÁKONA TRESTNÍHO Č. 40/2009 SB.

Dostupné z www: <http://www.stopnasili.cz/verejnost/legislativa-v-cr.html>

§ 199 Týrání osoby žijící ve společném obydlí

Kdo týrá osobu blízkou nebo jinou osobu žijící s ním ve společném obydlí, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta. Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin zvlášť surovým nebo trýznivým způsobem, způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví, spáchá-li takový čin nejméně na dvou osobách, nebo páchá-li takový čin po delší dobu.

Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob, nebo smrt.

Za týrání trestní právo považuje úmyslné zlé nakládání s blízkou osobou, vyznačující se vyšším stupněm hrubosti a bezcitnosti a určitou trvalostí, které tato osoba pociťuje jako těžké příkoří (může jít o bití, pálení či jiné tělesné poškozování, ale i psychické a sexuální násilí, vydírání nebo zneužívání, vyhrožování, nucení k ponižujícím úsluhám nebo jiným činnostem, kterou týranou osobou neúměrně fyzicky nebo psychicky zatěžují). Trvalost pachatelova jednání je nutno posuzovat v závislosti na intenzitě zlého nakládání. Nevyžaduje se, aby šlo o jednání soustavné nebo delší dobu trvající stejně jako vznik následků na zdraví.

K zahájení trestního stíhání podle § 199 není třeba souhlasu poškozené/ho (oběti).

§ 198 Týrání svěřené osoby

Kdo týrá osobu, která je v jeho péči nebo výchově, může být potrestán odnětím svobody jeden rok až pět let. Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, pokud spáchá trestný čin zvlášť surovým způsobem, způsobí činem těžkou újmu na zdraví nebo páchá-li takový čin delší dobu.

Ustanovení chrání osoby, které vzhledem ke svému věku nebo z jiných důvodů jsou v péči nebo výchově jiných osob. Poškozeným může být nejen dítě, ale i osoba zletilá, která pro stáří, nemoc, invaliditu, mentální retardaci apod. je odkázána na péči jiných osob. Pachatelem může být jen ten, kdo vykonává ve vztahu k týrané osobě péči nebo výchovu (tedy

nejen rodiče, ale i příbuzní, vychovatelé, ošetřovatelky, trenéři, přátelé, známí rodičů, kterým je poškozený svěřen jen na určitou dobu).

§ 354 Nebezpečné pronásledování

Kdo jiného dlouhodobě pronásleduje tím, že vyhrožuje ublížením na zdraví nebo jinou újmou jemu nebo jeho osobám blízkým, vyhledává jeho osobní blízkost nebo jej sleduje, vytrvale jej prostřednictvím prostředků elektronických komunikací, písemně nebo jinak kontaktuje, omezuje jej v jeho obvyklém způsobu života, nebo zneužije jeho osobních údajů za účelem získání osobního nebo jiného kontaktu a toto jednání je způsobilé vzbudit v něm důvodnou obavu o jeho život nebo zdraví nebo o život a zdraví osob jemu blízkých, bude potrestán odnětím Svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti. Odnětím svobody na šest měsíců až tři roky bude pachatel potrestán, spáchá-li čin vůči dítěti nebo těhotné ženě, se zbraní, nebo nejméně dvěma osobami.

§ 145 Těžké ublížení na zdraví

Kdo jinému úmyslně způsobí těžkou újmu na zdraví, může být potrestán odnětím svobody na tři léta až deset let. Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin na dvou a více osobách, těhotné ženě, dítěti mladším 14 let, na svědkovi, opětovně. Na osm až patnáct let bude potrestán, způsobí-li činem smrt. Příprava je trestná. Těžkou újmou na zdraví se rozumí jen vážná porucha zdraví nebo vážné onemocnění, kdy za těchto podmínek je těžkou újmou na zdraví zmrzačení, ztráta nebo podstatné snížení pracovní způsobilosti, ochromení údu, ztráta nebo podstatné oslabení funkce smyslového ústrojí, poškození důležitého orgánu, zohydění, vyvolání potratu nebo usmrcení plodu, mučivé útrapy, delší dobu trvající porucha zdraví-obvykle déle jak 6týdnů. (K otázce těžké újmy se vyjadřuje soudní znalec z oboru zdravotnictví, odvětví soudní lékařství.)

§ 146 Ublížení na zdraví

Kdo jinému úmyslně ublíží na zdraví, může být potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.

Za „ublížení na zdraví“ můžeme pokládat takový stav - onemocnění, poranění - který porušením normálních tělesných nebo duševních funkcí znesnadňuje výkon obvyklé činnosti nebo má jiný vliv na obvyklý způsob života poškozeného a který zpravidla vyžaduje lékařské ošetření, i když nezanechává trvalé následky. Jedním v praxi hojně rozšířených kritérií při posuzování pojmu „ublížení na zdraví“ je pracovní neschopnost, tedy stav, kdy postižený je dočasně vyřazen z pracovního procesu.

§170 Zbavení osobní svobody

Kdo jiného bez oprávnění uvězní nebo jiným způsobem zbaví osobní svobody, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až osm let. Zbavení osobní svobody znamená trvalé nebo alespoň dlouho trvající omezení osobní svobody, které se blíží uvěznění, kdy osvobození je při něm velmi ztíženo a je zvláště obtížné.

§171 Omezování osobní svobody

Kdo jinému bez oprávnění brání v užívání osobní svobody, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta. Odnětím svobody až na tři léta bude pachatel potrestán, spáchá-li čin v úmyslu usnadnit jiný trestný čin.

Bránění v užívání osobní svobody je zásah, jímž se znemožňuje nebo omezuje volný pohyb člověka a zároveň se mu zabraňuje o svém pohybu svobodně rozhodovat. K bránění užívat osobní svobody musí dojít bez oprávnění. (Může jít o omezování na krátkou dobu, které je nesnadno překonatelné.)

§175 Vydírání

Kdo jiného násilím, pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy nutí, aby něco konal, opominul nebo trpěl, bude potrestán odnětím svobody na šest. Pohrůzkou násilí se rozumí jak pohrůžka bezprostředního násilí, tak i pohrůžka násilí, které má být vykonáno nikoliv ihned, ale teprve v bližší nebo vzdálenější budoucnosti. Pohrůžka jiné těžké újmy může spočívat v hrozbě způsobení majetkové újmy, vážné újmy na cti a dobré pověsti, směřovat k rozvratu manželství nebo rodinného života apod.

§177 Útisk

Kdo jiného nutí, zneužívaje jeho tísně nebo závislosti, aby něco konal, opominul nebo trpěl, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok... Pachatel zde neužívá násilí nebo pohrůžky násilí nebo pohrůžky jiné újmy, ale omezuje se na zneužití něčí tísně nebo závislosti (jde o méně intenzivní zásah do svobodného rozhodování, než je tomu u vydírání). Tíseň je stav, byť přechodný, vyvolaný nepříznivými okolnostmi, které vedou k omezení volnosti v rozhodování. Nepříznivé poměry se mohou týkat osobních, rodinných, majetkových či jiných poměrů, pro něž se utiskovaná osoba ocitá v těžkostech a nesnázích. Závislost je stav, v němž se osoba nemůže svobodně rozhodovat vzhledem k tomu, že je v určitém směru odkázána na pachatele.

§ 185 Znásilnění

Kdo jiného násilím nebo pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu styku, nebo kdo k takovému činu zneužije jeho bezbrannosti, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až pět let. Odnětím svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin souloží nebo jiným pohlavním stykem provedeným způsobem srovnatelným se souloží. na dítěti, nebo se zbraní. Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin na dítěti mladším čtrnácti let, spáchá-li takový čin na osobě ve výkonu vazby, ochranného léčení, zabezpečovací detence, ochranné nebo ústavní výchovy nebo v jiném místě, kde je omezována osobní svoboda, nebo způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví. Odnětím svobody na deset až šestnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem smrt. Příprava je trestná.

Nezáleží na věku osoby ani na pohlaví a vztahu k pachateli (v tomto smyslu může být obětí i malé dítě i manželku). Za násilí se považuje použití fyzické síly ze strany pachatele za účelem překonání nebo zamezení vážně míněného odporu oběti a dosažení soulože proti její vůli. Pohrůzka bezprostředního násilí je taková pohrůzka, z níž by bylo patrné, že násilí bude použito okamžitě, nepodrobí-li se napadená vůli útočnicka.

§ 186 Sexuální nátlak

Kdo jiného násilím, pohrůzkou násilí nebo těžké újmy donutí k pohlavnímu sebeukájení, k obnažování nebo jinému srovnatelnému chování, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta.

§ 187 Pohlavní zneužití

Kdo vykoná soulož s osobou mladší čtrnácti let nebo kdo takové osoby jiným způsobem pohlavně zneužije, může být potrestán odnětím svobody na jeden rok až 8 let. Na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem těžkou újmu na zdraví. Není rozhodující, z čí strany vzešla k pohlavnímu zneužívání iniciativa, zda zneužitá osoba dala k pohlavnímu styku souhlas či nikoliv. Za jiný způsob pohlavního zneužití jsou považovány intenzivnější zásahy do pohlavní sféry poškozených (např. ohmatávání prsou nebo pohlavních orgánů, líbání na tato místa apod.), které směřují k sexuálnímu vzrušení pachatele. Nemusí vždy jít jen o aktivní činnost pachatele, ale i o aktivní jednání poškozené osoby (např. ohmatávání pachatelova pohlavního údu). Pohlavního zneužívání jiným způsobem než souloží se může dopustit i osoba stejného pohlaví jako poškozený.

§ 352 Násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci

Kdo jinému vyhrožuje usmrcením, těžkou újmou na zdraví nebo jinou těžkou újmou takovým způsobem, že to může vzbudit důvodnou obavu, může být potrestán odnětím svobody až na jeden rok. Jinou těžkou újmou může být např. i vyhrožování způsobením škody velkého rozsahu nebo na věci vysoké umělecké hodnoty, ke které má navíc poškozený citový vztah anebo vyhrožování usmrcením nebo těžkou újmou na zdraví i osobě poškozenému blízké apod. Důvodnou obavou se rozumí vyšší stupeň tísnivého pocitu ze zla, kterým je vyhrožováno. Pokud je vyhrožování doprovázeno chováním, které ilustruje odhodlání pachatele vyhrůžky splnit (např. vyhrůžka usmrcením nebo způsobením těžké újmy na zdraví doprovázená šermováním nožem či pozvednutím jiné zbraně), lze dovést, že je způsobilé vzbudit důvodnou obavu. Není třeba, aby ten, jemuž je vyhrožování, byl přítomen. Stačí, když je vyhrůžka adresována poškozenému takovým způsobem, že pachatel si je vědom toho, že se poškozený o ní dozví (např. prostřednictvím další osoby, telefonicky, dopisem apod.). Záleží na konkrétních okolnostech, jak subjektivně pociťuje újmu ten, jemuž je vyhrožováno. Je-li pohrůžka usmrcením nebo těžkou újmou na zdraví nebo jinou újmou prostředkem k vynucení určitého chování, jde o trestný čin vydírání .

§ 353 Nebezpečné vyhrožování

Kdo jinému vyhrožuje usmrcením, těžkou újmou na zdraví nebo jinou těžkou újmou takovým způsobem, že to může vzbudit důvodnou obavu, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti. Odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti bude pachatel potrestán, spáchá-li čin jako člen organizované skupiny, vůči dítěti nebo těhotné ženě, se zbraní, na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi v souvislosti s výkonem jejich povinností, nebo na zdravotnickém pracovníkovi při výkonu zdravotnického zaměstnání nebo povolání nebo na jiném, který plnil svoji obdobnou povinnost vyplývající z jeho funkce nebo uloženou mu podle zákona.

§ 140 Vražda

Kdo jiného úmyslně usmrtí, bude potrestán odnětím svobody na deset až 18 let. Kdo jiného usmrtí úmyslně s rozmyslem nebo po předchozím uvážení, bude potrestán odnětím svobody na 12 až 20 let. Odnětím svobody na 15 až 20 let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li trestný čin ve dvou a více osobách, na těhotné ženě, dítěti mladším čtrnácti let, obzvlášť surovým způsobem, opětovně (např. doživotí). Příprava je trestná - V praxi půjde také o případy pokusu vraždy.

§ 141 Zabití

Kdo jiného úmyslně usmrtí v silném rozrušení, strachu, úleku nebo zmatku, anebo v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného, bude potrestán odnětím svobody na tři léta až osm let.

§201 Ohrožování výchovy dítěte

Kdo, byť i z nedbalosti, ohrozí rozumový, citový nebo mravní vývoj dítěte tím, že ho svádí vést zahálčivý nebo nemravný život, umožní mu opatřovat prostředky trestnou činností, poruší svou povinnost o ně pečovat, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

§ 202 Svádění k pohlavnímu styku

Kdo nabídne, slíbí nebo poskytne dítěti nebo jinému za pohlavní styk s dítětem, pohlavní sebeukájení dítěte, jeho obnažování nebo jiné srovnatelné chování za účelem pohlavního uspokojení úplatu, výhodu nebo prospěch, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta nebo peněžitým trestem. Odnětím svobody na šest měsíců až pět let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin na dítěti mladším 14 let, nebo ze zavrženíhodné pohnutky nebo pokračuje v páchání činu po delší dobu, opětovně.

§178 Porušování domovní svobody

Kdo neoprávněně vnikne do obydlí jiného nebo tam neoprávněně setrvá, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta. Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán, užije-li při činu násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí nebo překoná-li překážku, jejímž účelem je zabránit vniknutí. Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, jestliže užije při činu násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí a takový čin spáchá se zbraní nebo nejméně se dvěma osobami.

Opuštění dítěte § 195

Kdo opustí dítě, o které má povinnost pečovat a které si samo nemůže opatřit pomoc, a vystaví je tím nebezpečí smrti nebo ublížení na zdraví, může být potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta. Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin na dítěti mladším tří let, opětovně nebo nejméně na dvou osobách. Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem těžkou újmu na zdraví. Ustanovení chrání řádnou výchovu a výživu dětí ze strany osob, které mají povinnost o ně pečovat. Poškozeným může být jen dítě, které si samo nemůže opatřit pomoc, tedy zpravidla dítě předškolního věku. Může jít ale i o starší dítě, pokud vzhledem ke své

nesamostatnosti, stejně jako vzhledem k podmínkám prostředí, kde zůstalo opuštěné, není schopno se samo vymanit z hrozícího nebezpečí.

Zanedbání povinné výživy § 196

Kdo neplní, byť i z nedbalosti, svou zákonnou povinnost vyživovat nebo zaopatřovat jiného po dobu delší než čtyři měsíce, může být potrestán odnětím svobody až na dvě léta. Kdo se úmyslně vyhýbá plnění své zákonné povinnosti vyživovat nebo zaopatřovat jiného po dobu delší než čtyři měsíce, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.

Jedná se o povinnost, která vyplývá ze zákona o rodině. Povinnost vyživovat nebo zaopatřovat spočívá nejen v poskytování peněžitého plnění (tzv. výživné - alimenty), ale i v povinnosti poskytovat oprávněnému stravu, ošacení, bydlení, pečovat o jeho zdraví, čistotu, vykonávat nad ním dohled a popř. opatřovat další prostředky potřebné pro všestranný rozvoj. (U neplnění výživného formou alimentů soudní praxe vyžaduje neplacení povinné částky po dobu šest měsíců.)

Výše trestu u všech uvedených trestných činů závisí na způsobeném následku a pohnutce jednání pachatele.

PŘÍLOHA P VI: DOTAZNÍK

DOTAZNÍK

Dobrý den,

jmenuji se Daniela Juřenčáková, jsem studentkou 3. ročníku bakalářského studia oboru Andragogika na Fakultě humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně.

Chtěla bych Vás tímto požádat o vyplnění dotazníku, který poslouží k vypracování mé bakalářské práce na téma *Sociální andragogika a vzdělávání dospělých jako prevence domácího násilí v rodině*.

Dotazník je anonymní. Veškeré informace budou použity pouze pro účely mé bakalářské práce. V dotazníku naleznete otázky, u kterých zaškrtnete Vámi vybranou odpověď. Na otázky otevřené můžete odpovědět vlastními slovy.

Děkuji Vám za ochotu a čas strávený při vyplňování tohoto dotazníku.

Daniela Juřenčáková

1. Jaké je Vaše pohlaví?

- Žena
- Muž

2. Kolik je Vám let?

- 18 - 29
- 30 - 39
- 40 - 50
- 51 a více

3. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- Střední ukončené maturitní zkouškou
- Vyšší odborné
- Vysokoškolské Bc.
- Vysokoškolské Mgr., Ing.

4. Kde pracujete?

- Okresní soud
- Městský úřad

5. Jaká je délka Vaší praxe v pozici úředníka?

- Do 5 let
- 6-10 let
- 11-19 let
- Nad 20 let

6. Počet dětí

- 0
- 1
- 2
- 3
- více

7. Váš stav

- svobodná/ý
- vdaná/ženatý
- rozvedená/rozvedený

8. Setkal/setkala jste se někdy s obětí domácího násilí?

- ano
- ne

9. Co se představíte pod pojmem domácí násilí? (vyberte jednu odpověď)

- fyzické týraní
- slovní urážky
- znásilnění
- hladovka

10. Kdo je podle Vás nejčastější obětí domácího násilí? (vyberte jednu odpověď)

- žena
- muž
- dítě
- postižení
- senioři

11. Jak byste charakterizoval/charakterizovala oběť domácího násilí?.....

.....

.....

.....

.....

12. Pachatelé jakého vzdělání se podle Vás nejčastěji dopouštějí domácího násilí? (vyberte jednu odpověď)

- základní
- střední ukončené výučním listem
- střední ukončené maturitou
- vysokoškolské

13. Pachatel domácího násilí se ve společnosti projevuje jako člověk: (můžete vybrat více odpovědí)

- nenápadný
- výbušný
- vtipný
- arogantní
- sebevědomý
- podbízivý
- klidný

14. Účastnil/účastnila jste se někdy vzdělávací akce o domácím násilí?

- ano

- n

15. Znáte některou z níže uvedených institucí, které organizují vzdělávací kurzy o domácím násilí?

- Občanské sdružení ROSA
- Persefona
- Edupol
- Navigo
- Institut pro veřejnou správu
- neznám žádnou

16. Domníváte se, že jsou Vaše znalosti o problematice domácího násilí dostačující?

- Ano
- Spíše ano
- Nevím
- Spíše ne
- Ne

17. Uvítal/a byste možnost vzdělávání v rámci problematiky prevence domácího násilí (například formou seminářů, přednášek či kurzu)?

- Ano, z jakého důvodu
.....
- Ne, z jakého důvodu
.....

PŘÍLOHA P VII: ŽIVOTNÍ ZKUŠENOST PANÍ ŠÁRKY

JAROŇOVÁ, Ladislava. Domácí násilí. Olomouc, 2012. Dostupné z:

http://theses.cz/id/gze4e3/Bak__prce-_Jaroov.pdf. Bakalářská práce. Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci.

ŽIVOTNÍ ZKUŠENOST PANÍ ŠÁRKY

Věk: 35 let

Osobní stav: rozvedená

Dosažené vzdělání: úplné střední s maturitou

Povolání: vazačka v automobilovém průmyslu, částečný úvazek jako doručovatelka letáků

Rodinná anamnéza: Paní Šárka má tři vlastní děti: Václav (14 let), Marie (10 let), Lucie (6 let)

Paní Šárka vyrůstala na malém městě, kde si každý vidí, až do talíře, se dvěma sourozenci v milující rodině. Jediný, jak dnes říká škraloup v primární rodině, byl fakt, že rodiče byli významní místní představitelé KSČ. V době dětství to samozřejmě negativní hodnocení nebylo. Podoba násilí se jí naštěstí vždy vyhýbala. S ostatními vycházela vždy korektně, byla přátelská a neměla problém s navazováním nových přátelských kontaktů. V kolektivu si vždy dokázala vybudovat pozici odpovídající svým potřebám, nikdy však ne dominantní. Jako mladá dívka se zamilovala do muže, který byl ženatý. Zanedlouho zjistila, že s ním čeká dítě. I přes tvrdé zásahy rodičů si své dítě uhájila, ženatý muž se od mladé dívky distancoval a ona dodnes neuvdla otce jejího prvního milovaného syna. I přes velkou „ostudu“ na malém městě, právě rodiče byli Ti, kteří se jí a vnuka ujali. Zlom nastal tehdy, když si po nějaké době našla nového přítele.

Pan Antonín pochází z vesnice, jeho rodiče celý produktivní život pracovali v zemědělství. Vychovali společně čtyři syny, pan Antonín byl třetí v pořadí. V rodině vládl otec železnou rukou, matka se podílela na chodu domácnosti převážně tak, aby mužská část rodiny měla hlavně co jíst. Matku otec nikdy fyzicky netýral, ale slovně ji urážel a ponižoval. Synové však u něj měli tzv. tvrdou výchovu, museli se od školních let podílet na chodu domácnosti těžkou prací v lese.

Poznali se v městském parku, Šárka tam chodívala denně se synem do dětského koutku. Pan Antonín tudy spěchával na vlak, kterým se vracel domů z práce. Jednou si její syn při pádu z houpačky přivodil ošklivý úraz. Když uslyšeli dětský pláč a uviděli zkrváceného hochu, přispěchal pan Antonín i s kolegou na pomoc. Pomohl jí syna prvotně ošetřit a také ji psychicky podpořit. Později se několikrát v parku setkali. Vždy se velmi zajímal o zdraví malého Vašíka a zdvořilostní fráze přešly v partnerský vztah. Ze začátku se k dítěti, k ní samotné, i jejím rodičům, choval velmi zdvořile a rodiče byli rádi, že nezůstane s ostudou sama. Nutili ji, aby žila ve spořádané rodině a mladíka, který má zájem i o její nemanželské dítě, si vzala. Než se stačila pořádně rozhodnout, zjistila, že je s přítelem v jiném stavu a jak sama říká, kdyby si ho nevzala, tak by jí rodiče zcela určitě vydědili. Narodila se jim dcera. Pro manžela to bylo zklamání, ale ona byla ráda. Honička kolem dvou dětí byla velká, a jak sama dnes přiznává, ne vždy byla naladěna na tzv. noční hovory manžela. Manžel se doma začal zdržovat čím dál tím méně, říkával, že si potřebuje jít po náročné práci odpočinout za kamarády do hospody, když doma je jen slyšet dětský řev a všude smrdí „posrané“ plíny a přitom se doma válí s děčkama na mateřské dovolené. Jeho pozdní, až noční příchody, byly čím dál častější, hladina vypitého alkoholu se také zvyšovala a kuráž v něm byla intenzivnější. Každá její zmínka o nočním příchodu byla po zásluze odměněna fackami, slovním ponižováním a později to již vyústilo až k psychickému týrání nejen jí, ale i dětí. Samozřejmě se toto jeho chování projevovalo i na vynucování si tzv. manželských povinností. Když odmítla, vzal si, co potřeboval velmi násilnou a ponižující cestou. V době, kdy syn nastoupil do první třídy, ztratil Antonín zřejmě i díky problémům s alkoholem, práci. Hádky a násilí se během několika měsíců vyostřovalo závratným tempem. Syn potřeboval klid na učení. Už z dřívějšího chování k němu, se otčíma bál a nerad se vracel ze školy domů. Největší výchovná opatření se podle jejího muže dělají, když přijde živitel rodiny domů a vyžaduje dostatečnou péči o něj. V noci většinou vzbudil syna a začal s ním probírat věci do školy, když nedokázal splnit úkol, častoval jej vulgárními nadávkami a posléze začal i fyzicky napadat. Snažila se syna bránit, zamkl ji v jiné místnosti a jen slyšela, že syn dostává další políčky. Někdy se stalo, že manžel usnul a syn se bál jít odejít, tak tam až do rána u opilého otčíma klečel. Podle slov paní Šárky, to že bil jí, jí až tolik netrápilo, jako to, že se již začal sadisticky ukájet na dítěti. Občas se svěřila mamince, ale ta jí řekla, ať je ráda, že ji nosí pěkné peníze domů a konečně jsou úplná rodina a to je přeci základ státu. A to, že si občas s kamarády vypije, je zcela normální. Svěřila se jí, že občas od něj dostane i nějaký políček, ale maminka to okomentovala slovy „a neprovoku-

ješ ty ho trochu“? Jedna z kamarádek mi řekla, že je zcela normální, když její muž zastává názor, že po ránu, než muž odejde do práce, se má žena preventivně profackovat, aby přes den neměla roupy. Takto ponižující chování snášela jako vzorná žena dál.

Když rodiče Šárky viděli, že má Antonín o jejich dceru i vnuka zájem, sami jim ke společnému bydlení nabídli 3+1 v panelové zástavě po babičce. Pan Antonín zprvu pracoval jako montážní dělník a v domácnosti zvládal veškeré manuální práce. Druhé těhotenství paní Šárky přišlo neplánovaně, proto jejím příjmem byl jen rodičovský příspěvek. Příjmy rodiny pokryly nejnutnější chod domácnosti a nezbytných věcí pro děti. Převážnou většinu oblečení pro děti dostávali od příbuzných. Spořit se jim nedařilo, ani neměli sjednáno žádné pojištění.

Finanční situace rodiny se vyhrotila, když pan Antonín ztratil práci a byl veden jako nezaměstnaný na úřadu práce. Paradoxně začal ještě více popíjet. Násilí v rodině strmě stoupalo, s čím dál větší intenzitou. Její utrpení ukončila situace, když šla opět jednou po městě s dětmi, zrovna v sobě prožívala vnitřní boj. Neboť se dozvěděla od lékaře novinu: „Maminco, gratuluji, jste těhotná“!!!! Přemýšlela o tom, jak půjde na potrat, vždyť to dítě nechtěla. Již dávno s manželem sexuálně dobrovolně nežila a zabývala se myšlenkami, jak to dítě nenávidí, stejně jako manžela. Osudové pro ni bylo setkání se spolužačkou ze základní školy. Ta si všimla modřiny, kterou měl hoch v obličeji a ptala se „co se mu to stalo“? Klučina bez váhání odpověděl naučenou větu „spadl jsem ze schodů“. V tom se už paní Šárka pod všemi emocemi neudržela a začala plakat. Tehdy opravdu pozorná známá vytušila, že se děje něco horšího a paní Šárku pozvala na kafe, s tím, že si děti pohrají a ony si popovídají. Po dlouhém přemlouvání šla a své kamarádce vše vylíčila. Ta je již domů odejít nenechala a začala konat. Oslovila azylový dům pro matky s dětmi, spolu zde zašly a věci začaly mít rychlý spád. Do dvou dnů se s dětmi nastěhovala do azylového domu a na Policii ČR podala trestní oznámení. Dnes jsou tomu již čtyři roky, kdy se paní Šárka rozhodla pro radikální životní změnu. V současné době je rozvedená, děti vychovává sama s podporou svých rodičů. Děti i ona se dostali do absolutně osobní a rodinné pohody. Dítě, které s manželem čekala, si nechala a nadále žije v bytě po babičce. V současné době se bývalý manžel nachází ve výkonu trestu odnětí svobody, na výchovu dětí nepřispívá. Finanční situace rodiny se radikálně zlepšila i díky tomu, že si paní Šárka našla přivýdělek a tím se také vyřešily základní existenční problémy. Sice má dvě zaměstnání, ale život pro ni a její děti začal dostávat širší rozměr. Dnes lituje toho, že společné trápení neukončila dříve a syn musel ponižování a násilí snášet s ní.

